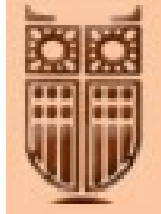

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ: Η ΥΨΗΛΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ
ΙΣΡΑΗΛ: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΕΣ ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : Κος ΕΥΡΥΒΙΑΔΗΣ ΜΑΡΙΟΣ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ : ΣΟΦΟΥΔΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

A.M. 1210M103

ΑΘΗΝΑ 2012

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	4
-Σύντομη παρουσίαση της εξέλιξης του Ισραήλ.....	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 -ΤΟ ΑΜΥΝΤΙΚΟ ΔΟΓΜΑ ΚΑΙ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΠΥΡΗΝΙΚΩΝ.....	15
1.1 -Το δόγμα ασφάλειας (αμυντικό)του Ισραήλ.....	15
1.2 -Η ανάπτυξη πυρηνικών.....	20
1.3 -Η έννοια της Μασσάδας.....	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2-ΤΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΔΟΓΜΑ.....	25
2.1 -Peripheral Doctrine του Ισραήλ.....	25
2.2 -Οι σχέσεις με τις άλλες χώρες.....	26
2.2.1 -Σχέσεις με Αραβικές χώρες.....	26
2.2.2 -Σχέσεις με Τουρκία.....	28
2.3.3 -Σχέσεις με τον υπόλοιπο κόσμο.....	31
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3–ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΙΣ ΗΠΑ... 35	
3.1- Η εξέλιξη των σχέσεων Ισραήλ και ΗΠΑ.....	36
3.2 -Οι στρατιωτικές σχέσεις Ισραήλ – ΗΠΑ.....	42
3.3- Οι οικονομικές συμφωνίες Ισραήλ – ΗΠΑ.....	46
3.4 -Ο ρόλος των λόμπι στην Αμερική.....	52
3.3 -Ο ρόλος της εβραϊκής ομογένειας.....	58
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4-ΤΟ ΙΣΡΑΗΛ ΚΑΙ Η ΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΜΕΤΑ-ΨΥΧΡΟΠΟΛΕΜΙΚΑ.....	61
4.1 -Ιστορική ανάπτυξη του Ισραήλ.....	62
4.2 -Ο εποικισμός ως μέσο ανάπτυξης.....	64

4.3 -Το ζήτημα των υδάτινων πόρων.....	66
4.4 -Η αλλαγή στη στάση του Ισραήλ σε σχέση με τους γείτονες του.....	70
4.5 -Οι ενδιάμεσες συμφωνίες.....	71
4.6 -Η εποχή Obama.....	73
4.7-Ο προβληματισμός στις σχέσεις με την Τουρκία.....	80
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5-ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ.....	81
5.1 -Σύσφιξη σχέσεων με Ελλάδα και Κύπρο.....	81
5.2 -Ζητήματα διαχείρισης των ενεργειακών πόρων.....	85
5.3 -Πως επηρεάζεται η στρατηγική του Ισραήλ από τις εξελίξεις στο ενεργειακά ζητήματα.....	90
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	94
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	98

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Κράτος του Ισραήλ είναι ένα μικρό, ανεπτυγμένο, κράτος της Μέσης Ανατολής με έκταση 20.770 τ.χλμ. και πληθυσμό 7.587.000 κατοίκους. Ιδρύθηκε μόλις το 1948 με σκοπό να μετατραπεί σε εθνική εστία όσων απανταχού Εβραίων επιθυμούν να πολιτογραφηθούν πολίτες του απ'όπου και αν προέρχονται. Παρόλα αυτά το σύγχρονο κράτος του Ισραήλ διεκδικεί ιστορική συνέχεια με τα αρχαία βιβλικά κράτη του Ισραήλ και της Ιουδαίας, το έπος των οποίων έχει κεντρική θέση στην ιουδαϊκή θρησκεία και μνήμη. Η πλειονότητα των κατοίκων του κράτους είναι Εβραίοι, ενώ η μεγαλύτερη μειονότητα είναι Άραβες (20%) ¹.

¹ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/is.html#People>

² Ο παραπάνω χάρτης δείχνει την γεωγραφική θέση του κράτους του Ισραήλ στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής.

Το Ισραήλ ως χώρα αποτελεί μία ξεχωριστή περίπτωση, και λόγω των «ειδικών σχέσεων» που διατηρεί με τις ΗΠΑ αλλά και λόγω των αλληπάλληλων πολιτικών και στρατιωτικών του συγκρούσεων με τον Αραβικό κόσμο. Από την ίδρυση του ,το 1948 έως και σήμερα η πολιτική του Ισραήλ έχει αλλάξει πολλές φορές. Όπως θα δούμε στην εργασία ,ακόμα και με τις Η.Π.Α., που θεωρείται ο μεγαλύτερος σύμμαχος του, έχει έρθει σε ρήξη. Βέβαια για να μπορέσει να επιβιώσει το Ισραήλ έπρεπε να δημιουργήσει μία σειρά στρατηγικών και περιφερειακών συμμαχιών και ισορροπιών, με χαρακτηριστική εξ' αυτών τις φιλικές σχέσεις που ανέπτυξε τα τελευταία χρόνια με το καθεστώς Μουμπάρακ στην Αίγυπτο όπως και με την στενή συνεργασία που αναπτύσσει τους τελευταίους μήνες με Ελλάδα και Κύπρο.

Σκοπός της εργασίας είναι να διερευνηθεί η Υψηλή στρατηγική του Ισραήλ στην οποία θα περιγράφονται οι κρίσιμες εκείνες αποφάσεις του στην άσκηση Υψηλής πολιτικής από την ίδρυση του ως κράτος έως και την σημερινή εποχή. Θα εξεταστούν επίσης, και τρέχοντα ζητήματα τα οποία θεωρώ ότι είναι εξαιρετικής σημασίας για την μελλοντική του ύπαρξη καθώς και την ενίσχυση του στην ιδιαιτέρως προβληματική περιοχή της Ν.Α. Μεσογείου.

Η εργασία θα ξεκινά στην εισαγωγή της με μια σύντομη ιστορική εξέλιξη του κράτους του Ισραήλ και έπειτα στα κεφάλαια που θα επακολουθήσουν θα αναλύονται οι βασικοί άξονες της Υψηλής του Στρατηγικής καθώς και τα προβλήματα που έχουν ανακύψει αλλά και οι μελλοντικές προοπτικές που υπάρχουν με κράτη της ευρύτερης περιοχής του.

Στην Υψηλή Στρατηγική του Ισραήλ περιλαμβάνεται πρωτίστως η απόφαση του για κατοχή πυρηνικών όπλων για λόγους αμυντικούς και συγκεκριμένα για μελλοντική αποτροπή επίθεσης από άλλο κράτος της περιοχής του. Στα επόμενα κεφάλαια θα γίνει

² <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/is.html#People>

αναφορά στην εξωτερική πολιτική του Ισραήλ και στο Περιφερειακό του δόγμα που αφορά την συμμαχία του με κράτη της περιοχής του αλλά και στην Στρατηγική του συμμαχία με τις Η.Π.Α. και τις οικονομικές της παραμέτρους.

Θα πρέπει να αναφέρουμε ότι μετά από 50 χρόνια ζωής, το Ισραήλ έχει καταφέρει όχι μόνο να επιβιώσει σε μια δύσκολη και ευαίσθητη περιοχή αλλά και να προσφέρει ευημερία στους κατοίκους του. Συγχρόνως, μετά από δεκαετίες πολέμων και συγκρούσεων, το Ισραήλ έχει καταφέρει να εδραιώσει την Ειρήνη με τα Αραβικά έθνη³. Μπορεί βέβαια οι εντάσεις να υπάρχουν αλλά σε γενικά πλαίσια η Υψηλή στρατηγική του Ισραήλ έχει καταφέρει να κρατήσει με επιτυχία την ειρήνη. Οπότε, στην εργασία θα εξεταστεί και το πώς το Ισραήλ διαχειρίστηκε την ειρηνική επίλυση των προβλημάτων του, κυρίως με τους Παλαιστίνιους αλλά και με τις γειτονικές Αραβικές χώρες πριν και μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου.

Το τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας θα αναφέρεται στις μελλοντικές προοπτικές που ανακύπτουν από τις ενεργειακές συμφωνίες που έχει συνάψει το Ισραήλ και τις παραμέτρους τους οι οποίες πιθανόν να αλλάξουν τις ισορροπίες στην ευρύτερη του περιοχή ύστερα από μια πιθανή μελλοντική του ενεργειακή αναβάθμιση.

Σύντομη παρουσίαση της εξέλιξης του Ισραήλ

Οι Εβραίοι ζουν εδώ και χιλιάδες χρόνια στην περιοχή του σύγχρονου Ισραήλ και στην αρχαιότητα ήταν πλειονότητα μέχρις ότου εκδιώχθηκαν από τους Ρωμαίους και κατοίκησαν σε διάφορα μέρη του κόσμου. Οι Ρωμαίοι μετονόμασαν την χώρα από Ιουδαία σε Παλαιστίνη. Η περιοχή κατακτήθηκε μεταγενέστερα από Βυζαντινούς (330-640μ.Χ.), κατόπιν Άραβες (7^ο αιώνας μ.Χ.), Σελτζούκους (1071μ.Χ.), Σταυροφόρους Ευρωπαίους (1099-1187μ.Χ.), Μαμελούκους Αιγύπτου (1250-1516μ.Χ.), Οθωμανούς (1516-1831μ.Χ.), Αιγύπτους (1831-1841μ.Χ.) και Οθωμανούς Τούρκους (1841 – 1917 μ.Χ.) ενώ ήταν υπό βρετανική κατοχή μεταξύ 1920 – 1948 μ.Χ. Δηλαδή η

³ Sofer, S. (2001) Peacemaking in a divided society, Israel After Rabin, Frank Cass

περιοχή της Παλαιστίνης παρέμεινε ως επί το πλείστον μουσουλμανική κατά πλειονότητα των κατοίκων της από το 1270 μ.Χ. έως και τον 20ο αιώνα.

Την περίοδο 1936 -1939 οι Άραβες ξεσηκώθηκαν ένοπλα εναντίον των Βρετανών και σε μικρότερο βαθμό πραγματοποίησαν επιθέσεις σε εβραϊκούς οικισμούς. Με την έναρξη του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου και καθ'όλη τη διάρκεια του Ολοκαυτώματος οι Βρετανοί απαγόρευσαν την είσοδο Εβραίων στην χώρα. Μετά τη λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου μια εβραϊκή μυστική στρατιωτική οργάνωση, η Χαγκανά (Άμυνα), που σχηματίστηκε στα χρόνια μετά το Ολοκαύτωμα, άρχισε να μάχεται τους Βρετανούς και τους Άραβες με επιχειρήσεις που η ισραηλινή ιστορία καταγράφει ως την αρχή του ισραηλινού "πολέμου της ανεξαρτησίας". Το 1947, ο ΟΗΕ ανέλαβε τον έλεγχο της Παλαιστίνης, και στις 29 Νοεμβρίου η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ υιοθέτησε την απόφαση Αρ. 181 για την διαίρεση της Παλαιστίνης σε ένα ισραηλινό και ένα αραβικό κράτος, και την μετατροπή της Ιερουσαλήμ σε διεθνή πόλη εκτός συνόρων. Σύμφωνα με αυτήν την απόφαση η παλιά πόλη της Ιερουσαλήμ, καθώς και η δυτική όχθη του Ιορδάνη, τέθηκε υπό τον έλεγχο της Ιορδανίας, ενώ η νέα πόλη ελέγχθηκε από τους Ισραηλινούς. Την στιγμή εκείνη στην περιοχή κατοικούσαν 590.000 Εβραίοι και 1.320.000 Άραβες.

Έκτοτε ακολούθησαν πολλές ακόμα συγκρούσεις που συνεχίζονται μέχρι και τις μέρες μας. Κύριες στιγμές της Αραβοϊσραηλινής σύγκρουσης ήταν 1.ο πόλεμος των Έξι Ημερών του 1967, όταν το Ισραήλ όχι μόνο απώθησε τις από κοινού επιτιθέμενες δυνάμεις της Αιγύπτου, της Ιορδανίας και της Συρίας αλλά προέλασε στο έδαφος τους καταλαμβάνοντας την χερσόνησο του Σινά, την Λωρίδα της Γάζας, την Δυτική Όχθη και τα Υψώματα του Γκολάν και 2.ο πόλεμος του Γιομ Κιπούρ του 1973 όταν και πάλι οι Αιγυπτιο-Συριακές δυνάμεις επιτέθηκαν αιφνιδιαστικά την ημέρα της ιερότερης θρησκευτικής γιορτής των Εβραίων, αυτή τη φορά με επιτυχία (το Ισραήλ σώθηκε με αμερικανική παρέμβαση). Ταυτόχρονα, από τα τέλη της δεκαετίας του 1960 έως τις μέρες μας, ένας μυστικός τρομοκρατικός πόλεμος εξελίσσεται ανάμεσα σε διάφορες αραβικές οργανώσεις και την ισραηλινή μυστική υπηρεσία "Μοσάντ".

Παρακάτω δίνονται τα κύρια γεγονότα αλλά και φωτογραφίες με τις σημαντικότερες προσωπικότητες του κράτους του Ισραήλ ως και το 1994 όπου και υπογράφηκε η συμφωνία για την αναγνώριση της Παλαιστινιακής Αρχής.⁴

1897 : Γεννιέται το σιωνιστικό κίνημα στην Σουηδία με σκοπό την ίδρυση ενός εβραϊκού κράτους στην Παλαιστίνη εξασφαλισμένο με δημόσιους νόμους.

1917: Διακήρυξη Μπάλφουρ. (Γράμμα του Βρετανού υπουργού εξωτερικών Άρθουρ Μπάλφουρ, προς τον ηγέτη των Άγγλων σιωνιστών, λόρδο Ροθσάιλντ που επισημοποιεί την υποστήριξη της κυβέρνησης στους σκοπούς του σιωνιστικού κινήματος).

1918 – 1939 : Οργανώνονται εβραϊκές κοινότητες ανά τον κόσμο με δικές τους κοινωνικό-πολιτικές αρχές, οι οποίες ασκούν επιρροή στις τοπικές κοινωνίες. Στην Ιερουσαλήμ ιδρύεται το εβραϊκό πανεπιστήμιο το οποίο προάγει την εβραϊκή γλώσσα και κουλτούρα.

1922 : Η κοινότητα των εθνών υιοθετεί την διακήρυξη Μπάλφουρ και επιτρέπει στην Μ.Βρετανία να ρυθμίσει τις υποθέσεις της στην Παλαιστίνη έτσι ώστε να οικοδομηθεί ένα κράτος για τους Εβραίους σε αυτή την περιοχή. Οι Εβραίοι αποτελούν μόλις το 11% του ντόπιου πληθυσμού (85,000 Εβραίοι, 670,000 Παλαιστίνιοι).

1930 – 1939 : Με την άνοδο των Ναζί στην Γερμανία, πολλοί Εβραίοι καταφεύγουν στην περιοχή της Παλαιστίνης και ιδρύουν νέες πόλεις και κοινότητες. Εκατοντάδες οικισμοί Εβραίων ξεπηδούν μέσα σε αραβικά εδάφη.

1936 : Οι Άραβες ξεσηκώνονται ενάντια στην συνεχή εβραϊκή μετανάστευση προς την Παλαιστίνη. Οι δύο εθνικότητες έρχονται σε αντιπαράθεση ιδιαίτερα με την δημιουργία

⁴ http://paremvasi.ntua.gr/keimena/anatoli/israel_2.htm

κλειστών εβραϊκών οικισμών μέσα στην Ιερουσαλήμ. (385,000 Εβραίοι και 980,000 Άραβες ζούνε στην Παλαιστίνη) (28%).

1937 : Η Μ.Βρετανία προτείνει: η Παλαιστίνη να διαιρεθεί σε ένα εβραϊκό και σε ένα αραβικό κράτος.

1939 : Οι Βρετανοί αποφασίζουν να σταματήσουν την εβραϊκή μετανάστευση. Μέχρι τώρα, 450,000 Εβραίοι και 1,060,000 Άραβες ζούνε στην Παλαιστίνη (30%).

1945 : Με την λήξη του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου και την αποκάλυψη του Ολοκαυτώματος, το σιωνιστικό κίνημα απαιτεί την δημιουργία ενός αυτοδιαχειριζόμενου εβραϊκού κράτους.

1947 : Ο ΟΗΕ αναλαμβάνει τον έλεγχο της Παλαιστίνης⁵.

(29 Νοέμβρη) : Παρουσιάζεται στον ΟΗΕ ένα σχέδιο για την διαίρεση της Παλαιστίνης σε ένα Ισραηλινό κράτος κι ένα Αραβικό και την μετατροπή της Ιερουσαλήμ σε διεθνή πόλη εκτός συνόρων. Το σχέδιο αυτό το υποδέχθηκαν οι Άραβες με έντονες και βίαιες διαμαρτυρίες που στρέφονταν κατά των Εβραίων εποίκων. (590,000 Εβραίοι και 1,320,000 Άραβες ζούνε στην Παλαιστίνη.)

1948 :(14 Μαΐου) Το ανώτατο εβραϊκό συμβούλιο ανακηρύσσει την δημιουργία του κράτους του Ισραήλ. Πρόεδρος ορκίζεται ο Χάιμ Βάιζμαν και πρωθυπουργός ο γνωστός ηγέτης, Δαβίδ Μπεν Γκουριόν. Εντωμεταξύ, ένας μυστικός Ισραηλινός στρατός, ο Χάγκαναχ, που σχηματίστηκε στα χρόνια μετά το ολοκαύτωμα παρουσιάζεται πλέον ως ο τακτικός στρατός του κράτους του Ισραήλ. Ο Χάγκαναχ είναι εξοπλισμένος με όπλα τελευταίας τεχνολογίας.⁶

⁵ http://paremvasi.ntua.gr/keimena/anatoli/israel_2.htm

⁶ http://news.pathfinder.gr/countries/middle_east/israel_pal.html

(15 Μαΐου) : Ο πρώτος Αραβο – Ισραηλινός πόλεμος. Μια μέρα μετά την ανακήρυξη του κράτους του Ισραήλ, η Αίγυπτος, η Ιορδανία, η Συρία, ο Λίβανος και το Ιράκ εισβάλλουν στα εδάφη της Παλαιστίνης και αρχίζουν μεγάλης έκτασης συγκρούσεις με τον ισραηλινό στρατό.

1948 – 1951 : Περίπου 700,000 Εβραίοι μεταναστεύουν στο Ισραήλ⁷.

1949 (24 Φεβρουαρίου) : Ειρήνη στην Μέση Ανατολή. Η Αίγυπτος δηλώνει ότι η παύση πυρός δεν υπονοεί την αναγνώριση του κράτους του Ισραήλ. Κατά την διάρκεια του πρώτου Αραβο – Ισραηλινού πολέμου, το Ισραήλ αυξάνει τα εδάφη του από 15,500 τ.χλμ που όριζε ο ΟΗΕ, σε 20,700 τ.χλμ. Η λωρίδα της Γάζας περνά στην Αίγυπτο, και η δυτική όχθη στην Ιορδανία. Από τους 800,000 Άραβες που ζούσαν στα εδάφη που δημιουργήθηκε το Ισραήλ, παρέμειναν μονάχα 170,000. Χιλιάδες Άραβες πρόσφυγες μετακινήθηκαν στις γειτονικές χώρες σε προσφυγικούς καταυλισμούς.

1950 : Εξαιτίας της έντονης εισροής Εβραίων μεταναστών στο Ισραήλ, η οικονομία του κράτους καταρρέει. Οι ΗΠΑ σε συνεργασία με εβραϊκά λόμπι παγκοσμίως ξεκινά το πρόγραμμα οικονομικής βοήθειας προς το Ισραήλ το οποίο συνεχίζεται μέχρι σήμερα.

1956 : Δεύτερος Αραβο – Ισραηλινός πόλεμος. Το Ισραήλ εισβάλλει στην χερσόνησο του Σινά με την βοήθεια Βρετανικών και Γαλλικών στρατευμάτων σε απάντηση της

⁷ http://paremvasi.ntua.gr/keimena/anatoli/israel_2.htm

εθνικοποίησης της διώρυγας του Σουέζ από τον Νάσσερ ,τον νέο πρόεδρο της Αιγύπτου. Στο τέλος του χρόνου ο ΟΗΕ αναγκάζει τις τρεις χώρες να αποσύρουν τα στρατεύματα τους αλλά το Ισραήλ δεν παραδίδει όλα τα εδάφη που κατέκτησε. Η λωρίδα της Γάζας παραμένει στο Ισραήλ.

1957: Το Ισραήλ αποσύρεται από την Γάζα ύστερα από δέσμευση των ΗΠΑ ότι το ζωτικής σημασίας λιμάνι της Άκαμπα θα μπορεί να δέχεται Ισραηλινά πλοία.

1963: Ο Μπεν Γκουριόν παραιτείται από πρωθυπουργός (αλλά παραμένει ο αδιαμφισβήτητος ηγέτης του Ισραήλ).

1967(5 Ιουνίου) Ο πόλεμος των 6 ημερών.

1967(10 Ιουνίου): Το Ισραήλ διπλασιάζει τα εδάφη του. Κατακτά τα υψίπεδα του Γκολάν από την Συρία, την δυτική Ιερουσαλήμ από τους Παλαιστίνιους, την δυτική όχθη από την Ιορδανία, την λωρίδα της Γάζας και την χερσόνησο του Σινά από την Αίγυπτο. Περίπου 1,500,000 Άραβες βρίσκονται στις περιοχές αυτές⁸.

1969: Η Γκόλντα Μέιερ γίνεται η νέα πρωθυπουργός του Ισραήλ.

⁸ http://paremvasi.ntua.gr/keimena/anatoli/israel_2.htm

1972 : Στους Ολυμπιακούς αγώνες του Μονάχου, οι αθλητές της Ισραηλινής ολυμπιακής αποστολής απαγάγονται και κρατούνται όμηροι από Παλαιστίνιους ενόπλους οι οποίοι ζητούν την απελευθέρωση συντρόφων τους που έχουν φυλακιστεί στο Ισραήλ. Μετά από επέμβαση της δυτικό - Γερμανικής αστυνομίας στο αεροδρόμιο του Μονάχου, οι Παλαιστίνιοι ανατινάζουν τα ελικόπτερα στα οποία επέβαιναν οι Ισραηλινοί αθλητές με αποτέλεσμα τον θάνατο 11 ισραηλινών ομήρων, 5 παλαιστίνιων και ενός αστυνομικού.

1973(6 Οκτώβρη) : Ο πόλεμος του Γιομ Κιπούρ. Το Ισραήλ αναγκάζεται να δαπανήσει τεράστια ποσά σε στρατιωτικό εξοπλισμό και χρεοκοπεί .

1974 : Η Γκόλντα Μέιρ δεν μπορεί να σχηματίσει κυβέρνηση. Ο Γιτζάκ Ράμπιν γίνεται πρωθυπουργός.

1977 : Ο Ράμπιν δεν μπορεί να αντιμετωπίσει τα τεράστια οικονομικά προβλήματα της χώρας και χάνει στις πρόωρες εκλογές. Ο Μεναχίμ Βετζίν εκλέγεται πρωθυπουργός όμως παρά την νέα οικονομική πολιτική που εφαρμόζει, η οικονομία του Ισραήλ καταρρέει⁹.

⁹ http://paremvasi.ntua.gr/keimena/anatoli/israel_2.htm

1977(19 Νοέμβρη) : Ο πρόεδρος της Αιγύπτου Ανβάρ ας Σαντάτ επισκέπτεται την Ιερουσαλήμ και ξεκινά ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις με το Ισραήλ.

1979(26 Μαρτίου) :Υπογράφεται στο Camp David ειρηνευτική συμφωνία μεταξύ Αιγύπτου και Ισραήλ. Το Ισραήλ δέχεται να αποσυρθεί από το Σινά και ύστερα από την λωρίδα της Γάζας και την δυτική όχθη. Το τελευταίο τμήμα της συμφωνίας δεν εφαρμόζεται ποτέ.

1980 : Το Ισραηλινό κοινοβούλιο ανακηρύσσει την αδιαίρετη Ιερουσαλήμ (με τα κατακτηθέντα εδάφη) ως την πρωτεύουσα του Ισραήλ.

1981(7 Ιουνίου) : Ισραηλινά βομβαρδιστικά καταστρέφουν το πυρηνικό εργοστάσιο που είχε πρόσφατα κατασκευαστεί με γαλλική επίβλεψη, στην Βαγδάτη του Ιράκ. Η ισραηλινή κυβέρνηση ισχυρίστηκε ότι η εγκατάσταση χρησιμοποιούνταν για την κατασκευή πυρηνικών όπλων που θα εξαπολύονταν κατά του Ισραήλ. Είναι το πρώτο βήμα της πολιτικής προληπτικού πολέμου που υιοθετήθηκε.

1982(6 Ιούνη) : Ο στρατός του Ισραήλ εισβάλλει στο Λίβανο σε μια προσπάθεια να καταστρέψει τις βάσεις των ανταρτών της Φατάχ γύρω από την Βυρηττό. Η εκστρατεία στέφεται με επιτυχία αλλά η ισραηλινή οικονομία υποφέρει για άλλη μια φορά.

1987(10 Δεκέμβρη) : Ξεκινά η πρώτη Παλαιστινιακή Ιντιφάντα. Η Ιντιφάντα επηρεάζει πολλές φιλελεύθερες ομάδες της ισραηλινής κοινωνίας και γίνεται ο προπομπός των ειρηνευτικών συμφωνιών της δεκαετίας του 90.

1989(Μάρτιος) :Με την κατάρρευση του σοβιετικού μπλοκ, εκατοντάδες χιλιάδες Εβραίοι των ανατολικών χωρών μεταναστεύουν στο Ισραήλ.

1993(Αύγουστος) : Ύστερα από κρυφές συνομιλίες στο Όσλο, Παλαιστίνιοι και Ισραηλινοί καταλήγουν σε ένα ειρηνευτικό σχέδιο στο μοντέλο του «ελευθερία για γη». Ορίζεται το 1999 ως η χρονιά δημιουργίας ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους που θα περιλαμβάνει την δυτική όχθη και την λωρίδα της Γάζας. Η τελική συμφωνία υπογράφεται μεταξύ του πρωθυπουργού Γιτζάκ Ράμπιν και του παλαιστίνιου ηγέτη Γιασέρ Αραφάτ, στην Ουάσιγκτον.

1994(Ιούλιος). Ειρηνευτική συμφωνία μεταξύ Ισραήλ και Ιορδανίας. Το 1994 στιγματίστηκε από πολύνεκρες επιθέσεις της Χαμάς κατά Ισραηλινών και Ισραηλινών ακροδεξιών κατά Αράβων¹⁰

¹⁰ http://paremvasi.ntua.gr/keimena/anatoli/israel_2.htm

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 -ΤΟ ΑΜΥΝΤΙΚΟ ΔΟΓΜΑ ΚΑΙ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΠΥΡΗΝΙΚΩΝ

Στο κεφάλαιο αυτό θα προχωρήσουμε στην ανάλυση του αμυντικού δόγματος του Ισραήλ και κυρίως στην απόφαση του για κατοχή πυρηνικών όπλων που αποτελεί βασικό πυλώνα της εθνικής ασφάλειας της χώρας και παράλληλα τον κύριο άξονα της Υψηλής του Στρατηγικής.

1.1 Το δόγμα ασφάλειας (αμυντικό)του Ισραήλ

Για μισό σχεδόν αιώνα ένας βασικός πυλώνας της στρατηγικής του ισραηλινού κράτους, ως ένα κράτος μη ισλαμικό και μη αραβικό σε μια περιοχή όπου κυριαρχούν αραβικά-ισλαμικά κράτη και το <περικυκλώνουν>, υπήρξε το αμυντικό δόγμα ασφαλείας. Η λογική της στρατηγικής αυτής που αναπτύχθηκε από τον εθνο-πατέρα του Ισραήλ Μπεν Γκουριόν και το περιβάλλον του, υπήρξε απλή στη σύλληψή της. Εφόσον ο άμεσος περίγυρος του Ισραήλ (πλην της θαλάσσιας οδού προς την Μεσόγειο που θεωρείται ο <ζωτικός του χώρος>) ήταν εχθρικός, το Ισραήλ έπρεπε να υπερακοντίσει τα προβλήματα αυτά με τα γειτονικά κράτη τα οποία επιδίωκαν την καταστροφή του και να δημιουργήσει πολιτικό-στρατιωτικές συμμαχίες με κράτη και πολιτικές οντότητες στην ευρύτερη περιοχή που (α) δεν ήταν αραβικά και (β) δεν ήταν μουσουλμανικά ¹¹ ώστε να δημιουργηθεί ένα πλέγμα ασφαλείας. Την ίδια στιγμή το Ισραήλ είχε ενστερνιστεί τη λογική των «προληπτικών κτυπημάτων» ώστε να μπορεί να αποτρέπει την δημιουργία στρατιωτικών κινήσεων που θα αποσκοπούσαν σε σημαντικό πλήγμα εναντίον του.

¹¹ http://www.huffingtonpost.com/leon-t-hadar/the-collapse-of-israels-p_b_617694.html

Φυσικά, το δόγμα αυτό ασφαλείας επηρεάστηκε από την στρατιωτική ηγεσία της χώρας λόγω των εμπειριών της στα πεδία των μαχών¹² αλλά και σε μικρότερο βαθμό από την διπλωματική ηγεσία της χώρας. Ειδικά μετά τη συμφωνία του 1993, το Ισραήλ προέβαλε ως σημαντικό κομμάτι του δόγματος ασφαλείας την αναγνώριση της Παλαιστινιακής αρχής, που κατά κάποιο τρόπο θα αφαιρούσε το δικαίωμα της όποιας νομιμότητας που μπορούσαν να έχουν τα Αραβικά κράτη για να πλήξουν το Ισραήλ με στρατιωτικά κτυπήματα¹³.

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι το δόγμα ασφαλείας είχε κύρια σημεία.: **Το 1 πρώτο**, είναι το λεγόμενο σύνδρομο του Σαμψών ή το σύνδρομο της Μασσάδας του οποίου η σύγχρονη (μετά το 1945) εκδοχή, συνοψίζεται σε δυο λέξεις: **ποτέ ξανά (never again)**. Το 1^ο λοιπόν σκέλος της Υψηλής στρατηγικής του Ισραήλ, είναι ότι το εβραϊκό κράτος πρέπει από μόνο του να υπερασπισθεί τον εαυτό του με οποιοδήποτε μέσο. Γι' αυτό από το 1958 θεμελίωσε πυρηνικό αντιδραστήρα στην έρημο Σινά (Διμόνα) και από τα τέλη του 1960 το Ισραήλ έγινε θερμοπυρηνική δύναμη. Σήμερα λέγεται ότι διαθέτει από 100-400 θερμοπυρηνικές κεφαλές και έχει τη δυνατότητα να πλήξει αντιπάλους σε όλα τα μήκη και πλάτη, μέσω υποβρυχίων, πυραύλων και πολεμικών αεροσκαφών τα οποία είναι τελευταίας τεχνολογίας (κυρίως από τις Η.Π.Α.).¹⁴

Φυσικά το αμυντικό δόγμα του Ισραήλ στα πλαίσια της εφαρμογής του, θέτει σε συντονισμό το σύνολο των ενόπλων του δυνάμεων σε αγαστή συνεργασία με το ισχυρό δίκτυο πληροφοριών που διαθέτει (μυστικές υπηρεσίες) με σκοπό να συνδυαστεί η

¹² Φώλα, Δ. (2007) Οι πυλώνες του Ισραηλινού Αμυντικού Δόγματος, Περιοδικό Γεωστρατηγική, Τ10, σελ. 72

¹³ Karsh, K. (1994) Peace in the Middle East: The challenge for Israel, Frank Cass

¹⁴ http://www.greekamericannewsagency.com/main/index.php?option=com_content&view=article&id=11881:2011-05-09-21-39-38&catid=9:2010-01-19-17-34-47&Itemid=6

έγκαιρη προειδοποίηση με την αποτροπή μέσω (πολλές φορές)αποφασιστικών ενεργειών για ταχεία νίκη και διατήρηση του υφιστάμενου status quo.¹⁵(επιθετικογενές δόγμα).

Πρέπει να επισημανθεί επίσης,ότι σημαντικό ρόλο στην δημιουργία του αμυντικού δόγματος του Ισραήλ διαδραμάτισε το πολιτικό προσωπικό της χώρας το οποίο στελεχώνει τις ανώτατες θέσεις τα τελευταία χρόνια προερχόμενο στην συντριπτική του πλειοψηφία από τις τάξεις των Ενόπλων Δυνάμεων της χώρας.Η τοποθέτηση ενός ανώτατου αξιωματικού της χώρας σε ανώτατο πολιτικό πόστο θεωρείται ότι δημιουργεί θετική ψυχολογική επίδραση στο αίσθημα ασφαλείας του λαού εξαιτίας της εμπειρίας του στα ζητήματα ασφαλείας της χώρας και παράλληλα και εθνικό καθήκον λόγω των σοβαρών προβλημάτων ασφαλείας της χώρας σε σχέση με γειτονικά κράτη.¹⁶Εξίσου σημαντικό ρόλο στο δόγμα της αποτροπής διαδραματίζει και η έγκαιρη προειδοποίηση η οποία επιφέρει το στοιχείο του αιφνιδιασμού και η οποία οφείλεται στην ικανότητα των μυστικών υπηρεσιών του κράτους(Μοσάντ)και στην κατάλληλη επεξεργασία των πληροφοριών μέσω εξελιγμένων τεχνολογικών μέσων.

Το 2^ο βασικό σημείο του δόγματος του είναι η συμμαχία του με μια μεγάλη δύναμη. Αυτή η στρατηγική πέρασε από διάφορες φάσεις. Η στρατηγική σχέση με τις ΗΠΑ άρχισε να υλοποιείται δειλά-δειλά επί προεδρίας Αϊζενχάουερ, ενισχύθηκε σημαντικά επί Κένεντυ/Γζόνσον, αναπτύχθηκε δραματικά επί Νίξον και επί Ρέιγκαν κλιμακώθηκε και πήρε τη σημερινή της μορφή.

Μια βασική συνιστώσα της Υψηλής στρατηγικής του Ισραήλ που ενσωματώνει το περιφερειακό του δόγμα υπήρξε πάντοτε η Μεσόγειος και πιο συγκεκριμένα, η Ανατολική Μεσόγειος η οποία λέγεται ότι αποτελεί και τον <ζωτικό του χώρο>.Η Ανατολική Μεσόγειος αποτελεί τον ομφάλιο λώρο και το σταυροδρόμι του Ισραήλ με τη Δύση και την Αμερική.Η Ανατολική Μεσόγειος δεν μπορεί να ελέγχεται ή να

¹⁵ Φώλα,Δ. (2007) Οι πυλώνες του Ισραηλινού Αμυντικού Δόγματος, Περιοδικό Γεωστρατηγική, Τ10, σελ.72,76

¹⁶ Φώλα,Δ. (2006) Ο νέος πολιτικός χάρτης του Ισραήλ, Περιοδικό Γεωστρατηγική, Τ 9, σελ.80-81

ηγεμονεύεται από κράτη μη φιλικά ή εχθρικά προς το Ισραήλ. Το στρατηγικό αυτό ζήτημα για το Ισραήλ τέθηκε ευθέως από το Αμερικανό-Ισραηλινό πρώην υψηλόβαθμο στέλεχος της ισραηλινής μυστικής υπηρεσίας Μοσσάντ, Έντουαρντ Λούτβακ, τον Μάρτιο του 1987 σε εκπομπή του αμερικανικού National Public Radio. «Ο έλεγχος της Ανατολικής Μεσογείου», δήλωσε τότε ο Λούτβακ «από μη φιλικές προς το Ισραήλ δυνάμεις είναι ασυμβίβαστος με την επιβίωση του Ισραήλ».

Η παρουσία του 6ου Αμερικανικού Στόλου στη Μεσόγειο, που χρονολογείται από το 1946, έχει ως σκοπό να ενισχύσει τα συμφέροντα των Η.Π.Α. στην περιοχή αλλά και να <εγγυηθεί> σε μεγάλο βαθμό την διατήρηση της ειρήνης αλλά και την αποτροπή επίθεσης τρίτου κράτους ενάντια στο Ισραήλ. Βέβαια, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι ο βασικός πυλώνας της ισραηλινής περιφερειακής στρατηγικής έχει καταρρεύσει.¹⁷ Άρχισε να καταρρέει από το μέσα του 1970 σε κρατικό κυρίως επίπεδο. Πρώτα ανατράπηκε το φιλοδυτικό καθεστώς της Αιθιοπίας. Ακολούθησε η δραματική κατάρρευση του φιλοδυτικού Σάχη της Περσίας, του πιο σημαντικού συμμάχου του Ισραήλ στη Μέση Ανατολή μέχρι τότε. Από την αρχική συμμαχία παρέμεινε μόνο η Τουρκία, με την οποία οι σχέσεις αναπτύχθηκαν δραματικά τη δεκαετία του 1980, όταν και με την στήριξη της Ουάσιγκτον κυριάρχησε ο ισραηλινό-τουρκικός άξονας στην περιοχή. Τη δεκαετία του 1990 η συμμαχία Τουρκίας-Ισραήλ πήρε τη μορφή διάττοντα αστερά ¹⁸ αφού εξυπηρετούσε και τα αμερικανικά συμφέροντα στην περιοχή και αποτελούσε ανάχωμα στην ρωσική επιρροή.

Ως μια γενική επισήμανση θα πρέπει να αναφέρουμε ότι η λέξη που χαρακτηρίζει το αμυντικό δόγμα είναι η **αποτροπή**.¹⁹ Η έννοια της αποτροπής βασίζεται κυρίως στην χρήση στρατιωτικών μέτρων υπό την μορφή προληπτικού μέτρου και κτυπήματος(συμβατικά)αλλά πάντοτε θέτονταν στο προσκήνιο και το ζήτημα της

¹⁷ http://www.huffingtonpost.com/leon-t-hadar/the-collapse-of-israels-p_b_617694.html

¹⁸ Karsh, E. (1996) Between war and peace, Dilemmas of Israeli Security, Frank Cass

¹⁹ Φώλα, Δ. (2007) Οι πυλώνες του Ισραηλινού Αμυντικού Δόγματος, Περιοδικό Γεωστρατηγική, Τ10, σελ.73,76-78

αποτροπής με πυρηνικά όπλα μέσω ενός ολοκληρωτικού πολέμου εάν υπήρχε απειλή της ύπαρξης του Ισραήλ.

Τα πεδία αποτροπής του Ισραήλ είναι:²⁰

- Αμοιβαία αποτροπή. Στη περίπτωση αυτή το Ισραήλ σε συνεργασία με τους συμμάχους του, όπως οι ΗΠΑ, μπορεί να λειτουργεί αποτρεπτικά. Η αμοιβαία αποτροπή εκδηλώνεται συχνά μέσω ενός είδους αποτρεπτικού διαλόγου, ο οποίος συμπεριλαμβάνει κωδικοποιημένες ενδείξεις όπως δηλώσεις πολιτικών και κινήσεις στρατιωτικών μονάδων αλλά και στρατιωτικές δράσεις περιορισμένης έντασης.(Ψυχρός πόλεμος)-(Η.Π.Α.-Σοβιετική Ένωση)
- Ισραηλινή αποτροπή έναντι περιφερειακών κρατών. Αποδίδει τα τελευταία χρόνια λόγω του γεγονότος ότι το Ισραήλ έχει το ανάλογο στρατιωτικό πλεονέκτημα και μέσω των ειρηνευτικών συμφωνιών που έχει υπογράψει με Ιορδανία και Αίγυπτο.
- Ισραηλινή αποτροπή έναντι μη κρατικών δρώντων. Στη περίπτωση αυτή η αποτρεπτική πολιτική αναφέρεται σε προσπάθειες έναντι οντοτήτων που δεν έχουν κρατική οργάνωση ,όπως τρομοκρατικές οργανώσεις. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τα χτυπήματα έναντι των τρομοκρατών της Hezbollah στον Λίβανο.
- Περιορισμένη αποτροπή. Αφορά κινήσεις περιορισμένης εμβέλειας. Μπορούμε εδώ να αναφέρουμε την επίθεση στο στόλο «βοήθειας» των Παλαιστινίων και πιο συγκεκριμένα την επίθεση στο Navi Marmara όταν παραβίασε το εμπάργκο του Ισραήλ στη Γάζα ²¹.

²⁰ Φώλα,Δ. (2007) Οι πυλώνες του Ισραηλινού Αμυντικού Δόγματος, Περιοδικό Γεωστρατηγική, Τ10, σελ.73

²¹ Φώλα,Δ. (2007) Οι πυλώνες του Ισραηλινού Αμυντικού Δόγματος, Περιοδικό Γεωστρατηγική, Τ10, σελ.72-96

1.2 Η ανάπτυξη πυρηνικών

Η πυρηνική ιστορία του Ισραήλ είναι μια ιστορία μυστηρίου και ανεπιβεβαίωτων πληροφοριών που ξεκίνησε στις αρχές της δεκαετίας του 50. Η Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας του Ισραήλ ιδρύθηκε το 1952 και η πρώτη της βασική επιδίωξη ήταν η κατασκευή ενός πυρηνικού αντιδραστήρα στο έδαφος του Ισραήλ. Για το σκοπό αυτό επεδίωξε και επέτυχε τη συνεργασία με τη Γαλλία.²²

Το φθινόπωρο του 1956, λίγες εβδομάδες πριν την κρίση του Σουέζ, η Γαλλία συμφώνησε να παρέχει στο Ισραήλ ένα αντιδραστήρα 18MW για ερευνητικούς σκοπούς. Ένα χρόνο αργότερα η συμφωνία αναθεωρήθηκε και προέβλεπε πια την κατασκευή ενός αντιδραστήρα 24MW με συστήματα ψύξης τα οποία θα μπορούσαν να υποστηρίξουν τριπλάσια δυναμικότητα και μιας εγκατάστασης χημικής επανεπεξεργασίας.

Ως τόπος κατασκευής του αντιδραστήρα επελέγη η Ντιμόνα στην έρημο Νεγκέβ,²³ ενώ όλο το έργο της κατασκευής αποφασίσθηκε να κρατηθεί μυστικό. Στις αρχές της δεκαετίας του 60 δημιουργήθηκαν τα πρώτα προβλήματα καθώς οι Γάλλοι άρχισαν να πιέζουν το Ισραήλ να ανακοινώσει την κατασκευή του αντιδραστήρα και να δεχθεί διεθνή έλεγχο. Ο Πρόεδρος De Gaulle προφανώς φοβόταν το διεθνή αντίκτυπο που θα είχε η διαρροή της είδησης ότι η Γαλλία βοηθούσε μυστικά το Ισραήλ στην κατασκευή ενός αντιδραστήρα και μάλιστα σε μια περίοδο που η διεθνής κοινή γνώμη παρακολουθούσε και την κατάσταση στην Αλγερία.²⁴

Οι ΗΠΑ εντόπισαν για πρώτη φορά το συγκρότημα της Ντιμόνα το 1958 μέσω φωτογραφιών από μια πτήση κατασκοπευτικού U-2. Οι Ισραηλινοί αρχικά παρουσίαζαν το εργοτάξιο ως ερευνητικό κέντρο μέχρι που το Δεκέμβριο του 1960 ανακοινώθηκε επίσημα ότι η Ντιμόνα είναι πυρηνικό κέντρο κτισμένο για ειρηνικούς σκοπούς. Αμερικανοί επιθεωρητές επισκέφθηκαν τη Ντιμόνα 6 φορές στη δεκαετία του 60, χωρίς όμως να καταφέρουν να αποκτήσουν ακριβή εικόνα των εγκαταστάσεων και των

²² <http://www.army.gov.cy/?p=662>

²³ Φώλα,Δ. (2007) Οι πυλώνες του Ισραηλινού Αμυντικού Δόγματος, Περιοδικό Γεωστρατηγική, Τ10, σελ.85

²⁴ <http://www.e-telescope.gr/el/international-issues/16-nuclear-israel>

δραστηριοτήτων που λάμβαναν χώρα σε αυτές. Ο κυριότερος λόγος για αυτή την αδυναμία ήταν το πολύ κλειστό πρόγραμμα επιθεώρησης που προετοιμάζαν οι Ισραηλινοί, αλλά και η πλήρης απόκρυψη τμημάτων της εγκατάστασης. Παρόλα αυτά αναφορές της CIA στα μέσα της δεκαετίας τους 60 θεωρούσαν βέβαιο ότι το Ισραήλ προχωρά στην κατασκευή πυρηνικών όπλων. Ουσιαστικά οι ΗΠΑ παρότι ούτε ενίσχυσαν, ούτε ενέκριναν απόλυτα το πυρηνικό πρόγραμμα του Ισραήλ, δεν έκαναν και τίποτε για το αποτρέψουν.²⁵

Μια άλλη σκοτεινή πτυχή είναι η περίφημη περίπτωση της «απόλλειας» περίπου 170Kg εμπλουτισμένου ουρανίου από το Apollo της Pennsylvania το 1965.²⁶ Αρκετοί είναι εκείνοι που υποστηρίζουν ότι αυτή η ποσότητα ουρανίου χρησιμοποιήθηκε για την κατασκευή των 2 πρώτων ατομικών βομβών του Ισραήλ, αλλά και την εργαστηριακή παραγωγή πλουτωνίου.

Αναφέρεται, χωρίς προφανώς να έχει επιβεβαιωθεί, ότι το Ισραήλ έχει περάσει σε πυρηνικό συναγερμό τουλάχιστο 3 φορές. Η πρώτη, το 1967 όταν οι 2 ατομικές βόμβες που πιστεύεται ότι το Ισραήλ είχε διαθέσιμες την εποχή, οπλίστηκαν κατά τη διάρκεια του πολέμου των 6 ημερών. Μια πιο ακραία εκδοχή αναφέρει ότι οι βόμβες όχι απλώς οπλίστηκαν, αλλά και φορτώθηκαν σε αεροσκάφη τα οποία απογειώθηκαν. Ο δεύτερος συναγερμός ήταν κατά την περίοδο του πολέμου του Γιομ Κιπούρ, το 1973, όταν συναρμολογήθηκαν εσπευσμένα 13 βόμβες 20 κιλοτόνων. Οι Ισραηλινοί προχώρησαν σε αυτή την κίνηση και φρόντισαν μάλιστα να διαρρεύσει, σε μια προσπάθεια αφενός να <πιέσουν> τις ΗΠΑ να προχωρήσουν σε αποστολή στρατιωτικού υλικού ώστε το Ισραήλ να μπορέσει να επικρατήσει με συμβατικά μέσα, και αφετέρου να <αναγκάσουν> τη Σοβιετική Ένωση να συστήσει αυτοσυγκράτηση στους αντιπάλους του Ισραήλ. Τέλος, θεωρείται σχεδόν βέβαιο ότι οι Ισραηλινές δυνάμεις τέθηκαν σε πυρηνικό συναγερμό και κατά τη διάρκεια του πολέμου του Κόλπου και χρειάστηκε ιδιαίτερη πίεση εκ μέρους των ΗΠΑ για την αποφυγή επίθεσης κατά του Ιράκ.

²⁵ <http://www.e-telescope.gr/el/international-issues/16-nuclear-israel>

²⁶ <http://www.army.gov.cy/?p=662>

Όταν το 1970 υπεγράφη η συμφωνία για τη μη διάδοση των πυρηνικών όπλων (Non Proliferation Treaty), το Ισραήλ ήταν από τις λίγες χώρες που δεν υπέγραψε τη συμφωνία, ενώ δεν προσχώρησε σε αυτή μέχρι σήμερα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να μην είναι δυνατός ο έλεγχος των εγκαταστάσεων του πυρηνικού αντιδραστήρα της Ντιμόνα, στον οποίο παράγεται το πλουτώνιο για τα πυρηνικά όπλα του Ισραήλ ²⁷.

Με βάση τις εκτιμήσεις τεχνικών για την δυνατότητα παραγωγής πλουτωνίου από τον αντιδραστήρα της Ντιμόνα και τη μέση ποσότητα πλουτωνίου που πιστεύεται ότι έχουν τα Ισραηλινά πυρηνικά όπλα (σύμφωνα με τις μαρτυρίες του Μορντεχάι Βανούνου το 1986), εκτιμάται ότι το Ισραήλ πρέπει να έχει παράγει αρκετό υλικό ώστε να κατασκευάσει τουλάχιστον πιθανότατα μέχρι 200 πυρηνικά όπλα.²⁸

Σήμερα το Ισραήλ πιστεύεται ότι διαθέτει περίπου 200 πυρηνικές κεφαλές. Από πλευράς φορέων διαθέτει ένα μικρό αριθμό πυραύλων Lance μικρού βεληνεκούς (130Km) τους οποίους προμηθεύθηκε στα μέσα της δεκαετίας του 70 από τις ΗΠΑ. Υπάρχουν περίπου 100 πύραυλοι Jericho I, Γαλλικής προέλευσης με ακτίνα δράσης 600Km οι οποίοι είναι ανεπτυγμένοι μάλλον κοντά στα υψώματα του Γκολάν σε κινητούς εκτοξευτές. Εξέλιξη των Jericho I με τη χρήση του πυραύλου Shavit, φορέα εκτόξευσης δορυφόρων, είναι οι Jericho II οι οποίοι φέρονται να έχουν ακτίνα δράσης περίπου 1.500 Km. Σύμφωνα με εκτιμήσεις Αμερικανικών κύκλων, αν πράγματι οι Jericho II ²⁹χρησιμοποιούν το φορέα Shavit και χρησιμοποιηθούν με βαλλιστική τροχιά είναι δυνατό να έχουν ακτίνα δράσης 5.000-7.200Km. Πιστεύεται ότι υπάρχουν περίπου 50 από αυτούς σε αεροπορική βάση νοτιοανατολικά του Τελ Αβίβ. ³⁰.

Επίσης, υπάρχουν πυρηνικές βόμβες βαρύτητας οι οποίες φέρονται από αεροσκάφη και πύραυλοι Harpoon που μπορούν να φέρουν πυρηνική κεφαλή και εκτοξεύονται από αεροσκάφη και πλοία. Τέλος, το Ισραήλ ανέπτυξε και πιθανότητα έχει ήδη σε

²⁷ <http://www.e-telescope.gr/el/international-issues/16-nuclear-israel>

²⁸ <http://www.army.gov.cy/?p=662>

²⁹ <http://www.army.gov.cy/?p=662>

³⁰ http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/892941.stm

επιχειρησιακή ετοιμότητα πυραύλους Cruise εκτοξευόμενους από αεροσκάφη με ακτίνα δράσης περίπου 400Km. Η προσθήκη της δυνατότητας εκτόξευσης πυρηνικών όπλων από υποβρύχια συμπληρώνει την πυρηνική τριάδα (πύραυλοι, αεροσκάφη, υποβρύχια).

Το Ισραήλ είναι η μόνη χώρα στον κόσμο που ενώ διαθέτει πυρηνικά όπλα, επισήμως το αρνείται. Παρότι την στήριξη των κατοίκων του σε αυτή του την επιλογή το Ισραήλ λαμβάνοντας υπ'οψιν τις ιδιαιτερότητες του περιβάλλοντος του ενέκρινε την κατοχή πυρηνικών όπλων με σκοπό την ισορροπία δυνάμεων σε σχέση με τον αραβικό κόσμο και την συνειδητοποίηση πως η καταστροφή του θα προκαλέσει και την καταστροφή όλων. Η επίσημη θέση του Ισραήλ είναι ότι δεν πρόκειται να είναι η πρώτη χώρα που θα εισαγάγει τον πυρηνικό παράγοντα στη Μέση Ανατολή ("will not introduce nuclear weapons into the region", Εσκόλ 1966, Κατζίρ 1974, Ράμπιν 1975) ³¹. Από σημειολογικής άποψης η θέση αυτή επιδέχεται αρκετή συζήτηση διότι χρησιμοποιείται ο όρος «εισαγάγει-introduce» και όχι ο όρος «χρησιμοποιήσει-use». Σε συνδυασμό με την κεντρική ιδέα της εθνικής στρατηγικής ασφαλείας η οποία συμπυκνώνεται στη φράση «το Ισραήλ δεν έχει τη δυνατότητα να χάσει ούτε ένα πόλεμο "Israel cannot afford to lose a single war"», καθίσταται σαφές ότι δεν πρόκειται να εισαγάγει τα πυρηνικά όπλα ως παράγοντα στις επίσημες συζητήσεις και στο διπλωματικό-γεωστρατηγικό παιχνίδι της περιοχής, αλλά δε θα διστάσει να τα χρησιμοποιήσει εφόσον νιώσει ότι απειλείται με ήττα σε μία σύρραξη.³²

Με τον τρόπο αυτό και σύμφωνα με την εδραίωση αυτής της ασάφειας(μη επιβεβαίωση αλλά ούτε και άρνηση) το Ισραήλ έχει επιτύχει να έχει τα πλεονεκτήματα της ύπαρξης πυρηνικής αποτρεπτικής ικανότητας, χωρίς να υπόκειται στις διεθνείς διπλωματικές πιέσεις και προστριβές που θα συνεπαγόταν η παραδοχή ύπαρξης του πυρηνικού οπλοστασίου.³³

³¹ http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/892941.stm

³² Φώλα, Δ. (2007) Οι πυλώνες του Ισραηλινού Αμυντικού Δόγματος, Περιοδικό Γεωστρατηγική, Τ10, σελ.85-87

³³ Φώλα, Δ. (2007) Οι πυλώνες του Ισραηλινού Αμυντικού Δόγματος, Περιοδικό Γεωστρατηγική, Τ10, σελ.86

Μετά τις συμφωνίες του Camp David με την Αίγυπτο το 1978, ο πρόεδρος Σαντάτ φέρεται να έχει αποδεχθεί ότι η απουσία επίσημης αποδοχής εκ μέρους του Ισραήλ για την ύπαρξη του πυρηνικού του οπλοστασίου δεν αποτελεί απειλή για τη Αίγυπτο. Αντίστοιχη θέση τηρούν ανεπίσημα και η Συρία με την Ιορδανία. Οι περιπτώσεις του Ιράκ και του Ιράν είναι αρκετά διαφορετικές, καθώς είναι δεδομένο ότι έχουν προσπαθήσει στο παρελθόν και συνεχίζουν να προσπαθούν να αποκτήσουν πυρηνικά όπλα. Η πρόσφατη κίνηση της δημιουργίας ενός φορέα πυρηνικών όπλων με μεγάλες πιθανότητες επιβίωσης ενός πρώτου πλήγματος αποτελεί τη στρατηγική απάντηση του Ισραήλ σε αυτές τις προσπάθειες του Ιράκ και του Ιράν.

Ο ψυχρός πόλεμος και η ισορροπία του τρόμου ανάμεσα στις Η.Π.Α. και τη Σοβιετική Ένωση είχε χαρακτηριστικά: πολιτικά, ιδεολογικά και γεωστρατηγικά, και γι αυτό ήταν μια κατάσταση, ως ένα σημείο, ελεγχόμενη. Αντίθετα μια ισορροπία τρόμου στη Μέση Ανατολή, όπου οι αντιπαλότητες έχουν βάσεις θρησκευτικές και εθνικές και χαρακτηρίζονται από μίσος και φανατισμό εκατέρωθεν, μπορεί πολύ εύκολα να ξεφύγει από κάθε έλεγχο. ³⁴.

1.3 Η έννοια της Μασσάδας

Η ιστορία της Masada είχε σχεδόν ξεχαστεί στην Εβραϊκή παράδοση μέχρι τη σύγχρονη εποχή. Στη σύγχρονη εποχή, ο ορισμός της Masada έχει γίνει γνωστός από τα γραπτά του Berdichevski, και υιοθετήθηκε ως σύμβολο της άκρας δεξιάς πτέρυγας του Ισραήλ.³⁵

Η Μασσάδα είναι το μέρος όπου έγινε η ιστορική μάχη στον 1^ο αιώνα μ.χ. και σε αυτό το οχυρό έπεσαν μαχόμενοι στασιαστές Εβραίοι από τους Ρωμαίους. Από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα το κίνημα του Σιωνισμού άρχισε να χρησιμοποιεί την ιστορία του ηρωισμού των Εβραίων. Πολλοί σύλλογοι και φορείς άρχισαν να χρηματοδοτούν έρευνες και αρχαιολογικές ανασκαφές στο λόφο της Μασσάδας ώστε να έρθει στην επιφάνεια όχι μόνο η αρχαία καστροπολιτεία αλλά και να γνωρίσουν οι πολίτες την αληθινή ιστορία.

³⁴http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/892941.stm

³⁵ www.zionism-israel.com

Ουσιαστικά, η Μασσάδα αποτέλεσε το σημείο αναφοράς για την αναγέννηση του Ισραηλινού έθνους αλλά και **τον αγώνα μέχρι εσχάτων** για την ελευθερία. Όπως στην Μασσάδα οι Εβραίοι δεν δίστασαν να κάνουν μια μεγάλη θυσία υπέρ της ελευθερίας τους, έτσι και οι Ισραηλινοί πρέπει να παρακινούνται ώστε να μπορέσουν να κάνουν τον υπέρ πάντων αγώνα ώστε να μπορέσουν να ζούν ελεύθεροι.³⁶.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2-ΤΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΔΟΓΜΑ

Στο προηγούμενο κεφάλαιο είδαμε τον ιδεολογικό άξονα του Δόγματος ασφαλείας του Ισραήλ με έμφαση στην χρήση των πυρηνικών, την αποτρεπτική πολιτική και την ιδεολογία της Μασσάδας που είναι οι βάσεις για την πολιτική αυτής της χώρας. Στη συνέχεια όμως θα εξετάσουμε το πώς το Ισραήλ έχει κινηθεί ώστε να εξασφαλίσει τις περιφερειακές του συμμαχίες, δηλαδή το **περιφερειακό του δόγμα**.³⁷ Το Ισραήλ, όπως θα εξετάσουμε, ενισχύθηκε σημαντικά μέσα από τις συμμαχίες του στην ευρύτερη περιοχή σε στρατιωτικό αλλά και σε πολιτικό επίπεδο αυξάνοντας δραματικά την επιρροή του στα γειτονικά κράτη.

2.1 Peripheral Doctrine

Για να μπορέσει να εξασφαλίσει τους άξονες του δόγματος ασφαλείας θα έπρεπε να προχωρήσει σε συμμαχίες με κράτη που είχαν ισχύ αλλά και θα μπορούσαν να ενεργήσουν αποτρεπτικά προς κάθε επιθετική ενέργεια προς το Ισραήλ. Τα κράτη αυτά καθώς επίσης και οι πολιτικές οντότητες που πληρούσαν τα παραπάνω κριτήρια ήταν

³⁶ Drory,Z. (2005) The Israel defence force and the foundation of Israel, Routledge

³⁷ http://library.panteion.gr:8080/dspace/bitstream/123456789/3274/1/eyriviadis_tetradia_43.pdf

εύκολο να εντοπισθούν. Ήταν το Ιράν, η Τουρκία, και η Αιθιοπία, ³⁸ ενώ οι πολιτικές οντότητες ήταν οι χριστιανοί (ορθόδοξοι και καθολικοί), οι Δρούσοι του Λιβάνου και της Συρίας, οι Κούρδοι της Τουρκίας, της Συρίας και του Ιράν, οι Κόπτες της Αιγύπτου και οι χριστιανοί του Σουδάν. Κατά καιρούς, στις πολιτικές οντότητες αναζητήθηκαν και σύμμαχοι και σε άλλες πολυπληθείς κοινότητες της Μέσης Ανατολής τις οποίες η μεγάλη πλειοψηφία των μουσουλμάνων της Μέσης Ανατολής, οι Σουνίτες, τις θεωρούν άπιστες. Στις κοινότητες αυτές περιλαμβάνονται και οι διάφορες εκφάνσεις του σημιτισμού (Αλεβίτες, Ισμαηλίτες κλπ), οι Ανεμιστές, οι Ζωροάστρες και άλλοι ³⁹.

2.2 Οι σχέσεις με τις άλλες χώρες

2.2.1 Σχέσεις με Αραβικές χώρες

Ιδιαίτερη σημασία θα πρέπει να δώσουμε στις σχέσεις Ισραήλ και Αιγύπτου. Αν και για πολλά χρόνια η Αίγυπτος ήταν εχθρός του Ισραήλ, τα τελευταία χρόνια κατάφερε να γίνει ένας πολύτιμος σύμμαχος του Ισραήλ. Πολλοί έχουν χαρακτηρίσει την σχέση τους ως μία «ψυχρή ειρήνη». Η ειρήνη μεταξύ Αιγύπτου και Ισραήλ διαρκεί σχεδόν τριάντα χρόνια, και η Αίγυπτος έχει εξελιχθεί σε σημαντικό στρατηγικό εταίρο του Ισραήλ. Η Βενιαμίν Μπεν-Ελιέζερ, πρώην υπουργός άμυνας, γνωστή για τους στενούς δεσμούς της με τους Αιγύπτιους αξιωματούχους, είχε δηλώσει ότι "η Αίγυπτος δεν είναι μόνο ο πιο κοντινός φίλος μας στην περιοχή, αλλά και η συνεργασία μεταξύ μας πηγαίνει πέρα από τη στρατηγική." ⁴⁰.

³⁸ http://library.panteion.gr:8080/dspace/bitstream/123456789/3274/1/eyriviadis_tetradia_43.pdf

³⁹ Drory, Z. (2005) *The Israel defence force and the foundation of Israel*, Routledge

⁴⁰ http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/7964488.stm&usg=ALkJrhgCc7UyRYw_iUIPFiCm28NLv_M51A

Βέβαια, η ειρήνη αυτή προήλθε από δύο γεγονότα. Πρώτον, η Αίγυπτος μετά τις στρατιωτικές ήττες του 1967 και του 1973 από το Ισραήλ δεν ήταν σε θέση να υποστεί και μία τρίτη ήττα που ίσως έθετε και την Εθνική της κυριαρχία σε αμφισβήτηση. Για πολλά χρόνια η χερσόνησος του Σινά ήταν υπό Ισραηλινή κατοχή και σίγουρα αυτό δεν αποτελεί ένα γεγονός που ευχαριστούσε τους Αιγύπτιους. Αυτό σε συνεργασία με την φιλοδυτική πολιτική του Μπουμπάρακ είχε ως αποτέλεσμα οι δύο αυτές χώρες να έρθουν κοντά. Βέβαια και για το Ισραήλ η ειρήνη αυτή εξασφάλισε πρώτον την ειρήνη και την σταθερότητα στα Νότια σύνορα του ώστε να επικεντρωθεί στον κίνδυνο εξ ανατολάς αλλά και στις εσωτερικές υποθέσεις στην Παλαιστίνη και δεύτερον η Αίγυπτος σφράγισε τα σύνορα της με την Λωρίδα της Γάζας και σταμάτησε με αυτό τον τρόπο την τροφοδοσία των τρομοκρατικών οργανώσεων με όπλα και άλλα εφόδια. Κατά δεύτερον λόγο, η ειρήνη αυτή ήταν επιθυμία και των Η.Π.Α. που ήθελαν την σταθερότητα στον χώρο αυτό ώστε η πρόσβαση στο κανάλι του Σουέζ να είναι εύκολη και συγχρόνως οι Η.Π.Α. με αυτή τους την στάση να μπορέσουν να δείξουν στις Αραβικές χώρες ένα πιο φιλικό πρόσωπο.

Παρ' όλα αυτά, η ειρήνη συχνά περιγράφεται ως μια «ψυχρή ειρήνη», με πολλούς στην Αίγυπτο να είναι επιφυλακτικοί σχετικά με την αποτελεσματικότητά της. Η αραβο-ισραηλινή σύγκρουση έχει διατηρήσει το αντισημιτικό μένος που είναι διαδεδομένο και φυσικά δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι σε μεγάλο βαθμό η Ισλαμική Αδελφότητα, που είναι πανίσχυρη στην Αίγυπτο, έχει συνεισφέρει στο ότι ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού της Αιγύπτου να έχει μίσος για το Ισραήλ ⁴¹.

Η πολιτική της Αιγύπτου μετά την πτώση του Μουμπάρακ δεν έχει ακόμη σταθεροποιηθεί. Από την μία μεριά η νέα ηγεσία έχει αναφέρει ότι θα αναθεωρηθεί η ειρήνη με το Ισραήλ ενώ προχώρησε σε στήριξη των Παλαιστινίων της Γάζας. Το αποτέλεσμα ήταν να επέλθει μία σημαντική κρίση στις σχέσεις των δύο αυτών χωρών η οποία την περίοδο που γράφεται η παρούσα εργασία είναι υπό εξέλιξη. Σίγουρα πάντως μία πιθανή άνοδος των φανατικών ισλαμιστών της μουσουλμανικής αδελφότητας ή των

⁴¹ <http://wikileaks.ch/cable/2008/12/08CAIRO2543.html>

στρατιωτικών θα ήταν εις βάρος της περιφερειακής πολιτικής του Ισραήλ και παράλληλα της σταθερότητας στην περιοχή.

Σε ότι αφορά τις υπόλοιπες αραβικές χώρες, πέρα από την Ιορδανία, που όπως και στη περίπτωση της Αιγύπτου υπάρχει μια αμοιβαία προσέγγιση, με τις υπόλοιπες χώρες του Αραβικού κόσμου οι σχέσεις είναι από ψυχρές ως ιδιαίτερα εχθρικές⁴². Ειδικά με χώρες που ασπάζονται πιστά το Ισλάμ(και επιδιώκουν την καταστροφή του Ισραήλ), οι σχέσεις είναι εχθρικές και δεν φαίνεται στο άμεσο μέλλον να υπάρχει κάποια βελτίωση τους.

2.2.2 Σχέσεις με Τουρκία

Ιδιαίτερα σημαντική ήταν η συνεργασία με τη Τουρκία. Ο λόγος αφορά στην επιρροή που είχε και έχει η Τουρκία στον Ισλαμικό κόσμο αλλά και η στρατιωτική της δύναμη και τεχνογνωσία. Οι σχέσεις των δύο χωρών χαρακτηρίζονται από μια συνέχεια και μια διαχρονικότητα που έχει τις καταβολές της στην ισραηλινή εθνική ασφάλεια και το στρατηγικό δόγμα του Ισραήλ που εντάσσει την περιφερειακή του στρατηγική (Peripheral Doctrine)για την οποία έχουμε ήδη προαναφερθεί. Σε πολλές περιπτώσεις, όπως με την συμφωνία του 1993, οι δύο χώρες προχώρησαν στην ανταλλαγή στρατιωτικής τεχνογνωσίας.

Επίσης, η Τουρκία μπορούσε μέσω συλλογικών οργάνων όπως η Ισλαμική Διάσκεψη, να προβάλλει μια πιο μετριοπαθή στάση σε σχέση με τις ακραίες προτάσεις κάποιων άλλων ισλαμικών κρατών⁴³. Βέβαια δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι πλέον η σχέση Ισραήλ και Τουρκίας βρίσκεται σε βαθύτατη κρίση τα τελευταία χρόνια.

Πρέπει να επισημανθεί ότι οι στρατιωτικές ηγεσίες των δύο χωρών καθώς και οι μυστικές τους υπηρεσίες συνεργάζονταν στενά μέχρι και την σημερινή εποχή σε πάρα πολλούς κρίσιμους τομείς της εξωτερικής πολιτικής και άμυνας και εθνικής ασφάλειας (ηλεκτρονικός πόλεμος)και σε συνεργασία με τις Η.Π.Α.⁴⁴ στην περιοχή της Ν.Α.

⁴² Drory,Z. (2005) The Israel defence force and the foundation of Israel, Routledge

⁴³ Dimou,A. (2002) Turkis-Israeli Alliance: Attitudes, Responses and Impact

⁴⁴ Ευρυβιάδης Μ,(2008-2009)Η Διαχρονική Συνέχεια της Αμερικανικής Μακροστρατηγικής,Περιοδικό Γεωστρατηγική,Τα 15-16,σελ.21

Μεσογείου είχαν δημιουργήσει τον λεγόμενο <στρατηγικό άξονα Ουάσιγκτον-Άγκυρας-Τέλ Αβίβ>. Η στενή τους αυτή προσέγγιση για πολλά χρόνια αποτελούσε τον πιο ισχυρό παράγοντα στην περιοχή αυτή στην οποία είχαν πραγματοποιήσει πάρα πολλές κοινές στρατιωτικές ασκήσεις (Αετός της Ανατολίας), γεγονός το οποίο ασκούσε τεράστια επιρροή στα γειτονικά κράτη.

Η Τουρκία αναγνώρισε το κράτος του Ισραήλ το 1949. Το 1958, ο Ισραηλινός πρωθυπουργός Ντέιβιντ Μπεν Γκουριόν και ο Τούρκος πρωθυπουργός Αντνάν Μεντερές συναντήθηκαν κρυφά για να συζητήσουν ένα «περιφερειακό σύμφωνο» που περιελάμβανε ένα πακέτο δημοσίων σχέσεων, ανταλλαγής πληροφοριών για τις μυστικές υπηρεσίες και στρατιωτικής υποστήριξης. Φυσικά η σχέση των δύο χωρών αναπτύχθηκε ταχύτατα αφού είχε την θερμή συμπαράσταση και το έντονο ενδιαφέρον των Η.Π.Α. οι οποίες δημιουργούσαν μια νέα συμμαχία στην Μέση Ανατολή που στήριζε τα συμφέροντα τους και αποτελούσε βασικό ανάχωμα στην επεκτατική πολιτική της Ρωσίας αλλά και του <εχθρικού> Ιράν⁴⁵ και περιόριζε τον ρόλο τους. Η θερμή φιλία Τουρκίας – Ισραήλ αναπτύχθηκε περισσότερο, με την άνοδο των μουλάδων το '79 στο Ιράν. Το κοσμικό κράτος της Τουρκίας εξέλαβε ως απειλή την έξαρση των ισλαμιστικών κινημάτων και προσκολλήθηκε στενότερα στη συμμαχία του με το δυτικότερο Ισραήλ.
46

Έπειτα οι δύο χώρες υπέγραψαν το 1996 το Σύμφωνο Στρατιωτικής Συνεργασίας - αποτρεπτικής σκοπιμότητας, ιδιαίτερα έναντι των δύο χωρών που εκλαμβάνονταν ως «απειλή», δηλαδή κυρίως κατά της Συρίας και του Ιράν. Στη συνέχεια αυτής της προσέγγισης, η Τουρκία έγινε απ' τους καλύτερους πελάτες των ισραηλινών Ενόπλων Δυνάμεων σε εξοπλιστικές προμήθειες.⁴⁷

Το 1967, η Τουρκία θα ενταχθεί στην αραβική καταδίκη του Ισραήλ μετά τον Πόλεμο των Έξι Ημερών και θα απευθύνει έκκληση για την αποχώρηση του Ισραήλ από τα

⁴⁵ Dimou, A. (2002) *Turkis-Israeli Alliance: Attitudes, Responses and Impact*

⁴⁶ http://library.panteion.gr:8080/dspace/bitstream/123456789/3274/1/eyriviadis_tetradia_43.pdf

⁴⁷ <http://www.omogeneia-konstantinoupoli.com/id/tril/brief.html>

κατεχόμενα εδάφη, αλλά όμως και θα απέχει από την ψηφοφορία υπέρ μιας ρήτρας που αναφέρεται στο Ισραήλ ως «κράτος επιθετικό προς τους Άραβες» Τα δικαιώματα των Παλαιστινίων άλλωστε ήταν ένα θέμα που πάντα τραυμάτιζε τις διμερείς σχέσεις των δύο χωρών και ανέκοπτε τον ρυθμό τους. Την ίδια χρονιά σε συνάντηση του Οργανισμού της Ισλαμικής Διάσκεψης στο Ραμπάτ, (Μαρόκο), η Τουρκία αντιτίθεται σε ψήφισμα για την διακοπή των διπλωματικών σχέσεων με το Ισραήλ⁴⁸. Το Ισραήλ είχε διατηρήσει δύο διπλωματικές αποστολές στην Τουρκία: την πρεσβεία που βρίσκεται στην Άγκυρα και το Γενικό Προξενείο που βρίσκεται στην Κωνσταντινούπολη.

Πρέπει να τονισθεί όμως ότι παράλληλα με τις στρατιωτικές συμφωνίες μεταξύ Ισραήλ και Τουρκίας, συνομολογήθηκαν και μια σειρά οικονομικών και εμπορικών συμφωνιών, κυρίως κατά την επίσκεψη του προέδρου Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ στο Ισραήλ (Μάρτιος 1996), με αποτέλεσμα οι σχέσεις Τουρκίας-Ισραήλ να είχαν τεθεί σε μια βάση διαπλεγμένων στρατηγικών και πολιτικό-οικονομικών συμφερόντων που εμπλέκουν τις αντίστοιχες στρατιωτικές ελίτ και τα εμπορο-βιομηχανικά κέντρα των δυο κρατών.⁴⁹ Επίσης, η συνεργασία τους επεκτείνονταν και στον τουριστικό και στον πολιτισμικό τομέα καθώς σε κρίσιμους τομείς της ενέργειας και των αγωγών πετρελαίου και φυσικού αερίου (ενεργειακή ασφάλεια) στην περιοχή της Κασπίας θάλασσας και του Καυκάσου.⁵⁰

Ο πρωθυπουργός Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν επισκέφθηκε το Ισραήλ το 2005, για να προσφέρει τις υπηρεσίες του ως διαμεσολαβητής για την Μέση Ανατολή και για να χτίσει εμπορικούς και στρατιωτικούς δεσμούς. Ο Ερντογάν έφερε μια μεγάλη ομάδα επιχειρηματιών σε διήμερο ταξίδι του, η οποία περιελάμβανε συνομιλίες με τον πρωθυπουργό Αριέλ Σαρόν και τον Πρόεδρο Μοσέ Κατσάφ⁵¹ Σε μια τριήμερη επίσκεψη στην Άγκυρα το Νοέμβριο του 2007, ο Ισραηλινός πρόεδρος Σιμόν Πέρες συναντήθηκε με τον Τούρκο πρόεδρο Αμπντουλάχ Γκιουλ ,και απήλυσε λόγο στην Μεγάλη Εθνοσυνέλευση της Τουρκίας .Οι Πέρες και Γκιουλ διέφεραν σχετικά με το τι μέτρα

⁴⁸ <http://embassies.gov.il/Pages/IsraeliMissionsAroundTheWorld.aspx>

⁴⁹ http://library.panteion.gr:8080/dspace/bitstream/123456789/3274/1/eyriviadis_tetradia_43.pdf

⁵⁰ Dimou, A. (2002) *Turkis-Israeli Alliance: Attitudes, Responses and Impact*

⁵¹ http://www.nytimes.com/2005/05/02/international/middleeast/02mideast.html?_r=1

έπρεπε να ληφθούν σχετικά με το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν ενώ ο Γκιουλ είπε ότι θα εργαστεί για να βοηθήσει στην απελευθέρωση τριών απαχθέντων Ισραηλινών στρατιωτών⁵².

Το 2007, το Ισραήλ και η Τουρκία συζήτησαν το ενδεχόμενο της πώλησης του Ισραήλ Ofeq δορυφόρων⁵³ και πυραύλων Argo για τα συστήματα αεράμυνας στην Τουρκία για την αναβάθμιση των τουρκικών στρατιωτικών δυνατοτήτων. Ισραηλινές αμυντικές εταιρείες έχουν συμβάλει στον εκσυγχρονισμό των F-4 Phantom. Οι συμφωνίες περιελάμβαναν ασκήσεις από αέρα, θάλασσα και γη και τη συλλογή πληροφοριών, την κατασκευή των εξοπλισμών για αεροσκάφη, πυραύλους και, αμοιβαίες στρατιωτικές επισκέψεις, κατάρτιση και ασκήσεις, αποστολή παρατηρητών για την επίβλεψη στρατιωτικών ασκήσεων, ανταλλαγές προσωπικού και στρατιωτική τεχνολογία⁵⁴.

Από τον Σεπτέμβριο του 2011, όλες οι στρατιωτικές συμφωνίες μεταξύ Τουρκίας και Ισραήλ έχουν ανασταλεί και έχουν παγώσει αμυντικές συμβάσεις αξίας δισεκατομμυρίων δολαρίων από το Μάρτιο του 2010. Επίσης, αναστάλει συμφωνία 5 δισεκατομμυρίων δολαρίων για απόκτηση 1.000 τανκς Merkava Mk 3⁵⁵

2.3.3 Σχέσεις με τον υπόλοιπο κόσμο

Όλα τα προαναφερθέντα κράτη και πολλές από τις πολιτικές οντότητες ανταποκρίθηκαν στα κελεύσματα του νεοσύστατου εβραϊκού κράτους για μια σειρά από λόγους, ιδιοτελείς και μή. Το γεγονός είναι ότι ήδη από τη δεκαετία του 1950 το Ισραήλ είχε ανεπτυγμένη μια πολιτικό-στρατιωτική συμμαχία με το Ιράν, την Τουρκία και την Αιθιοπία που συνεπάγεται συνεργασία σε διάφορα επίπεδα. Αυτά συμπεριλάμβαναν στρατιωτική και οικονομική συνεργασία, ανταλλαγή πληροφοριών σε επίπεδο μυστικών υπηρεσιών, καθώς επίσης και συντονισμό σε διεθνή οικονομικά και πολιτικά φόρα. Η

⁵² <http://www.sfgate.com/cgi-bin/article.cgi?f=/c/a/2005/05/02/MNGO2CIHKK1.DTL>

⁵³ Dimou, A. (2002) Turkis-Israeli Alliance: Attitudes, Responses and Impact

⁵⁴ <http://www.dtic.mil/cgi-bin/GetTRDoc?Location=U2&doc=GetTRDoc.pdf&AD=ADA404530>

⁵⁵ http://www.upi.com/Business_News/Security-Industry/2011/09/09/UAVs-could-end-Israel-Turkey-rift/UPI-51421315580711/

συμφωνία ανάμεσα στις μυστικές υπηρεσίες των προαναφερθέντων κρατών ήταν γνωστή ως η Συμφωνία της Τρίαινας (Tridend Agreement).⁵⁶.

Οι χώρες, σε σχέση με το Ισραήλ, μπορούν να χωριστούν σε τρεις ομάδες⁵⁷:

- Η πρώτη ομάδα είναι οι χώρες που έχουν ιδιαίτερα θερμές σχέσεις με το Ισραήλ. Μπορούμε να ονομάσουμε χώρες όπως η Γαλλία, η Αιθιοπία και άλλες χώρες που παραδοσιακά έχουν στενούς δεσμούς με το Ισραήλ. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες ανήκουν σε αυτή την ομάδα. Βέβαια δεν πρέπει να ξεχνάμε και τις ΗΠΑ που έχουν ιδιαίτερα θερμές σχέσεις με το Ισραήλ.
- Η δεύτερη ομάδα είναι οι χώρες με <ουδέτερες σχέσεις.> Η Ελλάδα μέχρι πρότινος άνηκε σε αυτή την ομάδα. Χώρες, επίσης, όπως η Ρωσία, η Κίνα και άλλες που έχουν ιδιαίτερα συμφέροντα στο χώρο της Μέσης Ανατολής.
- Η τρίτη ομάδα είναι οι χώρες με εντελώς αρνητικές σχέσεις. Χώρες που είναι κοντά στο μουσουλμανικό τόξο ή ιδεολογικά έχουν ταχθεί ενάντια στο Ισραήλ, όπως πρόσφατα η Βενεζουέλα.

Η Μ.Βρετανία και η Γαλλία είχαν πάντα συμφέροντα στην περιοχή και ιδίως η Μ.Βρετανία που είχε τον <έλεγχο> της περιοχής ως το 1948. Το 1945 η Βρετανία διατηρούσε ακόμα την πρωτοκαθεδρία στις υποθέσεις της Μέσης Ανατολής. Η στρατιωτική της δύναμη και η πολιτική της επιρροή στην ευρύτερη περιοχή ήταν χωρίς αντίπαλο. Μάλιστα σε πολλές περιπτώσεις είχε κατηγορηθεί ότι υποκινούσε την αντιπαλότητα Ισραήλ και Παλαιστινίων.

⁵⁶Drory,Z. (2005) The Israel defence force and the foundation of Israel, Routledge

⁵⁷ Karsh,E. (1996) Between war and peace, Dilemmas of Israeli Security, Frank Cass

Τελικά όμως η Μ.Β. αναγνώρισε πρώτη το Ισραήλ το 1948 και συνέβαλε αποφασιστικά στην ίδρυση του τόσο όσο και η Γαλλία. Από την άλλη μεριά όμως ήθελαν καλές σχέσεις και με τις Αραβικές χώρες και ειδικά με την Αίγυπτο που διαφωνούσε με τον έλεγχο του καναλιού του Σουέζ από την Μ.Βρετανία το οποίο αποτελεί μέχρι και σήμερα σημαντικό γεωστρατηγικό μέρος σε όλο τον κόσμο αφού είναι σταυροδρόμι ηπείρων και θαλασσών όπου διέρχονται εμπορικά και πετρελαϊκά μέσα μεταφοράς. Η διώρυγα του Σουέζ ήταν ιδιαίτερη σημαντική για τα στρατηγικά συμφέροντα της Μ.Βρετανίας στην περιοχή ύστερα από την <απώλεια της Παλαιστίνης> αφού στην περιοχή αυτή έπρεπε να διατηρηθούν οι Βρετανικές βάσεις ως ανάχωμα στον σοβιετικό επεκτατισμό.⁵⁸

Τον Οκτώβριο του 1954, η Βρετανία και η Αίγυπτος κατέληξαν σε συμφωνία για τη σταδιακή εκκένωση των βρετανικών στρατευμάτων από τη βάση του Σουέζ, αλλά η Βρετανία θα είχε τον έλεγχο της εταιρείας που είχε τη διαχείριση της διώρυγας του Σουέζ.⁵⁹ Την επαύριον της εθνικοποίησης της διώρυγας οι Βρετανοί άρχισαν να προετοιμάζονται για στρατιωτική επιχείρηση κατά της Αιγύπτου. Με την πάροδο του χρόνου το σχέδιο της επιχείρησης (με τον κωδικό 'Σωματοφύλακας') τροποποιήθηκε και, όταν απέτυχαν οι συνομιλίες στον ΟΗΕ, οι Γάλλοι πρότειναν στους Βρετανούς την εφαρμογή του σχεδίου με συμμετοχή και του Ισραήλ.

Η Βρετανία ήταν αρχικά επιφυλακτική στην ένοπλη συμμετοχή του Ισραήλ. Τελικά οι Βρετανοί κατέληξαν στην άποψη ότι το Ισραήλ θα ήταν προτιμότερο να ενταχθεί στη συμμαχία εναντίον του Nasser παρά να αναλάβει μονομερώς κάποια πρωτοβουλία κατά της Αιγύπτου ή της Ιορδανίας. Από την άλλη, οι Ισραηλινοί ήθελαν να εκμεταλλευτούν την ευκαιρία της συμμαχίας με τις δύο Μεγάλες δυνάμεις, για να αναγκάσουν τους Άραβες να αναγνωρίσουν τα ισραηλινά σύνορα του 1949. Απώτερος στόχος τους ήταν να περιορίσουν τις παναραβικές φιλοδοξίες του Nasser.

⁵⁸ <http://www.idec.gr/iier/new/tomos%2012/SAKKAS.pdf>

⁵⁹ Butler, L. J. (2002). *Britain and Empire: Adjusting to a Post-Imperial World*. London: I.B. Tauris.

Στις 22 Οκτωβρίου ο B. Gurion, συνοδευόμενος από τον αρχηγό του Γενικού Επιτελείου Moshe Dayan και έναν εκπρόσωπο του υπουργείου Άμυνας, τον Simon Peres, συναντήθηκε μυστικά με τον Γάλλο Guy Mollet σε μια στρατιωτική αεροπορική βάση νοτιοανατολικά του Παρισιού. Λίγο αργότερα προσήλθε ο Βρετανός υπουργός Εξωτερικών Selwyn Lloyd. Το άκρως απόρρητο επιχειρησιακό σχέδιο που κατάρτισαν (πρωτόκολλο των Σεβρών, 24 Οκτωβρίου) προέβλεπε ότι το Ισραήλ θα εισέβαλε στην Αίγυπτο, θα προέλαυνε προς τη διώρυγα του Σουέζ και οι Αγγλογάλλοι θα απαιτούσαν, εν ονόματι της ελεύθερης ναυσιπλοΐας, να αποσυρθούν οι δύο εμπόλεμες χώρες σε μια απόσταση δέκα μιλίων μακριά από τη διώρυγα.⁶⁰ Σε περίπτωση άρνησης της Αιγύπτου, όπως αναμενόταν, οι Αγγλο-γάλλοι θα καταλάμβαναν τη ζώνη της διώρυγας.(τριπλή συνομοσία.)Την επαύριον του πολέμου στο Σουέζ ήταν πλέον φανερό ότι μόνο το Ισραήλ θα μπορούσε να υπερασπιστεί τα συμφέροντα της Δύσης, οπότε και οι Βρετανοί και οι Γάλλοι πλέον δεν είχαν άλλη επιλογή από την συνεργασία με το Ισραήλ⁶¹

Η Γαλλία ήταν τότε ο κυριότερος προμηθευτής όπλων του εβραϊκού κράτους και όπως έχει προαναφερθεί βοήθησε καταλυτικά το Ισραήλ στην προσπάθεια του για απόκτηση πυρηνικής τεχνογνωσίας.Η Γαλλία (1956) υπέγραψε συμφωνία με το Ισραήλ για προμήθεια αεροσκαφών, αρμάτων μάχης και μεγάλων ποσοτήτων πυρομαχικών αξίας 100 εκατομμύρια δολαρίων,ποσό τεράστιο για την εποχή εκείνη. Πολλά χρόνια αργότερα ο Simon Peres έγραψε ότι η Γαλλία ⁶²ήταν ο πρώτος ισχυρός φίλος και σύμμαχος του Ισραήλ. Με τη βοήθειά της το εβραϊκό κράτος μπόρεσε να μεγαλώσει και να ωριμάσει στα δύσκολα χρόνια που ακολούθησαν τον πόλεμο της Ανεξαρτησίας μέχρι τις παραμονές του πολέμου των Έξι Ημερών, μια γενιά αργότερα⁶³.

⁶⁰ http://www.historyguy.com/suez_war_1956.html

⁶¹ ira,A. and Penslar,D. (2003) Israeli Historical Revisionism,. Frank Cass

⁶² <http://www.idec.gr/iier/new/tomos%2012/SAKKAS.pdf>

⁶³Shapira,A. and Penslar,D. (2003) Israeli Historical Revisionism,. Frank Cass

Η Γαλλία εκτός από οικονομική και πολιτική στήριξη προς το Ισραήλ από την ίδρυσή του έως σήμερα προσέφερε και στρατιωτική στήριξη σε θέματα τεχνολογίας αλλά και ανέπτυξε δραματικά τις εμπορικές σχέσεις σε διμερές επίπεδο με επενδύσεις σχεδόν σε όλους τους οικονομικούς τομείς. Στην Γαλλία, δραστηριοποιείται επίσης έντονα, το ισραηλινό λόμπυ το οποίο έχει σημαντική επιρροή στα πολιτικά δρώμενα της χώρας με πρόσφατο παράδειγμα της <δύναμης> του την αναγνώριση του Γαλλικού Κοινοβουλίου της Γενοκτονίας των Εβραίων γεγονός που αποτελεί και δικαίωση στον αγώνα τους στο ζήτημα αυτό διαχρονικά. Στην Γαλλία όπως και στην Μ.Βρετανία αλλά και στα περισσότερα Ευρωπαϊκά κράτη υπάρχουν σημαντικές κοινότητες Εβραίων οι οποίες δραστηριοποιούνται στα πλαίσια ομογενειακών οργανώσεων και στηρίζουν το Ισραήλ σε σοβαρά ζητήματα εξωτερικής πολιτικής του και θεωρούνται <μοχλοί άσκησης πίεσης> στις αντίστοιχες πολιτικές ηγεσίες των κρατών αυτών.⁶⁴

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 –ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΙΣ ΗΠΑ

Αφού είδαμε τα επιμέρους στρατηγικά ζητήματα, θα εστιάσουμε στην <ειδική>σχέση⁶⁵ του Ισραήλ με τον μεγάλο του σύμμαχο που είναι οι ΗΠΑ. Το Ισραήλ εκτός από πολιτική και διπλωματική στήριξη που δέχεται τις τελευταίες δεκαετίες από τις Η.Π.Α στα σοβαρά προβλήματα που έχει με τα γειτονικά κράτη, δέχεται επίσης και σημαντική οικονομική στήριξη η οποία όπως θα εξετάσουμε διακρίνεται σε αμιγώς οικονομική βοήθεια αλλά και σε οικονομικούς πόρους οι οποίοι αποσκοπούν να το ενισχύσουν

⁶⁴<http://strategyreports.wordpress.com/2012/02/03/%CE%B3%CE%B5%CE%BD%CE%BF%CE%BA%CF%84%CE%BF%CE%BD%CE%AF%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-lobbying/>

⁶⁵ Chomsky N, (2002) Το μοιραίο τρίγωνο-Η.Π.Α, Ισραήλ και οι Παλαιστίνιοι, κεφ ΙΙ, Εκδόσεις Λιβάνη

στρατιωτικά με αποτέλεσμα να μπορεί να αμυνθεί σε οποιαδήποτε απειλή. Η οικονομική αυτή στήριξη δεν έχει καταστήσει απλά το Ισραήλ εύρωστο οικονομικά αλλά το έχει βοηθήσει στο να αποτελεί μία σύγχρονη και πανίσχυρη στρατιωτική δύναμη η οποία προκαλεί πολλές φορές φόβο στους αντιπάλους του και επηρεάζει την πολιτική τους. Φυσικά όλα αυτά αποτελούν άξονα της Υψηλής του στρατηγικής καθώς και του ιδεολογικού του υπόβαθρου περί αποτροπής και επιβίωσης.

3.1 Η εξέλιξη των σχέσεων Ισραήλ και ΗΠΑ

Όπως αναφέρει η Mansour (1994)⁶⁶, υπάρχει μία αμοιβαία κατανόηση των ΗΠΑ και του Ισραήλ ως προς τα κοινά συμφέροντα τους. Το Ισραήλ αποτελεί μία σταθερή δυτικού τύπου δημοκρατία σε μια περιοχή που κυριαρχούν οι κρίσεις και οι απολυταρχικές κυβερνήσεις. Αν πάρουμε ένα χάρτη θα δούμε ότι το Ισραήλ έχει γύρω του μία σειρά κρατών με ασταθές πολιτικό περιβάλλον. Μάλιστα σχεδόν όλα τα γύρω κράτη βρίσκονται σε βαθιά πολιτική κρίση και σε αδιέξοδα, ειδικά τους τελευταίους μήνες.

Ιστορικά θα πρέπει να χωρίσουμε την ανάλυση στην πριν και μετά το πόλεμο των έξι ημερών καθώς, και με έμφαση όμως στα τελευταία χρόνια. Αρχικά, τα φιλελεύθερα κινήματα στις Η.Π.Α. ήταν αυτά που στήριζαν ένθερμα το Ισραήλ διότι συνέδεαν την στήριξη αυτή με την έννοια του ανθρωπισμού και της συμπαράστασης προς τους αγώνες του λαού του. Όπως αναφέρει ο Ben-Ziv (2007)⁶⁷, ήδη από την εποχή του Eisenhower και τη κρίση του 1953 και του 1956 το Ισραήλ είχε συνδεθεί με το ψυχρό πόλεμο. Την ίδια στιγμή που χώρες όπως η Συρία και η Αίγυπτος είτε είχαν στραφεί προς την ΕΣΣΔ είτε δημιουργούσαν διάφορα ζητήματα όπως στη περίπτωση της διώρυγας του ΣΟΥΕΖ, το Ισραήλ από μία αδιάφορη ως και εχθρική χώρα, ειδικά για τους Βρετανούς, σύντομα έγινε ο σταθερός σύμμαχος της <Δύσης> και των ελευθέρων χωρών ενάντια στον κομμουνισμό αλλά και σε άλλες μορφές εξτρεμισμού όπως ο Αραβικός «σοσιαλισμός» (μπαάθισμός) που είχε ως βάση τον εθνικοσοσιαλισμό. Έτσι, δημιουργήθηκε μία πρώτη μορφή συνεργασίας όπου τα γεωστρατηγικά συμφέροντα της Αμερικής ταυτίστηκαν με

⁶⁶ Mansour, C. (1994) Beyond Israel and US foreign policy, Columbia University Press

⁶⁷ Ben-Zvi, A. (2007) The origins of the American-Israeli Alliance, Routledge

αυτά του Ισραήλ. Φυσικά, τα συμφέροντα των Η.Π.Α. δεν ταυτίζονται στο σύνολό τους με αυτά του Ισραήλ αφού κύριος <στόχος> τους είναι η παρουσία τους στην Μέση Ανατολή και ο έλεγχος των πετρελαίων και των ενεργειακών αποθεμάτων περιορίζοντας έτσι την σοβιετική απειλή.⁶⁸

Η κρίση στο Σουέζ ήταν καθοριστικής σημασίας για τις δύο υπερδυνάμεις, οι οποίες τα επόμενα χρόνια αύξησαν σημαντικά την επιρροή τους στη Μέση Ανατολή. Η Μόσχα υποστήριξε τον νασερικό και μπααθικό εθνικισμό και αποτέλεσε την κύρια πηγή εξοπλισμού αρκετών αραβικών κρατών⁶⁹ ενώ η Ουάσινγκτον επιχειρήσε να καλύψει το κενό ισχύος που άφησε η βρετανική αποχώρηση από τη Μέση Ανατολή στηρίζοντας το Ισραήλ και τα φιλοδυτικά καθεστάτα (Σαουδική Αραβία, Ιορδανία, Μαρόκο, Λιβύη).

Η διακήρυξη του Δόγματος Eisenhower συγκεκριμενοποιούσε την <ειδική βοήθεια> η οποία αποτελούνταν από ένα πρόγραμμα οικονομικών παροχών, στρατιωτικής βοήθειας και προστασίας από τον σοβιετικό 'επεκτατισμό'.⁷⁰ Έτσι, η συμφωνία όλων αυτών των κρατών από Σύμφωνο της Βαγδάτης μετονομάστηκε σε CENTO (Central Treaty Organization)

Σημαντικός παράγοντας ήταν και ο πόλεμος των Έξι Ημερών (1967) που προκάλεσε αλυσιδωτές αντιδράσεις όχι μόνο στη Μέση Ανατολή αλλά και σε ολόκληρο τον διπολικό τότε κόσμο. Η συντριβή των υπέρτερων αριθμητικά δυνάμεων των συνασπισμένων Αραβικών κρατών από το Ισραήλ, όχι μόνο άλλαξε τις ισορροπίες στη περιοχή αλλά ξεκίνησε έναν αγώνα μεταξύ των ΗΠΑ και ΕΣΣΔ για την ενίσχυση των εκατέρωθεν συμμάχων.⁷¹ Οι δύο υπερδυνάμεις αντιμάχονταν εαυτών σε αυτό το γεωστρατηγικό "μπρα-ντε-φερ" τόσο για τον έλεγχο της ανατολικής Μεσογείου αλλά και για τη καλύτερη δυνατή προώθηση των νέων οπλικών τους συστημάτων. Τα γαλλικά Mirage που ουσιαστικά έκριναν το αεροπορικό σκέλος του πολέμου, έγιναν τα πλέον

⁶⁸ Chomsky N, (2002) Το μοιραίο τρίγωνο-Η.Π.Α., Ισραήλ και οι Παλαιστίνιοι, Λιβάνη

⁶⁹ Herzog C. (2011) Οι Αραβοισραηλινοί Πόλεμοι, σελ. 795-796, Εκδόσεις Λιναίος

⁷⁰ <http://www.idec.gr/iier/new/tomos%2012/SAKKAS.pdf>

⁷¹ Φώλα, Δ. (2007) Οι πυλώνες του Ισραηλινού Αμυντικού Δόγματος, Περιοδικό Γεωστρατηγική, Τ10, σελ. 72-96

περιζήτητα αεροσκάφη στον κόσμο, με πολλές πωλήσεις καθιστώντας την Γαλλία έναν από τους πλέον σημαντικούς εξαγωγείς οπλικών συστημάτων.⁷²

Οι Αραβες, κυρίως η Αίγυπτος και η Συρία επιθυμούσαν διακαώς να μεταβάλλουν το δυσμενές για τα συμφέροντα τους status στη περιοχή. Ο αιφνίδιος θάνατος από καρδιακό επεισόδιο του προέδρου της Αιγύπτου Gamal Adbel Nasser στις 28 Σεπτεμβρίου 1970 και η διαδοχή του από τον επίσης φιλόδοξο στρατιωτικό και αντιπρόεδρο Anwar El-Saddat επιτάχυνε τις εξελίξεις. Ο νέος πρόεδρος της αραβικής χώρας ήθελε να αποδείξει στους Αιγυπτίους αλλά και στον υπόλοιπο Αραβικό κόσμο πως έχει τις ικανότητες αλλά και το σθένος να ηγηθεί της μεγάλης προσπάθειας να εκδιωχθεί το Εβραϊκό κράτος από τη χερσόνησο του Σινά. Ο ηγέτης της Συρίας Hafez Al-Assad επιθυμούσε όσο τίποτε άλλο την επανάκτηση του Γκολάν για τη στρατηγική ασφάλεια της χώρας του αλλά και για να έχει ισχυρή διαπραγματευτική θέση στην μετά τον πόλεμο εποχή.⁷³

Τόσο ο Σαντάτ όσο και ο Ασάντ ήταν ρεαλιστές πολιτικοί και ήξεραν πως οι ΗΠΑ δεν θα επέτρεπαν την ολοκληρωτική τους νίκη και τον αφανισμό του Ισραήλ. Ήθελαν απλώς μια τακτική νίκη για γεωπολιτικά, γεωστρατηγικά και οικονομικά οφέλη μετά την επιβολή της εκχειρίας από τα Η.Ε.

Από την άλλη μεριά το στρατηγικό δόγμα του Ισραήλ βασιζόταν επάνω στη τακτική επιλογής του προληπτικού κτυπήματος (pre-emptive strike). Αυτή ήταν η πετυχημένη συνταγή του πολέμου των Έξι Ημερών και βασιζόταν επάνω στη πεποίθηση πως οι μυστικές Υπηρεσίες του Εβραϊκού κράτους θα μπορούσαν να γνωρίζουν για ενδεχόμενη επίθεση των Αράβων 48 ώρες πριν αυτή πραγματοποιηθεί (Ben-Ziv, 1993)⁷⁴. Σε ομιλία του ο Γιτζάκ Ράμπιν το (1991)⁷⁵ ανέφερε ότι μετά το πόλεμο στον Κόλπο η Αμερική χρειαζόταν όσο τίποτε άλλο το Ισραήλ ως ένα <στήριγμα> στη περιοχή αλλά και το Ισραήλ χρειαζόταν τις ΗΠΑ σε μία στιγμή που όλες οι Αραβικές χώρες είχαν στραφεί

⁷² Ben-Zvi,A. (2007) The origins of the American-Israeli Alliance, Routledge

⁷³ Ben-Zvi,A. (2007) The origins of the American-Israeli Alliance, Routledge

⁷⁴ Ben-Ziv,A. (1993) USA and Israel the limits of special relationship, Columbia University Pres

⁷⁵ Inbar,E. (2010) Ο Ραμπιν και η Ισραηλινή Εθνική Ασφάλεια, Εκδόσεις Λιβάνης

εναντίον του. Γνωρίζοντας ότι το Ισραήλ είναι η μοναδική φιλελεύθερη και δυτική χώρα σε μία περιοχή που κυριαρχεί η μισαλλοδοξία και ο θρησκευτικός φανατισμός, είναι λογικό ,οι ΗΠΑ να στραφούν γεωπολιτικά προς το Ισραήλ.

Όντως ο πρώτος Πόλεμος του Κόλπου αποκάλυψε το μεγάλο στρατηγικό βάρος που έχει αποκτήσει το Ισραήλ.Οι ΗΠΑ δε μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν ισραηλινές βάσεις χωρίς να διακινδυνεύσουν την ενότητα της συμμαχίας κατά του Ιράκ, και έπρεπε να χρησιμοποιήσουν πόρους (π.χ συστοιχίες πυραύλων Patriot) για να εμποδίσουν το Ισραήλ να προβεί σε οποιαδήποτε πράξη που θα επηρέαζε τη συμμαχία κατά του Σαντάμ Χουσεΐν. Η ιστορία επαναλήφθηκε το 2003: ενώ το Ισραήλ ανυπομονούσε να δει τις ΗΠΑ να επιτίθενται στο Ιράκ, ο Μπους δε μπορούσε να του ζητήσει τη βοήθειά του χωρίς να προκαλέσει την αντίδραση των Αράβων. Γι αυτό το Ισραήλ έμεινε στο <περιθώριο> για άλλη μια φορά ενώ συγχρόνως η Αμερική είχε πάρει εγγυήσεις από τους συμμάχους της, ειδικά τους Άραβες, ότι δεν θα υπάρξει καμία επιθετική ενέργεια ενάντια στο Ισραήλ. ⁷⁶.

Με αφετηρία την δεκαετία του 1990 και ακόμα περισσότερο μετά την 11^η Σεπτεμβρίου, η αμερικανική υποστήριξη συχνά αιτιολογείται με τον ισχυρισμό ότι και τα δύο κράτη απειλούνται από τρομοκρατικές ομάδες που προέρχονται από τον αραβικό και μουσουλμανικό κόσμο, και από κράτη-παρίες που υποστηρίζουν αυτές τις ομάδες, αναζητώντας όπλα μαζικής καταστροφής. Αυτό καταλήγει να ερμηνεύεται πως οι ΗΠΑ θα πρέπει να εναντιωθούν σε χώρες όπως η Συρία και το Ιράν που κατά την γνώμη τους στηρίζουν την τρομοκρατία και συντονίζουν τις επιθέσεις προς το Ισραήλ. ⁷⁷.

Το Ισραήλ αντιμετωπίζεται έτσι ως βασικός σύμμαχος στον πόλεμο κατά της τρομοκρατίας και στη γενικότερη προσπάθεια να αντιμετωπιστούν τα κράτη-παρίες. Η «τρομοκρατία» δεν είναι ένας αυτόνομος αντίπαλος, αλλά μία τακτική που χρησιμοποιείται από ένα εκτεταμένο δίκτυο πολιτικών ομάδων. Επιπλέον, η παλαιστινιακή τρομοκρατία δεν είναι σποραδική βία κατευθυνόμενη κατά του Ισραήλ ή της «Δύσης», αλλά κυρίως η απάντηση στην μακροχρόνια προσπάθεια του Ισραήλ να

⁷⁶ Ben-Zvi,A. (2007) The origins of the American-Israeli Alliance, Routledge

⁷⁷Mansour,C. (1994) Beyond Israel and US foreign policy, Columbia University Press

αποικίσει τη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας. Εδώ όμως φαίνεται ότι γεωστρατηγικά –και με τη βοήθεια του Λόμπι – το Ισραήλ έχει καταφέρει να συνδέσει στην αντίληψη των Αμερικανών πολιτών τους εχθρούς του Ισραήλ με τους εχθρούς της Αμερικής .⁷⁸

Το πρόβλημα της τρομοκρατίας που αντιμετωπίζουν οι ΗΠΑ προέρχεται σε μεγάλο βαθμό από την πολύ στενή συμμαχία με το Ισραήλ. Η αποδοχή των Η.Π.Α. περί της Ισραηλινής <λογικής περί τρομοκρατίας>εδραιώθηκε στο συνέδριο (1979)στην Ιερουσαλήμ. Η υποστήριξη του Ισραήλ δεν είναι η μόνη αιτία της αντιαμερικανικής τρομοκρατίας, αλλά είναι πολύ σημαντική, και κάνει τη νίκη στον πόλεμο κατά της τρομοκρατίας πιο δύσκολη. Η χωρίς όρους υποστήριξη στο Ισραήλ διευκολύνει τους εξτρεμιστές στην προσπάθειά τους να αποκτήσουν λαϊκή υποστήριξη και να προσελκύσουν οπαδούς. Η σχέση με το Ισραήλ στην πραγματικότητα δυσκολεύει τις ΗΠΑ να διαπραγματευθούν με αυτά τα κράτη. Το πυρηνικό οπλοστάσιο του Ισραήλ είναι ένας από τους λόγους που κάποιοι γείτονές του θέλουν πυρηνικά όπλα.⁷⁹

Υπάρχουν όμως και προβλήματα στις σχέσεις των δύο χωρών που πολλές φορές έχουν εξελιχθεί σε σοβαρά ζητήματα στις διμερείς τους σχέσεις. Ισραηλινοί αξιωματούχοι συχνά δείχνουν αδιαφορία σε αμερικανικά αιτήματα και υπαναχωρούν στις υποσχέσεις τους (όπως οι υποσχέσεις να σταματήσουν να χτίζουν οικισμούς και να αποφύγουν τις στρατιωτικές τους επιθέσεις έναντι Παλαιστινιακών οικισμών.) Το Ισραήλ, επίσης, έχει προσφέρει ευαίσθητη στρατιωτική τεχνολογία σε πιθανούς ανταγωνιστές των Η.Π.Α όπως η Κίνα. Σύμφωνα με το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, το Ισραήλ επίσης «επιδίδεται στις πιο επιθετικές κατασκοπευτικές επιχειρήσεις εναντίον των ΗΠΑ από οποιονδήποτε άλλο σύμμαχο».

Εκτός από την περίπτωση του Τζόναθαν Πόλαρντ, που έδωσε στο Ισραήλ μεγάλες ποσότητες απόρρητου υλικού στις αρχές του 1980 (το οποίο λέγεται ότι πέρασε στους Σοβιετικούς), μια νέα διαμάχη φούντωσε το 2004 όταν αποκαλύφθηκε ότι ένας βασικός αξιωματούχος του Πενταγώνου, ονομαζόμενος Λάρυ Φράνκλιν, είχε δώσει απόρρητες

⁷⁸ Ben-Zvi, A. (2007) The origins of the American-Israeli Alliance, Routledge

⁷⁹ Ben-Zvi, A. (2007) The origins of the American-Israeli Alliance, Routledge

πληροφορίες σε Ισραηλινό διπλωμάτη. Το Ισραήλ δεν είναι η μόνη χώρα που κατασκοπεύει τις ΗΠΑ, αλλά η προθυμία του να κατασκοπεύει τον κυριότερο του σύμμαχο κάνει ακόμα πιο αμφίβολη τη στρατηγική του αξία.⁸⁰

Οι υποστηρικτές του Ισραήλ τονίζουν ότι του αξίζει απεριόριστη υποστήριξη γιατί περιβάλλεται από εχθρούς και γιατί ο εβραϊκός λαός έχει υποφέρει από εγκλήματα εις βάρος του στο παρελθόν και γι αυτό αξίζει ειδικής μεταχείρισης. Υπάρχει πράγματι ένας σοβαρός ηθικός λόγος για την στήριξη της ύπαρξης του Ισραήλ, αλλά η συμπεριφορά του, όμως, είτε τώρα είτε στο παρελθόν δεν προσφέρει καμιά ηθική βάση για την προνομιακή του μεταχείριση σε σχέση με τους Παλαιστίνιους.⁸¹

Όπως αναφέρει ο Ben-Zvi (2007) οι σχέσεις του Ισραήλ με τις ΗΠΑ βασίστηκαν τόσο στις γεωστρατηγικές συγκυρίες όσο και στο έργο του Ισραηλινού λόμπι. Για τις ΗΠΑ το Ισραήλ <ενσωματώθηκε> στο γεωπολιτικό δόγμα της Δύσης που ήταν αντιμέτωπο με την ΕΣΣΔ. Υπήρξαν όμως και κρίσεις στις σχέσεις τους. Χαρακτηριστική είναι κρίση του πολέμου του YOM KIPPUR το 1973. Σε αυτή την επέμβαση το Ισραήλ αναγκάστηκε να μην βασιστεί στο δόγμα των προληπτικών επιθέσεων λόγω του γεγονός ότι είχε χάσει την στήριξη των ΗΠΑ. Μάλιστα ο Kissinger είχε δηλώσει ότι αν το Ισραήλ ήταν αυτό που ξεκινούσε το πόλεμο, το Ισραήλ δεν θα είχε καμία κάλυψη από τις ΗΠΑ που ήθελαν να αναθερμάνουν τις σχέσεις τους με τον αραβικό κόσμο.⁸²

Κατά τη διάρκεια του πολέμου του YOM KIPPUR η G.Meir έπρεπε να αναφέρει ανοικτά την απειλή χρήσης πυρηνικών όπλων για να επαναφέρει το ενδιαφέρον της Αμερικής. Αν και το Ισραήλ ζήτησε στρατιωτική βοήθεια από τις ΗΠΑ, ο Kissinger και ο πρόεδρος Nixon την αρνήθηκαν. Ο Kissinger δήλωσε ότι άργησε να δώσει τη συγκατάθεση του ώστε να το Ισραήλ να κατανοήσει το πώς είναι να πολεμάει μόνο του αλλά και να

⁸⁰Ben-Zvi,A. (2007) The origins of the American-Israeli Alliance, Routledge

⁸¹ Ben-Zvi,A. (2007) The origins of the American-Israeli Alliance, Routledge

⁸²Walt, M. και Walt,S. (2006) Το Ισραηλικο λομπι και η πολιτικη των ΗΠΑ, Εκδόσεις Θύραθεν

συμμορφωθεί το δόγμα του με αυτό της Αμερικής. Η ακριβής φράση του Kissinger ήταν “bleed just enough to soften it up for the post-war diplomacy he was planning”⁸³.

Παρόλα αυτά μόλις η ΕΣΣΔ άρχισε να ενισχύεται στις αραβικές χώρες και φάνηκε η απειλή μίας γενικής σύρραξης τότε οι ΗΠΑ αποφάσισαν να ενισχύσουν το Ισραήλ. Μάλιστα πολλοί αναφέρουν ότι η αλλαγή αυτή στη στάση της Αμερικής έσωσε στο Ισραήλ που αν και είχε καταφέρει σοβαρά πλήγματα στις Αραβικές χώρες δεν είχε τις δυνάμεις να κρατήσει για πολύ ακόμα.⁸⁴ Όπως αναφέρει ο Inbar (2010)⁸⁵, το Ισραήλ πάντα βασιζόταν στην Αμερικανική βοήθεια και στην πολιτική της αποτροπής. Όμως φαίνεται ότι η σχέση αυτή ήταν μία σχέση δυναμική αλλά και με περιόδους κρίσεων όταν μία χώρα έβλεπε ότι είχε ευκαιρίες ή και μπορούσε να συνεργαστεί ακόμα και με τους εχθρούς της άλλης χώρας.

3.2 Οι στρατιωτικές σχέσεις Ισραήλ – ΗΠΑ

Οι στρατιωτικές σχέσεις μεταξύ Ισραήλ και Ηνωμένων Πολιτειών ήταν πάντα εξαιρετικά στενές πράγμα που αντανακλά τα κοινά συμφέροντα ασφαλείας στη Μέση Ανατολή. Το Ισραήλ είναι ο μεγαλύτερος αποδέκτης της συνολικής άμεσης οικονομικής και στρατιωτικής βοήθειας από τις Ηνωμένες Πολιτείες από το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, και ήταν ο μεγαλύτερος ετήσιος αποδέκτης από το 1976 ως το 2003. Δεδομένου ότι ο πόλεμος στο Ιράκ ξεκίνησε το 2003, το Ιράκ έχει ξεπεράσει το Ισραήλ ως τη χώρα με την μεγαλύτερη ετήσια αποδοχή στρατιωτικής βοήθειας από τις ΗΠΑ. Γενικότερα, το Ισραήλ αποτελεί έναν μεγάλο αγοραστή και χρήστη του εξοπλισμού του αμερικανικού στρατού και συμμετέχει επίσης στην από κοινού ανάπτυξη της στρατιωτικής τεχνολογίας και τακτικά εμπλέκεται σε κοινές στρατιωτικές ασκήσεις που αφορούν Ηνωμένες Πολιτείες και άλλες συμμαχικές δυνάμεις⁸⁶.

⁸³Smith,G.(2007) Foreign agents, IRMEP

⁸⁴Ben-Ziv,A. (1993) USA and Israel the limits of special relationship, Columbia University Press

⁸⁵Inbar,E. (2010) Ο Ραμπιν και η Ισραηλινή Εθνική Ασφάλεια, Λιβάνης

⁸⁶http://archive.in.gr/news/mideast/03d_idior_diaspora.htm

Κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησης Ομπάμα οι σχέσεις αυτές έφθασαν σε νέα επίπεδα, με τις δύο χώρες είναι έτοιμες να λειτουργήσουν σε καιρό πολέμου, όπως με κοινές ομάδες εργασίας.

Πιο συγκεκριμένα, μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, η νέα μεταπολεμική εποχή είδε μια εντατική συμμετοχή των Ηνωμένων Πολιτειών στις πολιτικές και οικονομικές υποθέσεις της Μέσης Ανατολής, σε αντίθεση με την hands-off χαρακτηριστική στάση της προπολεμικής περιόδου. Επί προεδρίας Τρούμαν οι Ηνωμένες Πολιτείες είχαν να αντιμετωπίσουν και να καθορίσουν την πολιτική τους σε τρεις τομείς οι οποίοι αποτελούν τις βασικές αιτίες των αμερικανικών συμφερόντων στην περιοχή: τη σοβιετική απειλή, τη γέννηση του Ισραήλ, και το πετρέλαιο.

Κατά τα πρώτα είκοσι χρόνια μετά την ανεξαρτησία του Ισραήλ, η πολιτική των ΗΠΑ στη Μέση Ανατολή οδηγήθηκε από δύο μεγάλα γεγονότα: Η πρόληψη της κούρσας των εξοπλισμών στην Εγγύς Ανατολή και η πρόληψη της εξάπλωσης της σοβιετικής επιρροής. Ο Αϊζενχάουερ δημοσίευσε την Τριμερή Διακήρυξη του 1950 για τους λόγους αυτούς, καθώς και να εγγυηθεί το εδαφικό *status quo*, που καθορίζεται από τις συμφωνίες ανακωχής 1949. Κύριος στρατιωτικός σύμμαχος του Ισραήλ εκείνη την εποχή ήταν η Γαλλία, που υποστήριξε το Ισραήλ με την παροχή προηγμένου στρατιωτικού εξοπλισμού και τεχνολογίας καθώς και τεχνογνωσίας για απόκτηση πυρηνικών όπλων. Σε απάντηση, όμως, προς την παροχή προηγμένων μαχητικών αεροσκαφών από την ΕΣΣΔ σε Αραβικές χώρες, η κυβέρνηση των ΗΠΑ συμφώνησε να πωλήσει MIM-23 Hawk αντιαεροπορικούς πυραύλους στο Ισραήλ το 1962.⁸⁷ Το σύστημα Hawk εγκρίθηκε με την αιτιολογία ότι ήταν ένα «καθαρά αμυντικό» όπλο. Αργότερα, όταν η Ιορδανία απείλησε να στραφεί προς την ΕΣΣΔ για τα όπλα, οι ΗΠΑ συμφώνησαν να πουλήσουν τανκς και αεροσκάφη στην Ιορδανία προκειμένου να αποτραπεί η εξάπλωση της σοβιετικής επιρροής, και σε αντάλλαγμα, συμφώνησε να πωλήσει παρόμοια συστήματα στο Ισραήλ.

Κατά τις αρχές του 1960, η αμερικανική κυβέρνηση προσπάθησε να καθιερώσει μια περιφερειακή συμφωνία περιορισμό των εξοπλισμών στη Μέση Ανατολή. Η

⁸⁷ http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsources/US-Israel/FRUS9_14_62.html

πρωτοβουλία έχασε την ορμή στις αρχές του 1965 αφού αποκαλύφθηκε ότι οι ΗΠΑ είχαν έμμεσα δώσει όπλα προς το Ισραήλ μέσω της Δυτικής Γερμανίας από το 1962. Το υπόλοιπο της συμφωνίας εκπληρώθηκε δημόσια, μετά την αποκάλυψη από τις ΗΠΑ, ότι το Ισραήλ λαμβάνει τανκς τύπου M48 Patton το 1965 και A-4E Skyhawk το 1968⁸⁸.

Η πολιτική των ΗΠΑ άλλαξε σημαντικά μετά τον Πόλεμο των Έξι Ημερών του 1967, και αποτέλεσε απάντηση σε μια αντίληψη ότι πολλά αραβικά κράτη (κυρίως η Αίγυπτος) είχαν συμμαχήσει με την Σοβιετική Ένωση. Το 1968, με ισχυρή υποστήριξη από το Κογκρέσο, ο Πρόεδρος των ΗΠΑ Λίντον Τζόνσον ενέκρινε την πώληση F-4 Phantom II στο Ισραήλ, που του έδινε το στρατιωτικό πλεονέκτημα έναντι των γειτόνων του. Οι ΗΠΑ, ωστόσο, θα συνεχίσουν να προμηθεύουν με όπλα τους γείτονες του Ισραήλ, ιδιαίτερα τον Λίβανο, την Ιορδανία και τη Σαουδική Αραβία, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι πωλήσεις όπλων από την Σοβιετική Ένωση.

Κατά τη διάρκεια του πολέμου του Γιόμ Κιπούρ το 1973, οι ΗΠΑ ξεκίνησαν μια μεγάλη αερογέφυρα για να παραδώσουν όπλα και προμήθειες προς το Ισραήλ. Πάνω από 22.000 τόνοι τανκς, πυροβόλα, πυρομαχικά και άλλα υλικά παραδόθηκαν για να στηριχτεί η ισραηλινή στρατιωτική αντίδραση σε μια μεγάλης κλίμακας προσπάθεια των Αραβικών κρατών που είχαν σοβιετικά όπλα. Η πράξη αυτή συνοδεύτηκε από μια μεγάλης κλίμακας θαλάσσια μεταφορά των περίπου 33.000 τόνων υλικού και τη μεταφορά 40 F-4, 36 A-4 Skyhawks και δώδεκα C-130 Hercules μεταφορικά αεροσκάφη για να αντικαταστήσουν τις απώλειες που είχε το Ισραήλ από το πόλεμο⁸⁹

Η διμερούς στρατιωτική συνεργασία γιγαντώθηκε υπό τον Ρόναλντ Ρέικαν στη δεκαετία του 1980. Το 1981, στις ΗΠΑ ο Υπουργός Άμυνας Caspar Weinberger και ο Αριέλ Σαρόν υπέγραψαν τη συμφωνία στρατηγικής συνεργασίας, για τη θέσπιση πλαισίου για τη συνεχή διαβούλευση και συνεργασία για την ενίσχυση της εθνικής ασφάλειας των δύο χωρών. Τον Νοέμβριο του 1983, οι δύο πλευρές σχημάτισαν μια κοινή πολιτική Στρατιωτική Ομάδα, η οποία εξακολουθεί να συνεδριάζει δύο φορές το χρόνο. Επίσης από το 1984 διεξάγονται κοινές στρατιωτικές ασκήσεις.

⁸⁸ <http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1961-63v18/d40>

⁸⁹ <http://www.fas.org/sgp/crs/mideast/RL33476.pdf>

Το 1987, οι Ηνωμένες Πολιτείες χορήγησαν στο Ισραήλ το καθεστώς του μεγάλου μη - συμμάχου του NATO⁹⁰, ώστε να ανταγωνιστεί ισότιμα με το NATO και άλλους συμμάχους των ΗΠΑ στις συμβάσεις για προηγμένα οπλικά συστήματα των ΗΠΑ. Το Ισραήλ έγινε ο μεγαλύτερος αποδέκτης της αμερικανικής στρατιωτικής βοήθειας στον κόσμο. Το 1988, ο Reagan και ο Ισραηλινός πρωθυπουργός Γιτζάκ Σαμίρ υπέγραψαν ένα μνημόνιο κατανόησης για την επισημοποίηση της στρατιωτικής συνεργασίας μεταξύ Ισραήλ και ΗΠΑ⁹¹.

Λίγο αργότερα κατά τη διάρκεια του πολέμου στο Κόλπο, σε μια προσπάθεια να αποτρέψει το Ισραήλ τα αντίποινα του Ιράκ που θα γινόταν με πυραυλικές επιθέσεις οι ΗΠΑ έδωσαν πυραύλους Patriot που λειτούργησαν με αποτελεσματικότητα. Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990 το Ισραήλ αγόρασε από την Αμερική στρατιωτικό υλικό αξίας 700 εκατομμυρίων δολαρίων. Η συνεργασία συνεχίστηκε και επί προεδρίας Bush⁹².

Γενικά, το Ισραήλ έχει λάβει τη μεγαλύτερη στρατιωτική βοήθεια από οποιαδήποτε άλλη χώρα όσον αφορά τη χορήγηση ενίσχυσης με στρατιωτικές πωλήσεις υπό ευνοϊκούς όρους. Ωστόσο, σε αντίθεση με άλλες χώρες που λαμβάνουν στρατιωτική βοήθεια και είναι υποχρεωμένοι να ξοδεύουν τα χρήματα στις Ηνωμένες Πολιτείες, το Ισραήλ μπορεί να δαπανήσει το 25% στην εγχώρια αγορά του για στρατιωτικά έργα. Από το 1987, οι ΗΠΑ δίδουν με μέσο όρο 1,8 δισεκατομμύρια δολάρια ετησίως με τη μορφή ξένης στρατιωτικής βοήθειας μέσω πωλήσεων (FMS) και ξένης στρατιωτικής χρηματοδότησης (FMF) αλλά και με κεφάλαια για να υποστηρίξουν την έρευνα και την ανάπτυξη. Ένα διμερές μνημόνιο συμφωνίας που υπεγράφη τον Ιανουάριο του 2001, στο τέλος της κυβέρνησης Κλίντον, σύμφωνα με την οποία αυξήθηκε η παροχή βοήθειας προς το Ισραήλ για την ενίσχυση της άμυνας του σε \$ 2,4 δισεκατομμύρια ετησίως από 1,8 δισ. δολάρια. Το 2007, οι Ηνωμένες Πολιτείες αύξησαν την στρατιωτική βοήθεια προς το

⁹⁰ http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsourc/US-Israel/FRUS9_14_62.html

⁹¹ <http://www.fas.org/sgp/crs/mideast/RL33476.pdf>

⁹² <http://www.forbes.com/business/feeds/afx/2007/07/29/afx3963706.html>

Ισραήλ πάνω από 25%, όπου και η ετήσια βοήθεια θα ξεπεράσει τα 3 δις δολάρια για τα επόμενα 10 χρόνια⁹³. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι ανάμεσα στο 2001 και 2007 το Ισραήλ αγόρασε από την Αμερική πολεμικό υλικό αξίας 19 δις δολαρίων, αλλά και σε πολλές περιπτώσεις υπήρξε ειδική μεταχείριση του Ισραήλ, οπότε το αληθινό κόστος είναι πολύ μεγαλύτερο⁹⁴. Παρακάτω παρουσιάζεται ένας ενδεικτικός πίνακας των παραγγελιών από τις Η.Π.Α. στο Ισραήλ σε οπλικό εξοπλισμό σε δολάρια την πενταετία 2001-2005.⁹⁵

TABLE I: U.S. WEAPONS SALES DELIVERIES TO ISRAEL

YEAR	FMS	DCS	TOTAL
2001	\$766, 026, 000	\$4, 019, 000	
\$770,045,000			
2002	\$629, 426, 000	\$1, 427, 000	
\$630,853,000			
2003	\$845, 952, 000	\$16, 455, 000	
\$862,407,000			
2004	\$878, 189, 000	\$418, 883, 000	
\$1,297,072,000			
2005	\$1, 652, 582, 000	\$1, 110, 223, 000	
\$2,762,805,000			
2001-2005	\$4,772,175,000	\$1,551,007,000	\$6,323,182,000
TOTALS			

U.S.Defense Security Cooperation Agency, “Israel – JP-8 Aviation Jet Fuel,” press release, July 14, 2006.

3.3 Οι οικονομικές συμφωνίες Ισραήλ – ΗΠΑ

Σύμφωνα με την έκθεση του Sharp (2010)⁹⁶. οι ΗΠΑ έχουν μία ιδιαίτερα στενή εμπορική σχέση με το Ισραήλ. Η βοήθεια αυτή απευθύνεται σε πολλούς τομείς και αφορά πολλές δράσεις. Έχει όμως ως βάση την στρατιωτική βιομηχανία αλλά και

⁹³ <http://www.fas.org/sgp/crs/mideast/RL33222.pdf>

⁹⁴ <http://www.forbes.com/business/feeds/afx/2007/07/29/afx3963706.html>

⁹⁵ <http://web.archive.org/web/20060814225820/http://www.worldpolicy.org/projects/arms/reports/israel.lebanon.FINAL2.pdf>

⁹⁶ Sharp, J. (2010) U.S foreign aid to Israel από το <http://www.fas.org/sgp/crs/mideast/RL33222.pdf>

σημαντικό ρόλο έχουν και επιμέρους κλάδοι όπως οι νέες τεχνολογίες που εταιρείες (όπως η INTEL) έχουν κάνει σημαντικές επενδύσεις στο Ισραήλ.

Μία ιδιαίτερη πτυχή είναι ότι οι ΗΠΑ ενεργούν ως εγγυητές σε δάνεια του Ισραήλ. Η έκθεση του Sharp (2010)⁹⁷ αναφέρει τη δυσαρέσκεια μερίδας των γερουσιαστών σε αυτή τη κίνηση με δεδομένο ότι οι σχέσεις ΗΠΑ – Ισραήλ είναι σε κρίση και το Ισραήλ δεν έχει τηρήσει σειρά δεσμεύσεων που είχε κάνει προς τις ΗΠΑ όπως με το να σταματήσει την επέκταση των οικισμών στην Δυτική όχθη. Υπό της διακυβέρνησης Bush οι ΗΠΑ μπήκαν ως εγγυητές ώστε το Ισραήλ να λάβει δάνεια που είχε ανάγκη. Αν και η ΗΠΑ έχει ως σκοπό να συνεχίσει να δίνει αυτή τη στήριξη στο Ισραήλ φαίνεται ότι υπάρχουν κάποιες αντιδράσεις.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα της οικονομικής βοήθειας που έδωσαν οι ΗΠΑ προς το Ισραήλ είναι το γεγονός ότι το Μάρτιο του 2010 η Αμερική έδωσε \$205 εκ. δολάρια για τη δημιουργία συστημάτων αντιπυραυλικής άμυνας. Το κονδύλι εγκρίθηκε από την γερουσία τον Μάιο του 2011 και το 2011 θα δοθούν αυτά τα χρήματα στο Ισραήλ. Γενικότερα στον οικονομικό τομέα, η σχέση άρχισε σιγά-σιγά. Η κυβέρνηση των ΗΠΑ έδωσε συνολικά 3,2 δισεκατομμύρια δολάρια σε βοήθεια κατά τη διάρκεια των 25 χρόνων μεταξύ 1949 και 1973. Από το 1974 ως και σήμερα το Ισραήλ έχει λάβει περίπου 120 δισεκατομμύρια δολάρια, καθιστώντας το, μακράν το μεγαλύτερο κατά κεφαλήν παραλήπτη οικονομικής στήριξης από τις ΗΠΑ. Το Ισραήλ έχει γίνει μια εύπορη χώρα με ατομικό εισόδημα που ανταγωνίζεται τη Μεγάλη Βρετανία, οπότε η αμερικανική προθυμία να παράσχει βοήθεια προς το Ισραήλ δεν βασίζεται αποκλειστικά σε ανάγκη. Αντίθετα, η σημερινή ενίσχυση είναι στενά συνδεδεμένη με την ειρηνευτική διαδικασία.

Το γεγονός αυτό καθιστά την οικονομική βοήθεια των ΗΠΑ προς το Ισραήλ να μοιάζει το Ισραήλ ως μία χώρα με μοναδικό καθεστώς και με <ειδικά προνόμια>. Παρά το

⁹⁷Sharp, J. (2010) U.S foreign aid to Israel από το <http://www.fas.org/sgp/crs/mideast/RL33222.pdf>

γεγονός ότι ένας αυξανόμενος αριθμός φωνών, ιδίως μεταξύ των συντηρητικών και στις δύο χώρες, εκφράζουν τον σκεπτικισμό τους για τη συνέχιση της βοήθειας, η οικονομική δραστηριότητα εξακολουθεί να αποτελεί τον στυλοβάτη των σχέσεων των δύο χωρών.

Κατά τα έτη 1978-1982 το Ισραήλ λάμβανε το 48% του συνόλου της παγκόσμιας στρατιωτικής βοήθειας και το 35% της οικονομικής και πιθανολογείται ότι η σημερινή βοήθεια ισοδυναμεί με 1.000 \$ το χρόνο για κάθε πολίτη του Ισραήλ.⁹⁸ Η κυβέρνηση των ΗΠΑ υπέγραψε πρώτη συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών, το 1985 με το Ισραήλ. Η πρωτοφανής αυτή συνθήκη άνοιξε ολόκληρη την αγορά των ΗΠΑ προς το Ισραήλ με τη σταδιακή εξάλειψη των οικονομικών εμποδίων. Περαιτέρω, η δημιουργία ζώνης ελευθέρων συναλλαγών με το Ισραήλ χρησίμευσε ως πρότυπο για τις μεταγενέστερες συμφωνίες με τον Καναδά και το Μεξικό. Η ψηφοφορία της Γερουσίας για τη συμφωνία ήταν ομόφωνη. Όπως και οι περισσότερες εμπορικές συμφωνίες, η συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών με το Ισραήλ έχει δημιουργήσει το μερίδιό της των εμπορικών διαφορών, αλλά έχει επίσης επιτύχει τον επιδιωκόμενο σκοπό της αύξησης του όγκου των εμπορικών συναλλαγών: το συνολικό εμπόριο ήρθε στο ποσό των 4,7 δισεκατομμύρια δολαρίων το 1985 και ανήλθαν σε πάνω από 11 δις δολάρια το 1995, με τις αμερικανικές εξαγωγές προς το Ισραήλ να διπλασιάζονται του Ισραήλ κατά την τελευταία δεκαετία. Επίσης έχουν υπογραφεί και επιμέρους συμφωνίες όπως για παράδειγμα στο γεωργικό τομέα όπου τα Ισραηλινά προϊόντα μπορεί να μπαίνουν στην Αμερικάνικη αγορά δίχως δασμούς.

Σημαντικό είναι το γεγονός ότι οι δύο κυβερνήσεις έχουν δημιουργήσει θεσμικά όργανα για την τόνωση της από κοινού έρευνας και ανάπτυξης. Η Διμερής επιτροπή Βιομηχανικής Έρευνας και Ανάπτυξης του Ιδρύματος (BIRD), που ιδρύθηκε το 1977 έχει αναπτύξει σειρά καινοτομιών, κυρίως στο στρατιωτικό κλάδο, με αποτέλεσμα τη

⁹⁸ Chomsky N,(2002) Το μοιραίο τρίγωνο-Η.Π.Α,Ισραήλ και οι Παλαιστίνιοι,κεφ II,Εκδόσεις Λιβάνη

παραγωγή προϊόντων που πωλούνται σε όλο τον κόσμο προς όφελος της Αμερικής και του Ισραήλ ⁹⁹.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα της στήριξης των ΗΠΑ προς το Ισραήλ είναι ότι το 1984, σε μια εποχή οικονομικής δυσχέρειας στο Ισραήλ (450 τοις εκατό ετήσιο πληθωρισμό, ένα τεράστιο εξωτερικό χρέος, ισχνά συναλλαγματικά αποθέματα και υψηλή ανεργία) ο Υπουργός Εξωτερικών George Shultz πρότεινε τη δημιουργία μιας αμερικανό-ισραηλινής κοινής επιτροπής(οικονομικής πρωτοβουλίας) (JEDG) για να λειτουργήσει στις οικονομικές προκλήσεις-προβλήματα του Ισραήλ. Η JEDG διαδραμάτισε καίριο ρόλο στη διαμόρφωση ενός φιλόδοξου και επιτυχές σχεδίου οικονομικής σταθεροποίησης του Ισραήλ που περιελάμβανε περικοπές του προϋπολογισμού, τον αυστηρότερο έλεγχο της προσφοράς χρήματος, καθώς και υποτίμησης της σέκελ. Όταν το Ισραήλ πήρε αυτά,ο Ρέιγκαν ενέκρινε 2,5 δισεκατομμύρια δολάρια του προγράμματος επείγουσας βοήθειας¹⁰⁰, το οποίο περιελάμβανε εκτός από άμεσες επιχορηγήσεις και χαμηλότοκα δάνεια.Αυτό βοήθησε την ισραηλινή οικονομία να αποφύγει την κατάρρευση, την οδήγησε στην τόνωση της ανάκαμψης της, την μείωση του πληθωρισμού και στην αύξηση της ανάπτυξης. Αυτά τα βήματα έθεσαν τα θεμέλια ώστε το Ισραήλ να έχει έναν από τους ταχύτερους ρυθμούς ανάπτυξης στον κόσμο, μια δεκαετία αργότερα. Ο διάλογος με το Ισραήλ, που ξεκίνησε το 1984 συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Για παράδειγμα, οι συμφωνίες που είχαν επιτευχθεί το 1996 για τη δημιουργία κοινών πλαισίων για την εκτίμηση μέσω εφαρμογής της ταχείας ιδιωτικοποίησης της ισραηλινής οικονομίας και την επέκταση της αγοράς κεφαλαίων ισχύουν έως και σήμερα.

Η ισραηλινή αυτή <περίπτωση> αποτελεί είναι ένα ασυνήθιστο φαινόμενο δεδομένου ότι το αμερικανικό υπουργείο Οικονομικών, συνδράμει στην Παγκόσμια Τράπεζα ή στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, ώστε να μπει εγγυητής ενώ συχνά το Αμερικάνικο κράτος δίνει λεφτά από τα ταμεία του για να στηρίξει το Ισραηλινό κράτος. Βέβαια και το

⁹⁹ <http://www.danielpipes.org/282/how-special-is-the-us-israel-relationship>

¹⁰⁰ Chomsky N,(2002)Το μοιραίο τρίγωνο-Η.Π.Α,Ισραήλ και οι Παλαιστίνιοι,κεφ ΙΙ,Εκδόσεις Λιβάνη

Ισραήλ έχει προσφέρει σημαντικά στην οικονομία των Η.Π.Α. όπως με καινοτομίες και τεχνογνωσία στον στρατιωτικό και γεωργικό κλάδο τις οποίες έχει χρησιμοποιήσει στο έπακρο η Αμερική ¹⁰¹.

Οι παρακάτω πίνακες μας παρουσιάζουν την οικονομική βοήθεια από τις ΗΠΑ προς το Ισραήλ τα τελευταία χρόνια καθώς και τις σχέσεις του εμπορικού ισοζυγίου των δύο χωρών.

Table from 2008 Congressional Research Service report.

Table 5. Recent U.S. Aid to Israel

(millions of dollars)

Table from CRS report for Congress titled "U.S. Foreign Aid to Israel."

Year	Total	Military Grant	Economic Grant	Immig. Grant	ASHA	All other
1949-1996	68,030.9	29,014.9	23,122.4	868.9	121.4	14,903.3
1997	3,132.1	1,800.0	1,200.0	80.0	2.1	50.0
1998	3,080.0	1,800.0	1,200.0	80.0	?	?
1999	3,010.0	1,860.0	1,080.0	70.0	?	?
2000	4,131.85	3,120.0	949.1	60.0	2.75	?
2001	2,876.05	1,975.6	838.2	60.0	2.25	?
2002	2,850.65	2,040.0	720.0	60.0	2.65	28.0
2003	3,745.15	3,086.4	596.1	59.6	3.05	?
2004	2,687.25	2,147.3	477.2	49.7	3.15	9.9
2005	2,612.15	2,202.2	357.0	50.0	2.95	?
2006	2,534.5	2,257.0	237.0	40.0	?	0.5
2007	2,500.2	2,340.0	120.0	40.0	?	0.2
Total	101,190.8	53,643.4	30,897.0	1,518.2	140.3	14,991.9

Charts produced by the federal government are in the public domain.

Πηγή: Sharpe (2010)

2012 : U.S. trade in goods with Israel

NOTE: All figures are in millions of U.S. dollars on a nominal basis, not seasonally adjusted unless otherwise specified. Details may not equal totals due to rounding.

Month	Exports	Imports	Balance
-------	---------	---------	---------

¹⁰¹<http://www.danielpipes.org/282/how-special-is-the-us-israel-relationship>

January 2012	1,140.6	1,587.2	-446.6
February 2012	1,169.4	1,658.1	-488.7
TOTAL 2012	2,310.0	3,245.3	-935.3

2011 : U.S. trade in goods with Israel

NOTE: All figures are in millions of U.S. dollars on a nominal basis, not seasonally adjusted unless otherwise specified. Details may not equal totals due to rounding¹⁰².

Month	Exports	Imports	Balance
January 2011	1,126.8	1,864.0	-737.2
February 2011	1,070.1	1,759.3	-689.1
March 2011	1,306.3	1,869.2	-562.9
April 2011	1,151.8	1,848.8	-697.0
May 2011	1,181.4	2,319.3	-1,137.9
June 2011	1,497.7	2,163.1	-665.4
July 2011	1,274.0	1,931.5	-657.5
August 2011	1,157.9	1,816.4	-658.5
September 2011	1,000.7	1,888.4	-887.7
October 2011	992.9	1,681.0	-688.2

¹⁰² <http://www.census.gov/foreign-trade/balance/c5081.html#2012>

November 2011	1,041.8	2,085.2	-1,043.3
December 2011	1,154.5	1,801.4	-646.9
TOTAL 2011	13,955.9	23,027.4	-9,071.6

Τέλος, σημαντικός είναι και ο ρόλος των μεγάλων επιχειρήσεων. Ειδικά στον κλάδο των νέων τεχνολογιών έχουν γίνει σημαντικές επενδύσεις από Αμερικανικές επιχειρήσεις όπως η IBM ενώ το Ισραήλ με τη σειρά του προσφέρει στις ΗΠΑ μοναδικές καινοτομίες. Θα πρέπει να αναφέρουμε ότι πολλά στελέχη των Αμερικάνικων επιχειρήσεων έχουν οικογενειακούς δεσμούς με το Ισραήλ αλλά και ότι πολλά υψηλόβαθμα στελέχη Ισραηλινών επιστημόνων και επιχειρηματιών έχουν εκπαιδευτεί στις Η.Π.Α. γνωρίζοντας έτσι το περιβάλλον εργασίας αλλά και την αμερικανική οικονομία στο σύνολό της, γεγονός το οποίο κάνει ακόμα πιο στενή την συνεργασία των δύο αυτών χωρών.

Πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι υψηλόβαθμα στελέχη πολυεθνικών εταιριών που δραστηριοποιούνται στις Η.Π.Α και κατέχουν σημαντικά επενδυτικά κεφάλαια στην οικονομία αυτή είναι εβραϊκής καταγωγής και όπως θα αναφερθούμε παρακάτω διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο και επηρεάζουν μέσω των <λόμπυ>το πολιτικό σύστημα των Η.Π.Α το οποίο εγκρίνει τα πακέτα οικονομικής βοήθειας προς το Ισραήλ.

Η βοήθεια αυτή που προσφέρεται στο Ισραήλ με οικονομικά πακέτα αλλά και με στρατιωτικό εξοπλισμό το καθιστά αυτόρκες και εύρωστο οικονομικά με σκοπό πάντοτε να μπορεί να υπερασπισθεί τον λαό του από οποιαδήποτε απειλή στον αγώνα του για επιβίωση.

3.4 Ο ρόλος των λόμπι στην Αμερική

Τα εθνικά συμφέροντα των Η.Π.Α. θα έπρεπε να είναι το κύριο αντικείμενο της Αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής. Τις τελευταίες δεκαετίες όμως, και ιδιαίτερα μετά τον πόλεμο των έξι ημερών του 1967, το κέντρο βάρους της πολιτικής των ΗΠΑ στην Μέση Ανατολή είναι η σχέση τους με το Ισραήλ. Ο συνδυασμός της σταθερής

υποστήριξης των ΗΠΑ για το Ισραήλ και της σχετιζόμενης προσπάθειας για την εξάπλωση της <Δημοκρατίας>¹⁰³ στην περιοχή έχει φέρει σε αντιπαράθεση τον ισλαμικό κόσμο με το Ισραήλ και τις Η.Π.Α και έχει βάλει σε κίνδυνο την ασφάλεια τους.¹⁰⁴

Ο Rose αναφέρει ¹⁰⁵ (θέλοντας να συσχετίσει τις καταστάσεις και όσον αφορά την επιρροή των λόμπι) ότι το Ισραήλ είναι ο μεγαλύτερος παραλήπτης Αμερικάνικης βοήθειας από τον 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο και μετά. Η συνολική άμεση αμερικανική ενίσχυση στο Ισραήλ για αυτήν την περίοδο ανέρχεται σε αρκετά πάνω από \$140 δισεκατομμύρια δολάρια. Το Ισραήλ λαμβάνει περίπου \$3 δισεκατομμύρια σαν άμεση ξένη βοήθεια κάθε έτος, τα οποία αντιστοιχούν στο ένα πέμπτο του προϋπολογισμού εξωτερικής βοήθειας της Αμερικής. Αυτή η ποσότητα είναι ιδιαίτερα εντυπωσιακή εάν κάποιος συνειδητοποιήσει ότι το Ισραήλ είναι τώρα πλούσιο βιομηχανικό κράτος με κατά κεφαλήν εισόδημα κατά προσέγγιση ίσο με τη Νότια Κορέα ή την Ισπανία. Το Ισραήλ είναι ο μόνος παραλήπτης της αμερικανικής ενίσχυσης που δεν είναι απαραίτητο να εξηγήσει το πώς ξοδεύεται η οικονομική ενίσχυση. Αυτό καθιστά στην πράξη αδύνατο το να αποτρέψει τα χρήματα από το να χρησιμοποιηθούν για λόγους που οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν υποστηρίζουν. Η επιρροή του Ισραηλινού λόμπι ¹⁰⁶ σύμφωνα με τους συγγραφείς, είναι αυτή που έχει καταφέρει να παρέχει τέτοια ποσότητα οικονομικής ενίσχυσης προς ένα σύμμαχο κράτος. Το εβραϊκό λόμπι <αγκαλιάζει> ένα πολύ ευρύτερο μέρος της Αμερικανικής κοινωνίας το οποίο αποτελείται από τμήματα φιλελευθέρων πολιτών, εργατικών ενώσεων και συντηρητικών και θρησκευτικών ομάδων.

Το ίδιο το AIPAC (ο επίσημος φορέας του Ισραηλινού λόμπι στην Αμερική) τονίζει την επιρροή του στο μέγεθος της βοήθειας αυτής. Το AIPAC όμως δεν είναι μόνο του στην προσπάθεια του αυτή, και σίγουρα δεν αποτελεί τον μοναδικό παράγοντα του

¹⁰³ Mearsheimer J.-Walt S.(2006) Το Ισραηλινό Λόμπι και η Πολιτική των Η.Π.Α., Εκδόσεις Θύραθεν

¹⁰⁴ Rose, J. (2006) Το ζήτημα του Σιωνισμού, Princeton

¹⁰⁵ Rose, J. (2006) Το ζήτημα του Σιωνισμού, Princeton

¹⁰⁶ Chomsky N,(2002) Το μοιραίο τρίγωνο-Η.Π.Α, Ισραήλ και οι Παλαιστίνιοι, Εκδόσεις Λιβάνη

Ισραηλινού Λόμπι στις Ηνωμένες Πολιτείες ¹⁰⁷. Σημαντικός εταίρος του είναι και το "The Conference of Presidents of Major American Jewish Organizations" το οποίο αποτελείται από τους επικεφαλής διαφόρων ισραηλινών κοινοτήτων. Σημαντικός ,επιπρόσθετα ,είναι ο ρόλος που παίζουν στο Λόμπι και οι, μη Εβραίοι την καταγωγή, Χριστιανοί Ευαγγελιστές οι οποίοι επηρεάζουν πλήθος Αμερικανών και οι οποίοι υποστηρίζουν την επεκτατική πολιτική του Ισραήλ (Χριστιανικός Σιωνισμός),διότι πιστεύουν ότι βασίζεται στην< εντολή του Θεού>. Είναι οι λεγόμενοι **υπερσυντηρητικοί** οι οποίοι υποστηρίζουν ότι η Βίβλος προστάζει την στήριξη του Ισραήλ. ¹⁰⁸

Ιδιαίτερα σημαντικός είναι και ο ρόλος δεκάδων άλλων οργανώσεων, επικεντρωμένων σε συγκεκριμένους τομείς. Χαρακτηριστικό παράδειγμα το Campus Watch. ¹⁰⁹Η οργάνωση αυτή ουσιαστικά λειτουργεί κατασταλτικά, εντοπίζοντας τυχόν αναφορές στα πανεπιστήμια των Ηνωμένων Πολιτειών, τόσο από καθηγητές όσο και από μαθητές, οι οποίες θεωρούν ότι είναι αντισημιτικές, φίλο-αραβικές ή αντιτίθενται στην επίσημη πολιτική του κράτους το Ισραήλ. Εν κατακλείδι οι διάφορες οργανώσεις του εβραϊκού λόμπι που δραστηριοποιούνται στις ΗΠΑ έχουν καταφέρει κατά τον πρώην Αμερικανό διπλωμάτη Edward Peck να " θέσουν ως βάση της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής στην Μέση Ανατολή, τις απόψεις του Ισραηλινού Λόμπι". Αυτό φυσικά έχει οδηγήσει σε αρκετές δυσκολίες τις σχέσεις των ΗΠΑ με τις υπόλοιπες χώρες της περιοχής ¹¹⁰.

Η στήριξη του Ισραήλ επιβαρύνει τον κρατικό προϋπολογισμό των Η.Π.Α. και δημιουργεί προβλήματα στις σχέσεις τους με τον αραβικό κόσμο. Οι Ηνωμένες Πολιτείες, σήμερα, θεωρούνται από το σύνολο του αραβικού κόσμου ως ο μεγάλος υποστηρικτής του Ισραήλ . Η άποψη αυτή δεν είναι καλλιεργημένη τα τελευταία χρόνια,

¹⁰⁷ Alteras,I. (1993) Eisenhower and Israel, University Press of Florida

¹⁰⁸ Χουλιάρας Α,(2008-2009)Η Επιρροή των Ευαγγελιστών Χριστιανών στην Εξωτερική Πολιτική των Η.Π.Α.,Περιοδικό Γεωστρατηγική,Τ 15-16,σελ.97-107

¹⁰⁹ Mearsheimer J.-Walt S.(2006)Το Ισραηλινό Λόμπι και η Πολιτική των Η.Π.Α.,Εκδόσεις Θύραθεν

¹¹⁰ Smith,G.(2007) Foreign agents, IRME

αλλά έρχεται ως το επιστέγασμα της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ τα τελευταία 30 χρόνια ¹¹¹.

Η επιρροή του λόμπι, που όπως βλέπουμε δεν περιορίζεται μόνο σε επιρροή προσώπων αλλά επηρεάζει και την πολιτική των ΗΠΑ στο μεσανατολικό. Χαρακτηριστικό είναι ότι από το 1982, οι ΗΠΑ έκαναν χρήση του βέτο ¹¹²σε αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας, επικριτικές προς το Ισραήλ, που ήταν περισσότερες από το συνολικό αριθμό των βέτο που έχουν ασκήσει όλα τα άλλα μέλη του Συμβουλίου. Εμποδίζουν τις προσπάθειες των αραβικών κρατών να βάλουν το πυρηνικό οπλοστάσιο του Ισραήλ στην ατζέντα του ΙΑΕΑ. Οι ΗΠΑ έρχονται να στηρίξουν στρατιωτικά το Ισραήλ όταν γίνεται πόλεμος και σχεδόν πάντα υποστηρίζουν την πλευρά του Ισραήλ όταν διαπραγματεύεται την ειρήνη ¹¹³.

Η Ουάσιγκτον ενεπλάκη ενεργά στις συνομιλίες που έβαλαν τέλος στον πόλεμο του Γιομ Κιουρ, όπως επίσης και στην «βήμα με βήμα» διαδικασία που ακολούθησε, όπως ακριβώς έπαιξε κεντρικό ρόλο στις διαπραγματεύσεις που προηγήθηκαν και ακολούθησαν τη Συμφωνία του Όσλο το 1993.

Σε κάθε περίπτωση, υπήρχε περιστασιακή διαφωνία με Ισραηλινούς αξιωματούχους, αλλά οι ΗΠΑ συστηματικά υποστήριζαν τη θέση των Ισραηλινών. Ένας Αμερικάνος που είχε λάβει μέρος στο Καμπ Ντέιβιντ το 2000 είπε: “Υπερβολικά συχνά, λειτουργούμε... ως ο δικηγόρος του Ισραήλ”. Τέλος, η φιλοδοξία της κυβέρνησης Μπους να μεταμορφώσει τη Μέση Ανατολή αποσκοπεί, τουλάχιστον εν μέρει, και στη βελτίωση και στην ενίσχυση της στρατηγικής θέσης του Ισραήλ.

Το Ισραήλ ήταν σημαντικό στην περίοδο του ψυχρού πολέμου. Υπηρετώντας ως υποστηρικτής της Αμερικής μετά το 1967, βοήθησε στον περιορισμό της σοβιετικής επέκτασης στην περιοχή και κατάφερε νίκες σε συμμάχους των Σοβιετικών όπως η Αίγυπτος και η Συρία. Επιπλέον, προσέφερε χρήσιμες πληροφορίες που έδωσε η ισχυρή

¹¹¹Smith,G.(2007) Foreign agents, IRME

¹¹² Chomsky N,(2002)Το μοιραίο τρίγωνο-Η.Π.Α,Ισραήλ και οι Παλαιστίνιοι,Εκδόσεις Λιβάνη

¹¹³ Karsh,E. (1996) Between war and peace, Dilemmas of Israeli Security, Frank Cass

μυστική του υπηρεσία πληροφοριών (Μοσαντ)για τις δυνατότητες των Σοβιετικών σε οικονομικό και στρατιωτικό επίπεδο. ¹¹⁴.

Θα πρέπει στο σημείο αυτό να αναφέρουμε ότι αν και σε μεγάλο βαθμό η Αμερικάνικη κοινή γνώμη αλλά και σε πολλές άλλες χώρες – κυρίως της Ε.Ε. – υπάρχει μία γενικότερη στήριξη σε ότι αφορά το Ισραήλ και την πολιτική του, ειδικά σε σχέση με το Μεσανατολικό ζήτημα, υπάρχει και ο αντίλογος που συχνά προκαλείται από την ακαδημαϊκή κοινότητα με γνωστούς λόγιους όπως ο Noam Chomsky και ο James Petras ¹¹⁵. Οι λόγιοι αυτοί αναφέρουν ότι συχνά υπάρχει ένας «ηθικός εκβιασμός» σε ότι αφορά τη κριτική προς το Ισραήλ, ειδικά σε ότι αφορά το Μεσανατολικό ζήτημα. Ο ηθικός εκβιασμός αφορά τον φόβο για την κριτική που θα υποστεί όποιος αναφερθεί με αρνητικό τρόπο στο Ισραήλ. Εμμέσως αυτό οδηγεί στην φίμωση όποιου γράφει έναντι στο Ισραήλ.

Η πολιτική των λόμπι είναι τέτοια που όποιος ασκεί κριτική προς το Ισραήλ σχετίζεται με τα εχθρικά συμφέροντα της Αμερικής ενώ σε πολλές περιπτώσεις επικριτές του Ισραήλ είχαν αποκαλεστεί ως και τρομοκράτες και αντισημίτες.Ειδική αναφορά υπάρχει στον Noam Chomsky όπου επικρίνει την πολιτική των λόμπι και αυτό έχει ως αποτέλεσμα να έχει γίνει στόχος αυτών. Πιο συγκεκριμένα ο Petras ¹¹⁶ αναφέρει ότι ο Chomsky γράφει:<Το φίλο-ισραηλινό λόμπι δεν έχει την επιρροή που πολλοί νομίζουν. Σε πολλές περιπτώσεις οι όποιες αναφορές στην επιρροή του Ισραηλινού λόμπι είναι μύθοι.Η αδυναμία του Ισραηλινού λόμπι καταδεικνύεται από το γεγονός ότι το Ισραήλ είναι ‘απλώς εργαλείο’ στην κατασκευή της Αμερικάνικης αυτοκρατορίας, που χρησιμοποιείται όποτε αυτό χρειάζεται.>

Οι κύριες δυνάμεις που διαμορφώνουν την αμερικάνικη πολιτική στην Μέση Ανατολή είναι το πετρέλαιο και το στρατιωτικό-βιομηχανικό σύμπλεγμα που όμως το ισραηλινό λόμπι δεν φαίνεται να συνδέεται με αυτές τις δυνάμεις.Τα συμφέροντα των ΗΠΑ, που

¹¹⁴ Karsh,E. (1996) Between war and peace, Dilemmas of Israeli Security, Frank Cass

¹¹⁵ Χαλαζιάς,X.(2006) Το Ισραηλινό Λόμπι στις ΗΠΑ, Εκδόσεις Antilogos

¹¹⁶Χαλαζιάς,X.(2006) Το Ισραηλινό Λόμπι στις ΗΠΑ, Εκδόσεις Antilogos

επιθυμούν την είσοδο τους στην Μέση Ανατολή και τον Αραβικό κόσμο με ειρηνικό τρόπο, δεν συμπίπτουν με τα συμφέροντα του Ισραήλ. Ο κύριος λόγος που οι ΗΠΑ έκαναν πόλεμο στο Ιράκ και έχουν σκληρή στάση έναντι της Συρίας και του Ιράν δεν είναι τόσο το Ισραήλ αλλά κυρίως ο < έλεγχος του πετρελαίου > και σε καμία περίπτωση η στάση αυτή δεν είναι αποτέλεσμα των πιέσεων των φίλο-ισραηλινών λόμπι.

Στις θέσεις αυτές έρχεται ο Petras ¹¹⁷ να δώσει την αντίθετη άποψη. Όπως είδαμε ο Noam Chomsky σε μεγάλο βαθμό αμφισβητεί τα όσα έχουν ειπωθεί για την δυναμική του Ισραηλινού λόμπι. Ο Petras όμως με την σειρά του αναφέρει τα εξής στοιχεία:

<Το λόμπι έχει καταφέρει να εξασφαλίσει την μεγάλη πλειοψηφία του Αμερικάνικου Κογκρέσου και της Γερουσίας.>Το κογκρέσο και η γερουσία εγκρίνουν πάντα, συχνά με ομοφωνία, την αποστολή οικονομικής και στρατιωτικής βοήθειας στο Ισραήλ. Υπάρχουν περιπτώσεις που οι ΗΠΑ βρίσκονται σχεδόν μόνες τους στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ να στηρίζουν το Ισραήλ και να μπλοκάρουν τις όποιες αποφάσεις στρέφονται κατά του Ισραήλ.

Σε πολλές περιπτώσεις το λόμπι χρηματοδοτεί τις εκλογικές εκστρατείες υποψηφίων προέδρων και γερουσιαστών με απόλυτη επιτυχία. Το αποτέλεσμα είναι το 90% των γερουσιαστών να λαμβάνουν κάποιου είδους οικονομικής και πολιτικής ενίσχυσης από το Ισραηλινό λόμπι. ¹¹⁸ Πολλοί Αμερικανοί πολιτικοί καθώς και υπηρεσιακά στελέχη του μηχανισμού ¹¹⁹ που στελεχώνει την κυβέρνηση αλλά και ισχυροί πολιτικοί παράγοντες της κυβέρνησης των Η.Π.Α και με ενεργό ρόλο στο πόλεμο του Ιράκ όπως ο Γούλφοβιτς και ο Ρίτσαρντ Πελ ήταν ιδεολόγοι και ακτιβιστές υπέρ των θέσεων του Ισραήλ. Επίσης, σε πολλές περιπτώσεις πολιτικοί στην Αμερική που κατέκριναν το Ισραήλ στις επόμενες εκλογές έχασαν το αξίωμα τους ή δυσφημίστηκαν. Το AIPAC καταφέρνει στις

¹¹⁷ Petras, J (2007) Noam Chomsky and the Pro-Israel Lobby: Forteen erroneous theses, <http://www.rebellion.org/noticia/php?id=29517>

¹¹⁸ Mearsheimer J.-Walt S.(2006) Το Ισραηλινό Λόμπι και η Πολιτική των Η.Π.Α., Εκδόσεις Θύραθεν

¹¹⁹ Ευρυβιάδης Μ,(2008-2009) Η Διαχρονική Συνέχεια της Αμερικανικής Μακροστρατηγικής, Περιοδικό Γεωστρατηγική, Τ 15-16, σελ. 11,12

ετήσιες συγκεντρώσεις του να έχει περισσότερες συμμετοχές από το NRA και άλλες ενώσεις και επιμελητήρια.

Συμπερασματικά ,αναφέρουμε ότι το γεγονός ότι εν μέσω οικονομικής κρίσης και όταν η κυβέρνηση των Η.Π.Α κόβει δεκάδες χρηματοδοτήσεις, το Ισραήλ έχει καταφέρει να λαμβάνει το ποσό των 70 δις το χρόνο δίχως περικοπές.Κατά αυτόν τον τρόπο το Ισραήλ ενισχύεται σημαντικά σε σχέση με τους γείτονες του σε στρατιωτικό και οικονομικό επίπεδο,γεγονός το οποίο στηρίζει και το <επιθετικογενές δόγμα>του περί αποτροπής.

3.3 Ο ρόλος της εβραϊκής ομογένειας

Θα πρέπει να αναφέρουμε ότι το Ισραήλ έχει συνδεθεί άμεσα με το Ιουδαϊκό θρήσκευμα που απαριθμεί εκατομμύρια πιστών σε όλο τον κόσμο. Σύμφωνα με έρευνα που έγινε,το 2010 ο Εβραϊκός πληθυσμός συγκεντρώνεται σχεδόν σε όλο τον κόσμο(διασπορά) και απαριθμεί κατοίκους στο Ισραήλ (5.703.700), στις Ηνωμένες Πολιτείες (5.275.000), στην Γαλλία (483.500), στον Καναδάς (375.000), στο Ηνωμένο Βασίλειο (292.000), στην Ρωσία (205.000), στην Αργεντινή (182.300), και στην Γερμανία (119.000). Οι αριθμοί αυτοί αντικατοπτρίζουν τον "πυρήνα" του εβραϊκού πληθυσμού.¹²⁰ Μπορεί πολλοί από αυτούς να μην έχουν σχέση με την γη του Ισραήλ αλλά το θρήσκευμα καθώς και η ιδεολογία του <σιωνισμού> τους συνδέει με έναν μοναδικό τρόπο με το γεωγραφικό χώρο του Ισραήλ και μπορεί να θεωρηθούν ότι έχουν ένα ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της στρατηγικής του Ισραήλ με δύο τρόπους. Ο πρώτος αφορά την πίεση που ασκούν μέσω των οργανώσεων τους,(τα λόμπι) για τα οποία θα αναφερθώ συνοπτικά παρακάτω.Κυρίως οι ομογενειακές οργανώσεις επηρεάζουν σημαντικά μέσω των <προσβάσεων>τους από διάφορα οικονομικά και εμπορικά τους επιμελητήρια αλλά και <δεξαμενών σκέψης>(think tanks)καθώς και μέσω των ισχυρών ερεισμάτων τους σε καίρια πόστα της οικονομικής και πολιτικής ζωής σε πολλές χώρες του δυτικού κόσμου.Ο δεύτερος λόγος είναι ότι σε περιόδους κρίσεων έχουν μαζέψει

¹²⁰ http://archive.in.gr/news/mideast/03d_idior_diaspora.htm

οικονομικούς πόρους ώστε να στηρίξουν το Ισραήλ¹²¹ σχεδόν σε όλες τις δύσκολες περιόδους της ιστορίας του.

Συνοπτικά ,πρέπει να αναφερθούμε στα πιο σημαντικά think tanks και ινστιτούτα αλλά και στα πιο ισχυρά λόμπυ που δραστηριοποιούνται υπέρ των θέσεων του Εβραϊκού κράτους και που διαμορφώνουν και επηρεάζουν κυβερνήσεις και πολίτες.

Η Αμερικανική Επιτροπή Ισραηλινών Θεμάτων (AIPAC) είναι μια ομάδα που τάσσεται υπέρ της άσκησης πιέσεων υπέρ των πολιτικών του Ισραήλ στο Κογκρέσο και γενικά στο σύστημα εξουσίας των Ηνωμένων Πολιτειών. Ο νυν Πρόεδρος του AIPAC είναι ο Michael Kassen από το Fairfield, Connecticut¹²².

Το AIPAC είναι μια επιτροπή μελών η οποία περιλαμβάνει Δημοκρατικούς και Ρεπουμπλικάνους όπως και ανεξάρτητους πολιτικούς και οικονομικούς παράγοντες της χώρας.¹²³ Οι New York Times αποκαλούν τον οργανισμό αυτό ως την <πιο σημαντική οργάνωση που επηρεάζει τη σχέση της Αμερικής με το Ισραήλ>. Έχει χαρακτηριστεί ως μία από τις πιο ισχυρές ομάδες πίεσης στην Ουάσιγκτον. Επικριτές της έχουν δηλώσει ότι ενεργεί ως <πράκτορας>και αντιπρόσωπος της ισραηλινής κυβέρνησης στο Κογκρέσο των Ηνωμένων Πολιτειών με τη δύναμη και την επιρροή της. Υπάρχει κάποια διαφωνία ως προς το που έγκειται ιδεολογικά η ατζέντα του AIPAC .Μερικοί κριτικοί σχετικά με την πολιτική ισχυρίζονται ότι έχει απόψεις οι οποίες είναι πολιτικά συντηρητικές στην φύση τους. Το AIPAC περιγράφει τον εαυτό του ως μια δικομματική οργάνωση, Το 2005, ένας αναλυτής του Πενταγώνου κρίθηκε ένοχος για την διανομή εγγράφων σε μέλη του AIPAC. Το 2009 όλες οι κατηγορίες εναντίον των πρώην μελών του AIPAC κατέπεσαν¹²⁴.

Το Εβραϊκό Ινστιτούτο για υποθέσεις εθνικής ασφάλειας (JINSA) βρίσκεται στην Ουάσιγκτον, και λειτουργεί ως ένα μη κερδοσκοπικό think-tank με έμφαση σε ζητήματα

¹²¹ Karsh,E. (1996) Between war and peace, Dilemmas of Israeli Security, Frank Cass

¹²² http://www.aipac.org/about_AIPAC/Learn_About_AIPAC/

¹²³ http://www.washingtonpost.com/blogs/right-turn/post/aipac-weighs-in-all-is-not-well-with-the-us-approach-to-israel/2011/03/29/AG6WrxVH_blog.html

¹²⁴ http://www.nytimes.com/2009/05/02/us/politics/02aipac.html?_r=1

των Ηνωμένων Πολιτειών και του Ισραήλ για την εθνική ασφάλεια. Ο δηλωμένος στόχος του JINSA είναι τριπλός: να εξασφαλίσει πολιτικά μια ισχυρή και αποτελεσματική εθνική ασφάλεια των ΗΠΑ, να εκπαιδεύσει και να ενημερώσει αμερικανούς ηγέτες σχετικά με το τι θεωρεί ως ζωτικής σημασίας όσον αφορά την στρατηγική σχέση μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και του Ισραήλ και να ενισχύσουν τη συνεργασία των ΗΠΑ με τους δημοκρατικούς τους συμμάχους, συμπεριλαμβανομένης και της Ταϊβάν, της Ουγγαρίας, Τουρκίας, Ινδίας, και κρατών-μελών του NATO ¹²⁵.

Η συμβουλευτική επιτροπή JINSA περιλαμβάνει, όμως και αξιόλογες προσωπικότητες, όπως ο Michael Ledeen, ο Ρίτσαρντ Περλ, και R. James Woolsey, ενώ ο αντιπρόεδρος των Η.Π.Α Ντικ Τσένι, ο πρώην εκπρόσωπος των ΗΠΑ στα Ηνωμένα Έθνη Τζον Μπόλτον, και ο πρώην Υφυπουργός Εθνικής Άμυνας Ντάγκλας Φέιθ ήταν όλοι στο Διοικητικό Συμβούλιο του JINSA πριν εισέλθουν στην κυβέρνηση Μπους. Το JINSA είναι επίσημα μια μη κομματική οργάνωση καλωσορίζοντας τους συμβούλους και από τις δύο πολιτικές παρατάξεις, συμπεριλαμβανομένων Δημοκρατικών αλλά και ο Dave McCurdy από τους GOP¹²⁶.

Το Jonathan Institute είναι το πιο σημαντικό κέντρο της νέας ισραηλινής στρατηγικής στον τομέα των δημοσίων σχέσεων. Το ινστιτούτο ιδρύθηκε το 1979 από τον Βενιαμίν Νετανιάχου, ο οποίος ονόμασε την οργάνωση με το όνομα του αδελφού του Τζόναθαν, ο οποίος πέθανε στο αεροδρόμιο Εντέμπε κατά την διάρκεια της επιδρομής το 1976. Λειτουργία του είναι η άσκηση επιρροής στις ΗΠΑ και στις άλλες χώρες των Δυτικών κρατών που διαμορφώνουν την κοινή γνώμη. Η κύρια δραστηριότητά του από τη γέννησή του ήταν η διοργάνωση συνεδρίων, προσεκτικά σχεδιασμένων για να φέρνουν δημοφιλής ηγέτες, εμπειρογνώμονες, δημοσιογράφους και να μεταδίδονται έτσι μηνύματα που αφορούν τρομοκρατικές οργανώσεις αλλά και να αποκαλύπτονται και οι αφανείς υποστηρικτές αυτών¹²⁷. Τα ονόματα του διοικητικού συμβουλίου του ιδρύματος δεν δίνονται δημόσια, αλλά η οργάνωση λειτουργεί ως ένας εικονικός βραχίονας του

¹²⁵ <http://www.jinsa.org/>

¹²⁶ <http://www.jinsa.org/>

¹²⁷ http://www.powerbase.info/index.php/Jonathan_Institute,_extract_from_The_%22Terrorism%22_Industry#endnote_91

ισραηλινού κράτους. Το Ινστιτούτο, επίσης, επηρέασε και την στρατηγική που αφορά την διαμόρφωση του δόγματος των "προληπτικών αντίποινων" που είναι η ισραηλινή πολιτική της θανάτωσης αυτών που έχουν χαρακτηριστεί ως τρομοκράτες προτού μπορούν να δράσουν. Ο Νετανιάχου κατάφερε να λειτουργήσει το Ινστιτούτο ως μέσο ανάδειξης του ως η κύρια πολιτική μορφή και ως διαμορφωτή της στρατηγικής των σχέσεων Ισραήλ και ΗΠΑ¹²⁸.

Το Μοσέ-Νταγιάν (Κέντρο Μελετών Μέσης Ανατολής και Αφρικής) είναι ένα διεπιστημονικό ερευνητικό κέντρο αφιερωμένο στη μελέτη της σύγχρονης ιστορίας και των υποθέσεων στην Μέση Ανατολή και Αφρική. Το Κέντρο δεν λαμβάνει θέση και δεν προτείνει πολιτικές. Οι υπηρεσίες του αφορούν την έρευνα, τις δημοσιεύσεις, συνέδρια, συλλογές ντοκιμαντέρ, και δημόσια, επιδιώκει να ενημερώσει την κοινωνία των πολιτών για την προώθηση του διαλόγου σχετικά με την πολυπλοκότητα του συνεχώς μεταβαλλόμενου περιβάλλοντος στην Μέση Ανατολή. Με αυτόν τον τρόπο, το Κέντρο ευελπιστεί να προωθήσει την ειρήνη μέσω της κατανόησης¹²⁹.

Οι απαρχές του Κέντρου βρίσκονται στο Reuven Shiloah, που καθιερώθηκε για πρώτη φορά το 1959 υπό την αιγίδα της Εταιρείας Ανατολικών Σπουδών του Ισραήλ. Το 1965, η Shiloah Ινστιτούτο εντάχθηκε στο Πανεπιστήμιο του Τελ Αβίβ. Το 1983, στο Πανεπιστήμιο ιδρύθηκε το Κέντρο Μοσέ Νταγιάν, ο οποίος συνδύασε το Shiloah Ινστιτούτο και τις μονάδες που ασχολούνται με την τεκμηρίωση της Μέσης Ανατολής. Το Κέντρο είναι μέρος του Τμήματος Ιστορίας και του Lester και Sally Entin-Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο του Τελ Αβίβ¹³⁰.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4-ΤΟ ΙΣΡΑΗΛ ΚΑΙ Η ΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΜΕΤΑ-ΨΥΧΡΟΠΟΛΕΜΙΚΑ

Η σχέσεις του Ισραήλ με τις ΗΠΑ το βοήθησαν να αποκτήσει ένα ισχυρό status quo κατά την ψυχροπολεμική εποχή και έπειτα..Το Ισραήλ αποτελούσε τον κύριο σύμμαχο των Αμερικανών αφού αποτελούσε ανάχωμα στην σοβιετική διείσδυση στην περιοχή με τα

¹²⁸http://www.powerbase.info/index.php/Jonathan_Institute,_extract_from_The_%22Terrorism%22_Industry#endnote_91

¹²⁹ <http://www.dayan.org/>

¹³⁰ <http://www.dayan.org/>

μεγαλύτερα αποθέματα πετρελαίων.¹³¹ Το αποτέλεσμα της ισχυροποίησης του φαίνεται και στην ομαλοποίηση των σχέσεων με τους γείτονες του και στην στάση που κράτησε στην μετά-ψυχροπολεμική εποχή.

4.1 Ιστορική ανάπτυξη του Ισραήλ

Το κύριο ζήτημα που επηρεάζει την πολιτική του Ισραήλ είναι το Παλαιστινιακό ζήτημα. Ιστορικά αν και η δημοσιότητα ήταν κυρίως σε ότι αφορούσε την ανεξαρτησία της Παλαιστίνης, ο Dershowitz 132. αναφέρει ότι ο στόχος της Αραβικής ηγεσίας ήταν πάντα ,το να μην υπάρξει Ισραηλινό κράτος μετά το 1948, δηλαδή,η εξαφάνιση του. Σε πολλές περιπτώσεις η καταστροφή Εβραϊκών οικισμών αναφερόντουσαν ακόμα και στο Κοράνι.Σοβαρές εχθροπραξίες συνέβησαν και πριν την ίδρυση του κράτους του Ισραήλ όπου στην περιοχή οι Εβραίοι αποτελούσαν μειονότητα. Είναι φανερό ότι αν δεν υπήρχε η επέμβαση των Βρετανών τότε θα μιλάγαμε για γενοκτονία και δεν θα υπήρχε ίχνος εβραϊκού πληθυσμού στην ίδια τη πατρίδα του.

Όμως,το Ισραήλ όπως έχει προαναφερθεί χρησιμοποίησε την αποτρεπτική δύναμη του αμυντικού δόγματός του και ενάντια υποκρατικών στοιχείων όπως στην περίπτωση του Παλαιστινιακού¹³³ ζητήματος με ενέργειες που αποσκοπούν μέχρι και σήμερα στην απουσία κάθε προόδου για το ζήτημα.

Ο Dershowitz 134 αναφέρει ότι ένα άλλο ιστορικό ζήτημα αφορούσε την άρνηση του Ισραήλ να δεχτεί την ύπαρξη δύο εθνών – κρατών, όπως ισχυρίζονταν οι Άραβες. Βέβαια στην περίπτωση αυτή, ο Dershowitz αναφέρεται σε κείμενο του Noam Chomsky όπου αναφέρεται ότι οι όποιες αντιδράσεις στην ύπαρξη δύο κρατών δεν ήταν από το Ισραήλ αλλά από την Αμερική.

¹³¹ Φώλα,Δ. (2007) Οι πυλώνες του Ισραηλινού Αμυντικού Δόγματος, Περιοδικό Γεωστρατηγική, Τ10, σελ.72-96

¹³²Dershowitz,A,(2003) The case for Israel, Wiley

¹³³ Φώλα,Δ. (2007) Οι πυλώνες του Ισραηλινού Αμυντικού Δόγματος, Περιοδικό Γεωστρατηγική, Τ10, σελ.72-96

¹³⁴ Dershowitz,A,(2003) The case for Israel, Wiley

Πρέπει όμως εδώ, να αναφερθούμε και στην μεγάλη επιρροή που υπάρχει εκτός και εντός Ισραήλ για το ζήτημα του σιωνισμού. Ο σιωνισμός προέκυψε από την δικαιολογημένη επιθυμία του κατατρεγμένου λαού του Ισραήλ να αποκτήσει μία πατρίδα¹³⁵, και συγκεκριμένα να εγκατασταθεί στα εδάφη των προγόνων του και να δημιουργήσει το κράτος του Ισραήλ. Η επιρροή του σιωνισμού διεθνώς είναι τεράστια αφού εκτός των υποστηρικτών του στις διάφορες εβραϊκές οργανώσεις και στα λόμπυ υπάρχουν και υποστηρικτές του εντός του Ισραήλ οι οποίοι πολλές φορές κατείχαν και συνεχίζουν να κατέχουν υψηλά κυβερνητικά πόστα από τα οποία επηρεάζεται και η πολιτική του Ισραήλ στο Παλαιστινιακό. Οι υπερορθόδοξοι εβραίοι καθώς και τα συντηρητικά υπόλοιπα κόμματα δεν δέχονται υποχωρήσεις στα κατεχόμενα εδάφη και στο καθεστώς της Ιερουσαλήμ την οποία θεωρούν ιερή τους πρωτεύουσα και έτσι κατά αυτόν τον τρόπο αποτελούν σοβαρό πρόβλημα στην συνέχιση των ειρηνευτικών διαδικασιών. Ο σιωνισμός είναι ένα από τα ισχυρότερα συλλογικά κινήματα του εικοστού αιώνα και κρατάει το <κλειδί> των εξελίξεων για τους δύο λαούς.¹³⁶ Ο σιωνισμός απαγορεύει οποιαδήποτε υποχώρηση σε εδαφικά ζητήματα απέναντι στα γειτονικά Αραβικά έθνη κάτι το οποίο αν γίνει θεωρείται παραβίαση της Τορά.

Επίσης σε μεγάλο βαθμό και τα υπόλοιπα Αραβικά έθνη, κυρίως η Ιορδανία, δεν επιθυμούσαν την δημιουργία ενός Παλαιστινιακού κράτους γνωρίζοντας ότι μεγάλος αριθμός Παλαιστινίων είναι Χριστιανοί Ορθόδοξοι, Καθολικοί Χριστιανοί αλλά και Δρούσες ενώ μεγάλος αριθμός Παλαιστινίων θεωρείται <φιλελεύθερος> που βασίζεται περισσότερο στην Ευρωπαϊκή παρά στην Αραβική κουλτούρα. Αυτό είναι και σήμερα φανερό έχοντας από την μία την Γάζα που <ελέγχεται> από σκληρούς μουσουλμάνους της Χαμάς και από την άλλη μεριά την <πιο φιλελεύθερη > Δυτική Όχθη που ελέγχεται από την Φατάχ που έχει μετατραπεί σε μία μετριοπαθή πολιτική πτέρυγα τα τελευταία χρόνια και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να συγκριθεί με την Χεζμπολάχ και την Χαμάς που έχουν ασπαστεί τον ισλαμικό φονταμενταλισμό. Μάλιστα ο Dershowitz (2003) κατηγορεί για την μη-ύπαρξη του Παλαιστινιακού κράτους την Μ.Βρετανία που από τις αρχές του 20ου αιώνα είχε ξεκινήσει πολιτική «διαίρει και βασίλευε» ώστε να

¹³⁵ Rose, J. (2006) Το ζήτημα του Σιωνισμού, Princeton

¹³⁶ Rose, J. (2006) Το ζήτημα του Σιωνισμού, Princeton

αυξήσει την πόλωση μεταξύ των δύο κοινοτήτων. Μάλιστα στο σχέδιο Peel το 1937 και το Woodhead το 1938 ουσιαστικά άφηναν στο Ισραήλ μία στενή λωρίδα γης που δεν είχε καμία αξία ενώ έδιναν στον Αραβικό τομέα όλες τις καλλιεργήσιμες εκτάσεις. Όπως και να είναι, το Ισραήλ, ειδικά μετά το 1990 έχει αλλάξει πολιτική και δέχεται την ίδρυση Παλαιστινιακού κράτους με τον όρο όμως ότι και τα Αραβικά έθνη θα αποδεχτούν την ύπαρξη του Ισραήλ, αν και υπάρχει η διακαής επιθυμία η Ιερουσαλήμ να γίνει κάποτε η πρωτεύουσα του Ισραηλινού κράτους. Πρέπει να σημειωθεί ότι σημαντικό σημείο τριβής ανάμεσα σε Ισραηλινούς και στον ισλαμικό κόσμο είναι εκτός από το καθεστώς της Ιερής Ιερουσαλήμ και η έγερση του Τρίτου Ναού του Σολομώντος η οποία κατά την εβραϊκή παράδοση πρέπει να γίνει στο τρίτο ιερότερο έδαφος των μουσουλμάνων, εκεί όπου βρίσκεται σήμερα το Τέμενος του Αλ Αξά.¹³⁷

4.2 Ο εποικισμός ως μέσο ανάπτυξης

Μετά την ίδρυση του σύγχρονου κράτους του Ισραήλ, οι Ισραηλινές αρχές αλλά και ο στρατός του Ισραήλ προχώρησαν στον εποικισμό περιοχών του Ισραήλ. Αν και υπήρχαν ήδη περιοχές που είχαν εποικιστεί από τις αρχές του 20ου αιώνα, μετά το 1948 ο εποικισμός εντατικοποιήθηκε με στόχο τόσο την μεγάλη διασπορά των Ισραηλινών οικισμών σε περιοχές που οι Άραβες αποτελούσαν την πλειονότητα του πληθυσμού καθώς και σε περιοχές που κατέκτησε ο Ισραηλινός στρατός στους διάφορους πολέμους που έλαβαν χώρα. Από ιστορικής άποψης ήδη από το 1919 η οργάνωση Has Homer είχε προχωρήσει στην εγκατάσταση Εβραίων εποίκων από την Ανατολική Ευρώπη. Ο στόχος ήταν η δημιουργία οικονομικά αυτόνομων κοινοτήτων – κολεκτίβων που θα κατοικούσαν Εβραίοι έποικοι που συχνά προερχόντουσαν από τις κοινότητες των ορθόδοξων Εβραίων του εξωτερικού¹³⁸.

Σχεδόν 200.000 Ισραηλινοί ζουν σήμερα σε εποικισμούς που χτίστηκαν μετά τον Πόλεμο του 1967 σε εδάφη που το Ισραήλ κατέλαβε από την Ιορδανία (Δυτική Όχθη), τη Συρία (Γκολάν) και την Αίγυπτο (Γάζα). Οι άνθρωποι αυτοί αποφάσισαν να ζήσουν σε περιοχές επικίνδυνες για αυτούς, περιτριγυρισμένοι από εχθρούς για δύο λόγους. Ο ένας

¹³⁷ Herzog C.(2011) Οι Αραβοισραηλινοί Πόλεμοι,σελ.721-722,753, Εκδόσεις Λιναίος

¹³⁸ Drory,Z. (2005) The Israel defence force and the foundation of Israel, Routledg

είναι ιδεολογικός. Πολλοί εθνικιστές Εβραίοι πίστευαν ότι με την εγκατάστασή τους σε εδάφη, τα οποία η χώρα τους κατέλαβε, επέστρεφαν στη γη που τους έδωσε ο Θεός και που ήταν αιώνια δική τους. Για αυτούς η Ιουδαία και η Σαμάρια είναι οι τόποι γέννησης του έθνους τους και προτιμούν να πεθάνουν υπερασπιζόμενοι τη Γη της Επαγγελίας.

Ένας άλλος λόγος που πολλοί Ισραηλινοί αποφάσισαν να γίνουν έποικοι ήταν οικονομικός, καθώς οι κυβερνήσεις τους προσέφεραν δελεαστικά κίνητρα για να εγκατασταθούν στα κατεχόμενα. Άνετες κατοικίες, σχεδόν δωρεάν, μειωμένους φόρους, μόνιμη εργασία.. Η παρουσία των εποίκων στα κατεχόμενα είναι μόνιμη πηγή τριβής και συγκρούσεων. Δεν είναι σπάνια τα περιστατικά επιθέσεων Παλαιστινίων εναντίον εποίκων, αλλά και το αντίστροφο, καθώς οι έποικοι οπλοφορούν με άδεια της κυβέρνησής τους ¹³⁹.

Στο Ισραήλ σήμερα κερδίζει έδαφος η ιδέα της μεταφοράς των εποίκων στη χώρα. Οι έποικοι αρνούνται πεισματικά να αφήσουν τα σπίτια τους και προτιμούν να ζουν σε στρατιωτικές συνθήκες. Για αυτόν το λόγο, αυτή η μειονότητα των εποίκων ψήφισε μαζικά τα κόμματα που τους υποσχέθηκαν ότι δεν θα μετακινηθούν από τη θέση τους. Η σημερινή πολιτική ηγεσία στο Ισραήλ είχε αναγνωρίσει την ανάγκη να γίνει κάτι με τους εποίκους, οι οποίοι είναι ξεκάθαρο ότι αποτελούν μεγάλο αγκάθι για την ειρηνευτική διαδικασία. Εκεί όπου είναι εγκατεστημένοι βρίσκονται κατά παραβίαση των ψηφισμάτων του ΟΗΕ και για τους Παλαιστίνιους είναι απαράβατος όρος η αποχώρησή τους. Σύμφωνα με την τελευταία πρόταση της κυβέρνησης του Ισραήλ το 80% των εποικισμών θα μπορούσε να διαλυθεί, ενώ τα εδάφη όπου βρίσκονταν οι υπόλοιποι έποικοι θα μπορούσαν να προσαρτηθούν στο Ισραήλ ώστε να μπορέσει και το Ισραήλ να προχωρήσει στις διαπραγματεύσεις του με την Παλαιστινιακή αρχή.

Θα πρέπει πάντως να αναφέρουμε ότι γενικότερα οι έποικοι αποτελούν από την μία ένα μέσο πολιτικής, ειδικά στα πρώτα χρόνια της παρουσίας του Ισραήλ στην περιοχή. Μάλιστα ο Ben-Gurion είχε αναφέρει ότι οι έποικοι είναι συγχρόνως πολεμιστές, άποικοι, αγρότες αλλά και γνήσιοι πατριώτες. Σε πολλές περιπτώσεις οι οικισμοί

¹³⁹ http://archive.in.gr/news/mideast/05c_peace_settlers.htm#

λαμβάνουν οικονομική ενίσχυση τόσο από Ισραηλινούς πολίτες όσο και από οργανισμούς που βρίσκονται σε όλο τον κόσμο, όπως το JNF αλλά και από ακραίους νέο-συντηρητικούς οργανισμούς στην Αμερική ¹⁴⁰. Σε πολλές περιπτώσεις οι οργανώσεις αυτές έχουν ασκήσει και πίεση τόσο προς την Αμερική όσο και προς το Ισραήλ ώστε να προστατευτούν οι οικισμοί αυτοί από τις όποιες συμφωνίες έχουν γίνει με στόχο την μείωση των οικισμών και την απόδοση εδαφών πίσω στις Παλαιστινιακές αρχές.

4.3 Το ζήτημα των υδάτινων πόρων

Το Ισραήλ ¹⁴¹ αντλεί το ένα τρίτο περίπου του νερού που καταναλώνει από τα εδάφη του, το ένα τρίτο από τη Δυτική Όχθη και το ένα τρίτο από τη Λίμνη Τιβεριάδα. Επίσης, το Ισραήλ χρησιμοποιεί ακόμα και ένα μέρος των νερών του Γιαρμούκ που εκβάλλει στον Ιορδάνη προς τη Λίμνη Τιβεριάδας.

Είναι κοινά αποδεκτό ότι το Ισραήλ βρίσκεται σε μία περιοχή με περιορισμένους υδάτινους πόρους. Το κλίμα της περιοχής αλλά και η παρουσία περιοχών με σχεδόν μηδαμινούς υδάτινους πόρους είναι ένα σημαντικό ζήτημα για όλη τη περιοχή. Επίσης, στην κατοχή του Ισραήλ βρίσκονται σημαντικοί υδάτινοι πόροι από τους οποίους και εξαρτώνται οι χώρες της Μέσης Ανατολής και ειδικά η Ιορδανία και η Συρία. Για το Ισραήλ η βέλτιστη χρήση των υδάτινων πόρων αποτελεί όχι μόνο μέσο επιβίωσης αλλά και μέσο πίεσης και μέσο εκβιασμού ¹⁴² προς τις υπόλοιπες χώρες της Μέσης Ανατολής. Επίσης, σε πολλές περιπτώσεις η ύπαρξη των υδάτινων πόρων αποτελεί και ζήτημα επιβίωσης και των οικισμών που σε πολλές περιπτώσεις βρίσκονται σε άνυδρες περιοχές.

Γενικότερα το Ισραήλ εκμεταλλεύεται συστηματικά τους υδάτινους πόρους στην Κοιλάδα του Ιορδάνη για τους Εβραίους εποίκους στη Δυτική Όχθη, πολύ συχνά όμως

¹⁴⁰ Drory,Z. (2005) The Israel defence force and the foundation of Israel, Routledge

¹⁴¹ Μάζης,Ι.(2001) Γεωπολιτική των υδάτων στη Μέση Ανατολή, 2^η Έκδοση, Παπαζήση

¹⁴² Μάζης Ι(2007),Κίνδυνοι και απειλές στο Γεω-Σύστημα της Ευρύτερης Μ.Ανατολής, Περιοδικό Γεωστρατηγική, Τ11, σελ.9

σε βάρος των Παλαιστινίων.¹⁴³ Όλες οι προσπάθειες και οι συζητήσεις που έχουν διεξαχθεί στα πλαίσια επίλυσης του Παλαιστινιακού προβλήματος σε Όσλο και Μαδρίτη και Ουάσινγκτον εμπεριέχουν και το < ακανθώδες> ζήτημα της διαχείρισης των υδάτινων πόρων της περιοχής της Παλαιστίνης¹⁴⁴ καθώς και της ευρύτερης περιοχής των συνόρων του Ισραήλ με τα γειτονικά του Αραβικά κράτη.

Η ιστορία της ύδρευσης στο σύγχρονο Ισραήλ μπορεί να διακριθεί σε διάφορες φάσεις. Η μεγαλύτερη έμφαση δόθηκε στην επαναχρησιμοποίηση του νερού και στην διαχείρισης της ζήτησης στη δεκαετία του 1970 και του '80. Το ζήτημα αυτό της διαχείρισης των υδάτινων πόρων της περιοχής συνδέεται και με την στάση του Ισραήλ ως προς την λύση των προβλημάτων του με τα γειτονικά αραβικά κράτη και γενικότερα με το ζήτημα της ειρηνικής επίλυση τους.

Η δεκαετία του 1990 είδε την επίλυση των διαφορών νερού με την Ιορδανία και την προσωρινή συμφωνία με την Παλαιστινιακή Αρχή, στο πλαίσιο της ειρηνευτικής διαδικασίας του Όσλο. Τέλος, το 2000, μια παρατεταμένη ξηρασία και οι ανησυχίες για τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής οδήγησε την κυβέρνηση να υιοθετήσει ένα μαζικό πρόγραμμα αφαλάτωσης θαλασσινού νερού, το οποίο έχει έκτοτε τεθεί σε εφαρμογή, αν και με ορισμένες σημαντικές καθυστερήσεις.¹⁴⁵

Η διαχείριση των υδάτινων πόρων στο Ισραήλ είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ιστορική εξέλιξη του Ισραήλ στο πλαίσιο των περιορισμένων υδάτινων πόρων. Επειδή η παράκτια πεδιάδα της ιστορικής Παλαιστίνης δεν είχε αρκετούς υδάτινους πόρους, ο Theodor Herzl οραματίστηκε τη μεταφορά νερού από τον Ιορδάνη μέχρι την ακτή για άρδευση και πόσιμο νερό για εφοδιασμό. Στις δύο πρώτες δεκαετίες της ύπαρξης του Ισραήλ, σημαντικοί οικονομικοί πόροι ήταν αφιερωμένοι για τη δημιουργία του εθνικού διαχειριστή των υδάτινων πόρων που ήταν ένα σύνθετο σύστημα ύδρευσης,

¹⁴³ Μάζης,Ι.(2001) Γεωπολιτική των υδάτων στη Μέση Ανατολή, 2^η Έκδοση, Παπαζήση

¹⁴⁴ Μάζης,Ι.(2001) Γεωπολιτική των υδάτων στη Μέση Ανατολή, 2^η Έκδοση, Παπαζήση

¹⁴⁵ http://www.mfa.gov.il/MFA/MFAArchive/2000_2009/2002/8/Israel-s%20Water%20Economy%20-%20Thinking%20of%20future%20genera

συμπεριλαμβανομένης της μεταφοράς του νερού από τη θάλασσα της Γαλιλαίας προς τους Ισραηλινούς οικισμούς.

Η σημερινή ζήτηση νερού του Ισραήλ ξεπερνά τα όρια των διαθέσιμων συμβατικών πόρων του νερού, ακόμη και σε περιόδους που η μέση τιμή βροχόπτωσης είναι ιδιαίτερα υψηλή. Η υπερπαραγωγή και υπερκατανάλωση έχει ως αποτέλεσμα την υψηλή ζήτηση νερού, ακόμα για τα δεδομένα μίας χώρας της Ευρώπης.

Για το λόγο αυτό το Ισραήλ στηρίζεται περίπου το 20% της προσφοράς του μέσω εναλλακτικών πηγών υδάτινων πόρων όπως η αφαλάτωση. Ένα ακόμα μεγαλύτερο έργο υποδομής είναι το κανάλι της Ερυθράς Θάλασσας, που σχεδιάζεται να κατασκευαστεί εξ ολοκλήρου στο έδαφος της Ιορδανίας αλλά σε συνεργασία με Ισραηλινές επιχειρήσεις.¹⁴⁶

Το Ισραήλ αλλά και οι γείτονες του έχουν κατανοήσει ότι το νερό δεν είναι ίσα κατανεμημένο στο χώρο. Η ύπαρξη κρατών, διαφορετικών και συχνά συγκρουόμενων συμφερόντων, το καθιστά αντικείμενο πολιτικής πίεσης. Το ίδιο συμβαίνει και στη περίπτωση του Ισραήλ που έχει πρόσβαση σε ένα αριθμό υδάτινων πόρων ενώ την ίδια στιγμή χώρες όπως η Ιορδανία και η Συρία σε μεγάλο βαθμό εξαρτώνται από τις σχέσεις τους με το Ισραήλ για να εξασφαλίσουν τους υδάτινους πόρους τους.

Η συνεργασία μεταξύ των κρατών στη διαχείριση του νερού είναι μεν απαραίτητη, αλλά όχι πάντα αρμονική. Τα υψώματα του Γκολάν, που κατέχει το Ισραήλ μετά τον πόλεμο του 1967 από τη Συρία, αποτελούν μέρος της λεκάνης απορροής της λίμνης Γαλιλαίας (Κινερέτ), της μεγαλύτερης επιφανειακής πηγής νερού του Ισραήλ που τροφοδοτεί με υδάτινους πόρους τον Εθνικό Δίκτυο Διανομής Νερού. Το 20-40% των αποθεμάτων νερού του Ισραήλ προέρχονται από την περιοχή των λόφων της Δυτικής Όχθης.

Στη Μέση Ανατολή, η διαχείριση των υδατικών πόρων είναι μια από τις πιο σοβαρές πηγές έντασης¹⁴⁷ μεταξύ Ισραήλ αφ' ενός, Παλαιστινίων και Συρίας αφετέρου. Στη

¹⁴⁶<http://vague.eurecom.fr/countries/semide/PDF/Sogesid-israel>

¹⁴⁷ Μάζης Ι,(2007)Κίνδυνοι και απειλές στο Γεω-Σύστημα της Ευρύτερης Μ.Ανατολής, Περιοδικό Γεωστρατηγική, Τ11, σελ.9

δεκαετία του '80, η διαχείριση των υδάτων του Ευφράτη αποτελούσε μόνιμη πηγή έντασης μεταξύ Τουρκίας, Συρίας και Ιράκ.¹⁴⁸ Από όσο βλέπουμε οι υδάτινοι πόροι σε πολλές χώρες της Μέσης Ανατολής έχουν μεγαλύτερη αξία ακόμα και από το πετρέλαιο.

Σε ότι αφορά την γεωστρατηγική πτυχή του ζητήματος, η κρίση των νερών μεταξύ Λιβάνου και Ισραήλ, οι διαπραγματεύσεις μεταξύ Λιβάνου και Συρίας για τις συμφωνίες Orontus και Nahr el Kabir, και η συμφωνία μεταξύ Λιβάνου και Ισραήλ σχετικά με το σχέδιο νερού Hasbani και την πηγή Wazzani (στην οποία ενεπλάκησαν τα ΗΕ, οι ΗΠΑ και οι ΕΕ) αποδεικνύουν τη σημασία που έχει η διαχείριση των νερών ως καταλύτης για συνεργασία αντί για αιτία συγκρούσεων. Σε μεγάλο βαθμό η κατοχή των υψωμάτων του Γκολάν δεν σχετίζεται τόσο με την γεωστρατηγική θέση του ή ότι αποτελεί ένα φυσικό αμυντικό ανάχωμα αλλά κυρίως για την χρήση των υδάτινων πόρων. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι τα υψίπεδα του Γκολάν έχουν σε πολλές περιοχές αλπικό κλίμα και φυσικά διαθέτουν πλούσιους υδάτινους πόρους. Επίσης η στρατηγική αξία των οικισμών οφείλεται στον έλεγχο συγκεκριμένων αξόνων μεταφορών ή περιοχών με εύφορη γη και υδάτινους πόρους. Το Ισραήλ θεωρεί δεδομένο ότι θα διατηρήσει ορισμένους σημαντικούς οικισμούς ακόμη και μετά από μια συμφωνία ειρήνης ώστε να διασφαλίσει τους Υδάτινους πόρους του οι οποίοι του διασφαλίζουν <διατροφικά αποθέματα ασφαλείας> αφού συνδέονται άρρηκτα με την γεωργία και της σίτιση του λαού του. Ο φόβος του Ισραηλινού κράτους είναι ότι σε περίπτωση σύστασης Παλαιστινιακού κράτους και ύστερα από νέες διαπραγματεύσεις θα μειωθεί ο συνολικός όγκος νερού που διοχετεύεται στα Ισραηλινά εδάφη.¹⁴⁹

Συμπερασματικά πρέπει να αναφέρουμε ότι το ζήτημα και η διαχείριση των υδάτινων πόρων για το κράτος του Ισραήλ είναι τόσο σημαντικό που κατά την γνώμη μου εντάσσεται και συσχετίζεται με το στρατηγικό του δόγμα για επιβίωση του κράτους του και παράλληλα με την διατήρηση του βιοτικού του επιπέδου διαβίωσης. Έτσι, το σχέδιο αυτό της διαχείρισης των πόρων του σε αυτή την ευαίσθητη περιοχή συνδέεται και με το

¹⁴⁸ <http://www.watersave.gr/site/content/view/21/36/>

¹⁴⁹ Μάζης,Ι.(2001) Γεωπολιτική των υδάτων στη Μέση Ανατολή, 2^η Έκδοση, Παπαζήση

ιδεολογικό του υπόβαθρο το οποίο επιτάσσει την ύπαρξη του ως κράτος (επιβίωση) με κάθε τρόπο, στρατιωτικό ή μή.

4.4 Η αλλαγή στη στάση του Ισραήλ σε σχέση με τους γείτονες του

Τα τελευταία χρόνια το Ισραήλ έχει κάνει μια σοβαρή στροφή στις σχέσεις του, ειδικά με τη Ιορδανία και την Αίγυπτο. Μετά από χρόνια εντάσεων και πολέμων, μετά τη δεκαετία του '90 η πολιτική προσέγγιση ως προς τις σχέσεις του Ισραήλ με τους γείτονες του έγινε πολύ πιο ήπια. Αν και το ζήτημα της Παλαιστίνης εξακολουθεί να υφίσταται, το Ισραήλ έχει προχωρήσει κατά ένα μεγάλο βαθμό στην ομαλοποίηση των σχέσεων του με τα υπόλοιπα κράτη της Μέσης Ανατολής και ειδικά με την Ιορδανία και την Αίγυπτο. Σε πολλές περιπτώσεις μάλιστα, η κυβέρνηση της Αιγύπτου ήταν αυτή που έδωσε βοήθεια στο Ισραήλ ώστε να περιορίσει την είσοδο υλικού και τρομοκρατών από τα χερσαία σύνορα με την Γάζα¹⁵⁰.

Οι πολιτικές αυτές εξελίξεις κατά τον Herzog¹⁵¹ εξελίχθηκαν με αφορμή και τον επιτυχή πόλεμο του Κόλπου αφού επήλθε αλλαγή στάσης και των Αραβικών κρατών αφού διεξήχθη ένας πόλεμος για την απελευθέρωση μιας Αραβικής χώρας στον οποίο συμμετείχε συμμαχία κρατών από την Δύση αλλά και του Ισραήλ, γεγονός το οποίο απέδωσε αξιοπιστία στις νέες διαπραγματεύσεις. Κυρίως όμως κατά τον συγγραφέα βασικό αίτιο αλλαγής της στάσης των περισσότερων Αραβικών κρατών στο να δεχθούν την Αμερικανική διαμεσολάβηση στις ειρηνευτικές συνομιλίες με το Ισραήλ ήταν και η κατάρρευση του Σοβιετικού συνασπισμού στον οποίο συμμετείχαν και έτσι άρθηκαν τα όποια εμπόδια υπήρχαν.

Βέβαια από την άλλη μεριά, οι αλλαγές στο τοπικό τοπίο μετά την «Αραβική Άνοιξη» θέτουν ιδιαίτερες συνθήκες για το Ισραήλ. Ο λόγος είναι ότι τα καθεστώτα στις χώρες του Μάγκρεμπ ήταν φιλικά προς τα Δυτικά συμφέροντα αλλά και ως προς τα

¹⁵⁰ Μάζης, Ι. (2009) Οι εξελίξεις στο Γεωστρατηγικό Περιβάλλον του Ισραήλ και της Μέσης Ανατολής: Προοπτικές σταθεροποίησης μετά τη εκλογή Μπάρακ Ομπάμα, Περιοδικό Γεωστρατηγική, Τεύχη 15-16

¹⁵¹ Herzog C. (2011) Οι Αραβοισραηλινοί Πόλεμοι, Εκδόσεις Λιναίος

συμφέροντα του Ισραήλ. Αυτό σημαίνει ότι προς το παρόν το Ισραήλ έχει σίγουρα μια πιο φιλική προσέγγιση αλλά κανείς δεν μπορεί να γνωρίζει αν θα παραμείνει ήπια σε περίπτωση που επικρατήσουν εξτρεμιστικές οργανώσεις όπως οι Αδερφοί Μουσουλμάνοι.

4.5 Οι ενδιάμεσες συμφωνίες

Μέχρι την Σύσκεψη της Μαδρίτης το 1991, μόνο η Αίγυπτος είχε αποδεχθεί την πρόταση του Ισραήλ για απευθείας διαπραγματεύσεις. Ο Πρόεδρος της Αιγύπτου, Ανουάρ Σαντάτ αποδέχθηκε την πρόσκληση του Ισραηλινού Πρωθυπουργού Μενάχεμ Μπέγκιν για διάλογο και οι δύο χώρες ξεκίνησαν τις ιστορικές διμερείς διαπραγματεύσεις που οδήγησαν στις Συμφωνίες του Κάμπ Ντέιβιντ το 1978 και την Συμφωνία Ειρήνης Ισραήλ – Αιγύπτου το 1979. Από τότε η ειρήνη έχει επικρατήσει στα κοινά σύνορα των δύο χωρών και η συνεργασία μεταξύ των δύο κρατών αυξάνεται¹⁵².

Τον Μάιο του 1989, το Ισραήλ παρουσίασε μια νέα πρωτοβουλία ειρήνης. Η διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης και ο Πόλεμος του Κόλπου όπως έχει προαναφερθεί οδήγησαν σε μια βασική αναδιάρθρωση της πολιτικής κατάστασης στη Μέση Ανατολή, οδηγώντας τον αραβικό κόσμο να αναθεωρήσει την στάση του απέναντι στο Ισραήλ και να προχωρήσει σε διαπραγματεύσεις για να οικοδομηθεί ένα νέο μέλλον στη Μέση Ανατολή¹⁵³.

Τον Οκτώβριο του 1991 έγινε μια σύνοδος στη Μαδρίτη για την έναρξη των απευθείας ειρηνικών διαπραγματεύσεων. Αργότερα, πραγματοποιήθηκαν διμερείς διαπραγματεύσεις μεταξύ του Ισραήλ και της Συρίας, του Λιβάνου, της Ιορδανίας και των Παλαιστινίων ενώ έγιναν πολυμερείς συνομιλίες για κύρια περιφερειακά ζητήματα. Αυτές οι συνομιλίες κατέληξαν στην υπογραφή της Συμφωνίας Ειρήνης μεταξύ Ισραήλ και Ιορδανίας στις 26 Οκτωβρίου 1994 και σε μια σειρά από ενδιάμεσες συμφωνίες με τους Παλαιστινίους όπως είναι οι Συμφωνίες του Όσλο το 1993 και το 1995.¹⁵⁴ Βασικό όμως

¹⁵² <http://embassies.gov.il/athens/AboutIsrael/the-middle-east/Pages/the-peace-process.aspx>

¹⁵³ <http://embassies.gov.il/athens/AboutIsrael/the-middle-east/Pages/the-peace-process.aspx>

¹⁵⁴ Herzog C.(2011) Οι Αραβοισραηλινοί Πόλεμοι, Εκδόσεις Λιναίος

εμπόδιο στην επιτυχή ολοκλήρωση των συνομιλιών του Όσλο μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων αποτέλεσαν οι βομβιστικές επιθέσεις και οι τρομοκρατικές ενέργειες στις οποίες σκοτώθηκαν πολλοί άνθρωποι. Οι τρομοκρατικές ενέργειες κατά την περίοδο της Ιντιφάντας αποτελούν μέχρι και σήμερα ανάχωμα στην επίλυση του προβλήματος.

Η αποτυχία των συνομιλιών στη Σύνοδο του Κάμπ Ντέιβιντ τον Ιούλιο του 2000 οδήγησε σχεδόν στον τερματισμό των διμερών ειρηνευτικών συνομιλιών μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων που είχαν διαρκέσει επτά χρόνια. Το 2007, η συνομιλία ξανάρχισε στο πλαίσιο του Οδικού Χάρτη για μια μόνιμη λύση δύο κρατών στην Ισραηλινό – Παλαιστινιακή σύγκρουση που έθεσε ο Πρόεδρος των ΗΠΑ, Τζόρτζ Μπους. Μια διεθνής σύνοδος πραγματοποιήθηκε στην Ανάπολη των ΗΠΑ στις 27 Νοεμβρίου 2007 για την επανέναρξη των διαπραγματεύσεων με σκοπό την υλοποίηση του οράματος των δύο κρατών¹⁵⁵.

Τον Ιούνιο του 2009 ο Πρωθυπουργός Μπέντζαμιν Νετανιάχου, παρουσίασε το δικό του όραμα για την ειρήνη με τους Παλαιστίνιους με βάση τις αρχές της αμοιβαίας αναγνώρισης και της αποστρατικοποίησης. Ενώ το Ισραήλ παραμένει προσηλωμένο στις απευθείας διαπραγματεύσεις ως το μοναδικό μέσο για την επίλυση της σύγκρουσης, η παλαιστινιακή ηγεσία έχει επιλέξει τον δρόμο των μονομερών ενεργειών προτιμώντας έτσι να προσπαθήσει να επιβάλλει τις διεκδικήσεις της στο Ισραήλ μέσω διεθνών πιέσεων¹⁵⁶.

Πρέπει να επισημανθεί ότι η μακρά ιστορία βίας και συγκρούσεων (Ιντιφάντα, βομβιστικές επιθέσεις) έχει επηρεάσει σε ψυχολογικό επίπεδο τους δύο λαούς και πληθαίνουν οι φωνές οι οποίες ζητούν λύση στο ζήτημα των Παλαιστινίων αλλά και μία ειρηνική συμβίωση με τα γειτονικά Αραβικά έθνη.¹⁵⁷ Όμως, το πρόβλημα της ειρηνευτικής διαδικασίας έγκειται στην έλλειψη εμπιστοσύνης και καχυποψίας που επικρατεί. Από την άλλη όμως, η πολιτική κατάσταση στο Ισραήλ ήταν πολλές φορές

¹⁵⁵ <http://embassies.gov.il/athens/AboutIsrael/the-middle-east/Pages/the-peace-process.aspx>

¹⁵⁶ <http://embassies.gov.il/athens/AboutIsrael/the-middle-east/Pages/the-peace-process.aspx>

¹⁵⁷ Φώλα, Δ. (2007) Οι πυλώνες του Ισραηλινού Αμυντικού Δόγματος, Περιοδικό Γεωστρατηγική, Τ10, σελ.72-96

ρευστή. Η επιρροή από τα Ισραηλινά λόμπυ του εξωτερικού είναι μεγάλη αλλά και οι συχνές εναλλαγές των συντηρητικών κομμάτων τα οποία στηρίζουν τους εποίκους με το Εργατικό κόμμα του οποίου η φιλειρηνική πλευρά του είναι πολύ έντονη διαιωνίζουν το πρόβλημα των ειρηνευτικών συνομιλιών. Επίσης, όπως θα αναφερθώ και στην συνέχεια και η πολιτική αλλαγή στις Η.Π.Α επηρεάζει το Μεσανατολικό αφού πλέον οι Η.Π.Α δείχνουν να κρατούν ισορροπίες ανάμεσα στις δύο πλευρές.

4.6 Η εποχή Obama

Η αλλαγή ηγεσίας στις Η.Π.Α. συχνά χαρακτηρίζεται από την συνέχιση του κυβερνητικού έργου καθώς και την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων που συγκροτούν την Αμερικανική Μακροστρατηγική και αποσκοπούν στην Αμερικανική ηγεμονία και την λεγόμενη Αμερικανική Ειρήνη.¹⁵⁸ (παγκόσμια σταθερότητα) Η μετάβαση από την εποχή Μπους στην εποχή Ομπάμα συνιστά και την μετατροπή των Η.Π.Α. από <σκληρή> σε <έξυπνη> δύναμη.¹⁵⁹ με κύρια <αιχμή> της την διπλωματία. Η πολιτική αυτή ήρθε ως <απάντηση> στον πόλεμο κατά της τρομοκρατίας της κυβέρνησης Μπους. Μέσα στους στόχους αυτούς εμπεριέχονται και η καταπολέμηση της τρομοκρατίας, η συνομιλία και η προσπάθεια για συνεργασία με τον Αραβικό κόσμο, η επίλυση του Παλαιστινιακού προβλήματος αλλά και ο σημαντικός ρόλος της Τουρκίας ως συμμάχου και ως στρατηγικού εταίρου των Η.Π.Α. σε όλους αυτούς τους στόχους. Φυσικά όλοι αυτοί οι στόχοι και οι προθέσεις των Η.Π.Α. έχουν φέρει σε προβληματισμό την Ισραηλινή κυβέρνηση αλλά και τα Ισραηλινά λόμπυ.

Η ομιλία του Αμερικανού Προέδρου Ομπάμα στο Κάιρο το 2009 εγκαινίασε μια νέα δυναμική συνεργασίας ανάμεσα στην Δύση και το Ισλάμ. Αυτό κρίνεται σκόπιμο διότι στα επόμενα χρόνια θα ενισχυθεί σημαντικά ο ρόλος των αναδυόμενων κρατών με δημογραφική αύξηση για την αμερικανική διπλωματία. Τα κράτη αυτά και ιδιαίτερα ο

¹⁵⁸ Ευρυβιάδης Μ, (2008-2009) Η Διαχρονική Συνέχεια της Αμερικανικής Μακροστρατηγικής, Περιοδικό Γεωστρατηγική, Τ15-16

¹⁵⁹ Χαραλαμπίδης Γ, (2008-2009) Έξυπνη Δύναμη: Το Προσωπείο της Σκληρής Δύναμης, Περιοδικό Γεωστρατηγική, Τ 15-16

μουσουλμανικός κόσμος(Τουρκία) θα μπορούν να διαδραματίσουν τον ρόλο του διαμεσολαβητή για φλέγοντα ζητήματα των Αμερικανών στην Ευρύτερη Μέση Ανατολή όπως το Παλαιστινιακό και το Ιρανικό.¹⁶⁰Πιθανή αποτυχία αυτών των διαπραγματεύσεων θα σημάνει την στρατιωτική απομόνωση των Αμερικανών στην περιοχή και θα αποτελέσει το τέλος της παγκόσμιας υπεροχής τους.Έτσι η κυβέρνηση Ομπάμα θεωρεί πως θα πρέπει να λυθεί άμεσα το Παλαιστινιακό το οποίο όπως έχει προαναφερθεί ταυτίζεται με τα συμφέροντα των Η.Π.Α. στην περιοχή.

Ιδιαίτερα σημαντική είναι η ανάλυση του Μάζη ¹⁶¹. Μετά την εκλογή Ομπάμα αλλά και με μία σειρά εξελίξεων, όπως την <απομάκρυνση> της Τουρκίας αλλά και τον εντοπισμό φυσικού αερίου στην θαλάσσια περιοχή μεταξύ Κύπρου και Ισραήλ σε συνδυασμό με την στάση του προέδρου Ομπάμα στο ζήτημα του Ισραήλ οι κύριες συνιστώσες της συστημικής συγκρότησης του Γεωπολιτικού συμπλόκου (geopolitical complex) του Ισραήλ είναι οι εξής:

1)Η ελληνό-αμερικανικό-ισραηλινή αμυντική συνεργασία ενισχύει τους δεσμούς εμπιστοσύνης ανάμεσα στην Αθήνα και το Τελ Αβίβ. Οι υφιστάμενες συγκυρίες φέρνουν την Ελλάδα στο να είναι στο πλευρό του Ισραήλ μιας και δύσκολα η Ελλάδα, που αποτελεί μέλος της Ε.Ε. και μια Δυτικού τύπου Δημοκρατία, θα μπορούσε να αποκτήσει ηγεμονικό ρόλο στην Μέση Ανατολή κάτι που προσπαθεί να κάνει η Τουρκία.

2)Η ομαλοποίηση της κατάστασης στο Ιράκ είναι μία ιδιαίτερα θετική προοπτική. Αν και υπάρχουν εντάσεις στο Ιράκ, γενικότερα ο ρόλος του Ιράν έχει περιοριστεί δίχως να μπορεί να επηρεάσει τις εξελίξεις στο Ιράκ. Το αποτέλεσμα είναι να επέλθει η σταδιακή ομαλοποίηση στο Ιράκ που παύει να αποτελεί κίνδυνο για το Ισραήλ όπως ήταν παλαιότερα.

¹⁶⁰ www.idos.gr/Images/Uploaded/palaistiniako.pdf(Σοφιανός Μαλιδερός)

¹⁶¹ Μάζης,Ι. (2009) Οι εξελίξεις στο Γεωστρατηγικό Περιβάλλον του Ισραήλ και της Μέσης Ανατολής: Προοπτικές σταθεροποίησης μετά τη εκλογή Μπάρακ Ομπάμα, Περιοδικό Γεωστρατηγική, Τεύχη 15-16

3) Η διεξαγωγή Σύρο-ισραηλινών συνομιλιών. Αν και η κυβέρνηση Μπους ήταν αντίθετη στην προοπτική μιας τέτοιας συνεργασίας, αντιθέτως η κυβέρνηση Ομπάμα φαίνεται να είναι θετική. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η Συρία είναι μία χώρα που βρίσκεται κάτω από την επιρροή της Ρωσίας. Αν και από πολλούς η Συρία θεωρείται ως μία χώρα «παρία» που συχνά έχει κατηγορηθεί ότι είναι πίσω από πολλές τρομοκρατικές ενέργειες, σε μεγάλο βαθμό η Συρία λειτουργεί ως ανάχωμα στους Σίτες εξτρεμιστές. Γενικότερα όμως η θέση της Συρίας μετά τα τελευταία τεκταινόμενα και την έκρηξη βίας κατά του Προέδρου Άσαντ βάζει την Συρία σε μία επικίνδυνη κατάσταση. Παρόλα αυτά η Συρία και το Ισραήλ βρίσκονται σε διακανονισμό από το 2000 για το Λίβανο. Μάλιστα η απόσυρση της Συρίας από το Λίβανο απέφερε ως αποτέλεσμα την έκρηξη βίας και τις συγκρούσεις ανάμεσα στο Ισραήλ και την Χεζμπολάχ. Βέβαια η Σύρο-Ισραηλινή προσέγγιση αποτελούσε σημείο προστριβών με την Αμερική επί Μπους¹⁶² που τότε δεν είχαν καμία συμπάθεια για το Συριακό καθεστώς. Βέβαια η πολιτική αυτή άλλαξε με τη διακυβέρνηση Ομπάμα που στόχος της είναι η επίλυση των διαφορών μεταξύ Συρίας και Ισραήλ, γεγονός που θα προωθήσει τις συνομιλίες Παλαιστινίων και Ισραηλινών. Θα πρέπει να αναφέρουμε ότι ανάμεσα στην Συρία και το Ισραήλ το κύριο ζήτημα είναι τα υψίπεδα του Γκολάν. Τα υψίπεδα του Γκολάν είναι μια περιοχή, ένα πλατό, ένα οροπέδιο 1800 τετρ. ΚΜ, βορείως της λίμνης της Γαλιλαίας, εκ των οποίων η Συρία κατέχει τα 600 τετρ. ΚΜ και το Ισραήλ τα 1200 τετρ. ΚΜ. Το Ισραήλ κατέλαβε και κατέχει από το 1967 την περιοχή αυτή, που από άγονη περιοχή την μετέτρεψε σε θερμοκήπιο παραγωγής όλων των γεωργικών του προϊόντων.

Από το όρος Χερμόν που κατέχει στα Βόρεια του Γκολάν κατοπτεύει και απειλεί την Δαμασκό που απέχει 40 ΚΜ. Έτσι το Ισραήλ προτείνει την αποχώρηση των Ισραηλινών δυνάμεων, μέχρι την λεγόμενη γραμμή Ridge (Ridge Line), παραχωρώντας στην Συρία, σχεδόν όλο το Γκολάν, μαζί με όλες τις υφιστάμενες κατοικημένες περιοχές (βλέπε το σχετικό χάρτη). Οι προτάσεις Νετανιάχου, δηλαδή για αποχώρηση μέχρι την γραμμή

¹⁶² Μάζης, Ι. (2009) Οι εξελίξεις στο Γεωστρατηγικό Περιβάλλον του Ισραήλ και της Μέσης Ανατολής: Προοπτικές σταθεροποίησης μετά τη εκλογή Μπάρακ Ομπάμα, Περιοδικό Γεωστρατηγική, Τεύχη 15-16

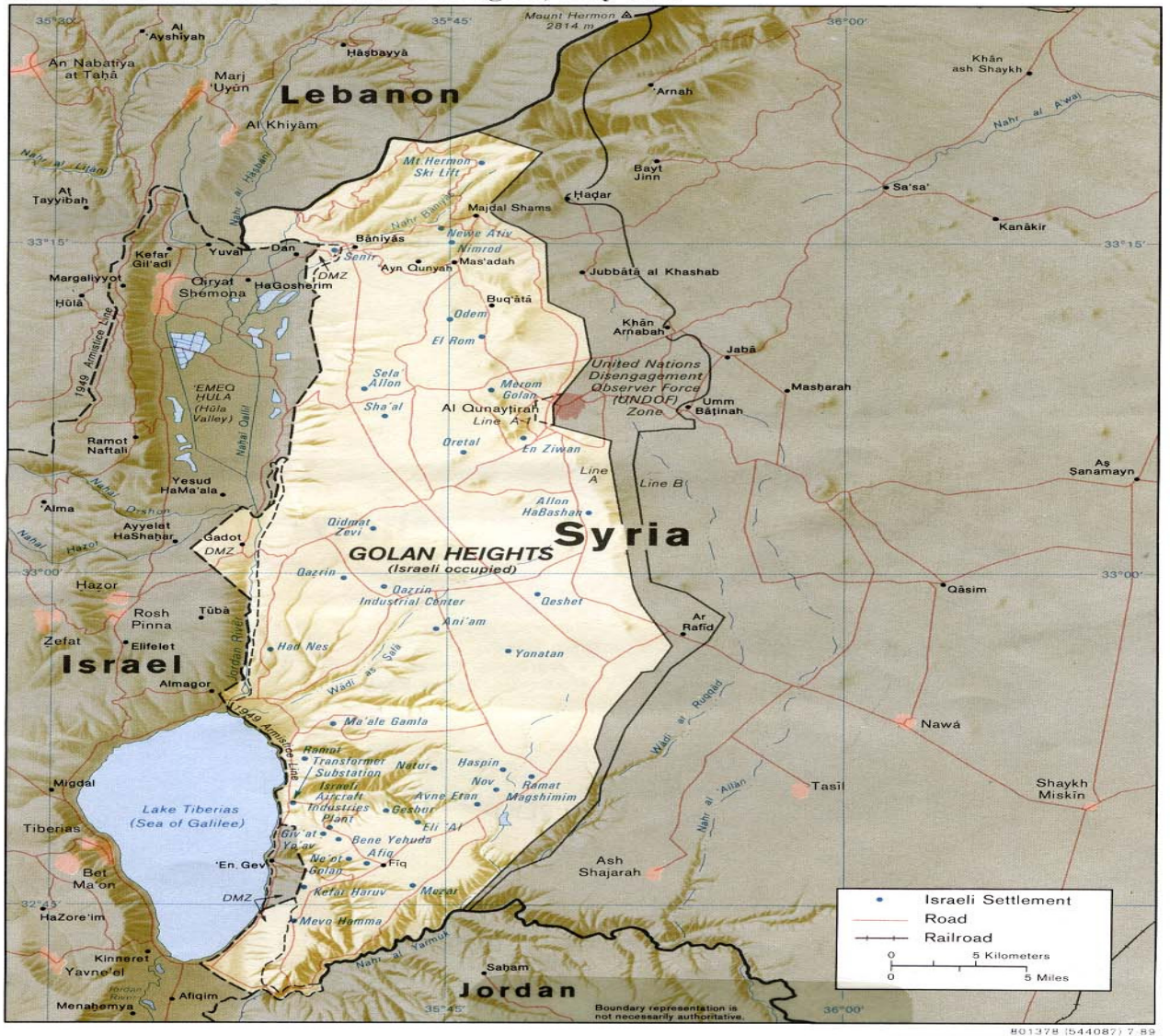
Ridge, όπως βλέπουμε και στον χάρτη, περιλαμβάνει και την ανατολική όχθη του Ιορδάνη ποταμού και μάλιστα σε απόσταση 2,5 ΚΜ από αυτή στα τελευταία υψώματα του Γκολάν πριν την κοιλάδα του Ιορδάνη ποταμού, την κοιλάδα Χούλα και την Θάλασσα (λίμνη) της Γαλιλαίας. *Παρατηρώντας την γραμμή Ridge διαπιστώνουμε ότι παρέχει τουλάχιστον δύο στρατηγικά πλεονεκτήματα για το Ισραήλ, συγκρίνοντας την με την ολική αποχώρηση από το Γκολάν μέχρι τον Ιορδάνη ποταμό, που ήταν τα σύνορα το 1967 :

A. Το Ισραήλ διατηρώντας τον έλεγχο της δυτικής και ανατολικής όχθης του Ιορδάνη ποταμού, διατηρεί τον έλεγχο των υδατινών πόρων του ποταμού, που είναι η κύρια υδάτινη πηγή τροφοδοσίας για το Ισραήλ. Ακόμη η στρατιωτική παρουσία του Ισραήλ και στις δύο όχθες του παρέχει την δυνατότητα να μεταφέρει την στρατιωτική του ισχύ εύκολα και γρήγορα ξανά πίσω στο υψίπεδο του Γκολάν, σε περίπτωση πολέμου.

B. Η γραμμή Ridge αποτελεί ένα φυσικό εμπόδιο για την είσοδο και έξοδο από το Γκολάν. Παρέχει δε στις κατοικημένες περιοχές των κοιλάδων Χούλα και Γαλιλαίας, κάτω από το Γκολάν ένα στρατιωτικό «τοίχο ασφαλείας» (military firewall), από στρατιωτικές ενέργειες των Συριακών αρμάτων μάχης, σε περίπτωση επιχειρήσεων, στην κατεύθυνση από το Γκολάν προς τις χαμηλότερες ΒΑ περιοχές του Ισραήλ ¹⁶³.Ο επόμενος χάρτης δείχνει την περιοχή των υψωμάτων του Γκολάν που αποτελούσαν το σημείο αντιπαράθεσης μεταξύ Ισραήλ και Συρίας, όπως και αναλύθηκε στις προηγούμενες παραγράφους.

¹⁶³ Μπαλτζώης,Ι. Η ειρήνη Ισραήλ – Συρίας έρχεται από τα υψώματα του Γκολάν, Μυστική διπλωματία και εξελίξεις από το περιοδικό Προβληματισμοί Τ.60
http://www.elesme.gr/elesmegr/periodika/t60/t60_8.html

Israeli Settlements in the Golan Heights, July 1989

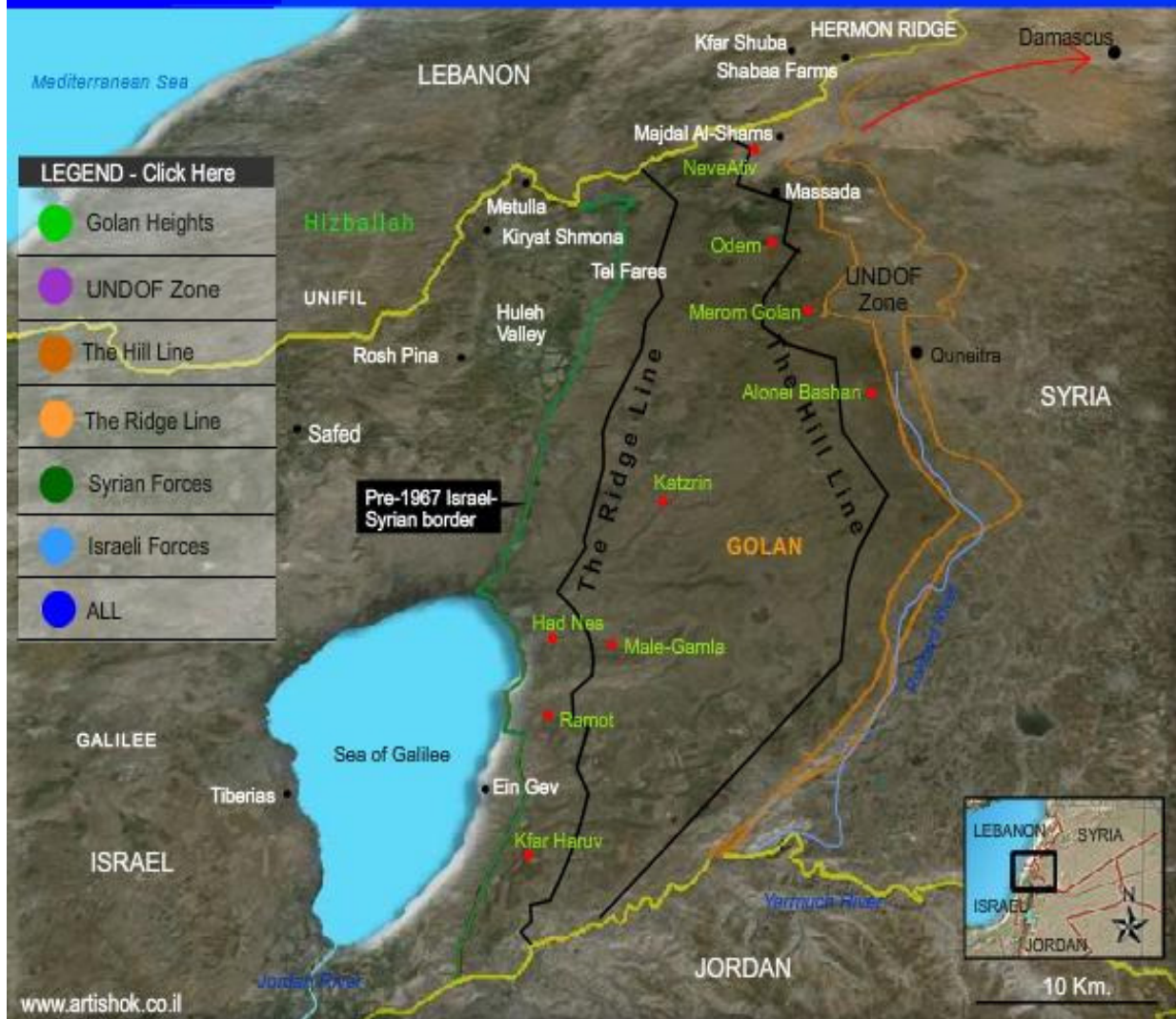

Ο επόμενος χάρτης παρουσιάζει τις θέσεις του Ισραήλ για την επίλυση του ζητήματος

164

¹⁶⁴ <http://www.elesme.gr/elesmegr/periodika/t60/XARTHS2.jpg>

PROPOSED PARTIAL ISRAEL WITHDRAWAL FROM GOLAN June 2010

Βέβαια μία σημαντική παράμετρος της πολιτικής Ομπάμα είναι και η αλλαγή σε ότι αφορά την στάση στον εποικισμό και στην εφαρμογή των συνθηκών σε σχέση με το Παλαιστινιακό. Ενώ οι προηγούμενες κυβερνήσεις στην Αμερική έδειχναν μεγάλη ανοχή στις Ισραηλινές τακτικές, ο πρόεδρος Ομπάμα φαίνεται να είναι πολύ πιο αυστηρός σε σχέση με την ανοχή της Αμερικής στις πολιτικές εποικισμού των κατεχομένων εδαφών. Η κυβέρνηση Ομπάμα έχει στα σχέδια της εκτός από την ειρηνική επίλυση του Παλαιστινιακού προβλήματος να τερματιστούν οι ευρείας κλίμακας εποικισμοί στην Λωρίδα της Γάζας αλλά και στην Δυτική όχθη γεγονός το οποίο δυσκολεύει την προώθηση των ειρηνευτικών διαδικασιών. Επίσης, έχει εκφραστεί και η επιθυμία για

δημιουργία ανεξάρτητου Παλαιστινιακού κράτους και ο διαχωρισμός της Ιερουσαλήμ την οποία οι Ισραηλινοί επιθυμούν διακαώς ως πρωτεύουσα του δικού τους κράτους. Η πιο ρεαλιστική προσέγγιση αποτελεί το λεγόμενο <σχέδιο σύγκλισης>¹⁶⁵ το οποίο ανακοίνωσε ο πρωθυπουργός Εχούντ Ολμέρτ το 2006 και περιγράφει την ανακατανομή των οικισμών σε Δυτική Όχθη και στα βόρεια και νότια σύνορα του Ισραήλ με σκοπό ανάλογα με το μέγεθος του πληθυσμού της κάθε ομάδας εποίκων ή Παλαιστίνιων να δημιουργηθεί το νέο κράτος της Παλαιστίνης. Προβλήματα φυσικά θα δημιουργηθούν και στις δύο κυβερνήσεις οι οποίες εξαρτώνται από μιλιταριστικά και υπέρ-εθνικιστικά στοιχεία.

Η Ισραηλινή κυβέρνηση με την στάση της τα τελευταία χρόνια όσον αφορά τα ζητήματα αυτά δεν δείχνει σημάδια για να δημιουργηθεί κλίμα αμοιβαίας υποχώρησης εξαιτίας πολλών παραγόντων. Ένας από αυτούς είναι και ο πολιτικός χάρτης¹⁶⁶ του Ισραήλ και τα κόμματα που επηρεάζουν την πολιτική του. Τα τελευταία χρόνια έχουν επικρατήσει υπερσυντηρητικά και εθνικιστικά κόμματα (Likud, Shas, Yisrael Beiteni) τα οποία στελεχώνονται από υπερορθόδοξους Εβραίους¹⁶⁷ καθώς και από εποίκους Ισραηλινής καταγωγής από το εξωτερικό οι οποίοι κατοικούν στα κατεχόμενα και οι οποίοι αντιδρούν στην πολιτική και των Η.Π.Α. και σε όποιο σχέδιο τους απομακρύνει από τις εστίες των προγόνων τους. Το γεγονός αυτό οφείλεται στο ότι μετά την περίοδο του πολέμου του Γιόμ Κιπούρ και την επικράτηση σκληροπυρηνικών κυβερνήσεων προετάθη η εδαφική ακεραιότητα του Ισραήλ και η διατήρηση των προσαρτημένων εδαφών με οποιοδήποτε κόστος¹⁶⁸ (η ιδέα της Γης του Ισραήλ).

Μάλιστα πρέπει να αναφερθεί ότι η κυβέρνηση Νετανιάχου οδήγησε σε "ιστορικό χαμηλό" 35 χρόνων τις αμερικανό-ισραηλινές σχέσεις με το να ανακοινώσει την επέκταση των εποίκισμών στην Ανατολική Ιερουσαλήμ τη στιγμή που την χώρα

¹⁶⁵ www.idos.gr/Images/Uploaded/palaistiniako.pdf(Σοφιανός Μαλιδερός)

¹⁶⁶ Φώλα, Δ. (2006) Ο νέος πολιτικός χάρτης του Ισραήλ, Περιοδικό Γεωστρατηγική, Τ 9, σελ. 75-76

¹⁶⁷ www.idos.gr/Images/Uploaded/palaistiniako.pdf(Σοφιανός Μαλιδερός)

¹⁶⁸ Φώλα, Δ. (2006) Ο νέος πολιτικός χάρτης του Ισραήλ, Περιοδικό Γεωστρατηγική, Τ 9, σελ. 76

επισκεπτόταν ο Αμερικανός αντιπρόεδρος, Τζο Μπάιντεν.¹⁶⁹ Ο πρωθυπουργός, Μπέντζιαμίν Νετανιάχου, μιλώντας στην Κνεσέτ, υποστήριξε ότι η ανέγερση νέων κατοικιών στην Ανατολική Ιερουσαλήμ δεν βλάπτει "με κανένα τρόπο" τους Παλαιστίνιους και υποσχέθηκε ότι "η οικοδόμηση θα συνεχιστεί στην Ιερουσαλήμ, όπως συνέβη τα τελευταία 42 χρόνια"¹⁷⁰. Οι δηλώσεις αυτές δείχνουν το ότι το Ισραήλ φαίνεται να έχει μία ιδιαίτερα σκληρή στάση έναντι όχι μόνο των Αραβικών χωρών αλλά και της Αμερικής όταν δέχεται κριτική για την πολιτικής της στα κατεχόμενα.

4.7 Ο προβληματισμός στις σχέσεις με την Τουρκία

Η ρήξη στις τούρκο-ισραηλινές σχέσεις μπορεί ανά πάσα στιγμή να περιπλέξει σοβαρά την κατάσταση στην Ανατολική Μεσόγειο μέχρι και να οδηγήσει σε περιπέτειες σχεδόν όλες τις χώρες της περιοχής. Η ρήξη αυτή ασφαλώς έχει σοβαρές αιτίες που σχετίζονται με τους εξωτερικούς προσανατολισμούς των δύο χωρών. Κατά ένα πρώτο λόγο είναι η αλλαγή ηγεσίας στη Τουρκία από το φιλοδυτικό CHP που αντανάκλα τις 7 αρχές του Κεμαλισμού προς το ισλαμικό AKP του T.Erdogan. Ο Erdogan τα τελευταία χρόνια και η πολιτική του δείχνει να αποστασιοποιείται από τον πρώην στενό του σύμμαχο με γεγονότα, όπως με τις συναντήσεις του με στελέχη της Hezbollah, παρόλο που είναι μια τρομοκρατική οργάνωση καθώς και με την Ιρανική κυβέρνηση, γεγονός το οποίο θέτει σε κίνδυνο την ισραηλινή εθνική ασφάλεια. Από την άλλη μεριά με βάση τα γεγονότα του Navi Marmara οξύνθηκαν οι διπλωματικές σχέσεις των δύο κρατών και οδηγήθηκαν στην πλήρη ένταση¹⁷¹.

Η Άγκυρα αντιλαμβάνεται ως μείζονα πρόκληση για τα συμφέροντά της την συμμαχία που προσφέρει, το Ισραήλ στην Κύπρο (αλλά και στην Ελλάδα) για την οριοθέτηση της ΑΟΖ και την εκκίνηση των σχετικών γεωτρήσεων από τη Λευκωσία. Σοβαρές επιπτώσεις στις διπλωματικές σχέσεις με την Τουρκία δημιουργήθηκαν με τις πρόσφατες

¹⁶⁹ www.idos.gr/Images/Uploaded/palaistiniako.pdf(Σοφιανός Μαλιδερός)

¹⁷⁰ <http://www.avgi.gr/ArticleActions/show.action?articleID=530129>

¹⁷¹ <http://globalspin.blogs.time.com/2011/09/12/israel-and-turkey-how-a-close-relationship-disintegrated/>

επισκέψεις του Erdogan στην Αίγυπτο και το γεγονός ότι αμέσως μετά την επίσκεψη η νέα κυβέρνηση της Αιγύπτου έδειξε να αμφισβητεί τις συμφωνίες για την ΑΟΖ που έχει κάνει με Κύπρο και Ισραήλ αλλά και τη πρόθεση της να επανεξετάσει το σύνολο της συνεργασίας της με το Ισραήλ¹⁷². Σίγουρα στη μεταστροφή αυτή έπαιξε ρόλο και η ανάμειξη της πολιτικής της Τουρκίας με σκοπό την μη ενδυνάμωση και αναβάθμιση των γεωπολιτικών της αντιπάλων στην Ν.Α. Μεσόγειο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5-ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Τα τελευταία χρόνια έχουν συμβεί γεγονότα ,όπως αναφέρθηκα στο προηγούμενο κεφάλαιο ,τα οποία τείνουν να αλλάξουν τις γεωπολιτικές ισορροπίες στην Ν.Α. Μεσόγειο δημιουργώντας νέες στρατηγικές συμφωνίες αλλά και νέες αντιπαραθέσεις που προκύπτουν κυρίως από ενεργειακά ζητήματα.Τα ζητήματα αυτά αφορούν την ανακάλυψη καθώς και την προσπάθεια εκμετάλλευσης φυσικού αερίου από κοιτάσματα που βρίσκονται στον υποθαλάσσιο χώρο μεταξύ Ισραήλ και Κύπρου.Στο κεφάλαιο αυτό αρχικά θα εξεταστούν οι σχέσεις των τριών κρατών προτού αναφερθούν οι στρατηγικού χαρακτήρα συμφωνίες μεταξύ τους.

5.1 Σύσφιξη σχέσεων με Ελλάδα και Κύπρο

Όπως έχουμε αναφέρει σε πολλά σημεία της παρούσας έρευνας, οι σχέσεις Ελλάδας και Ισραήλ δεν ήταν πάντα καλές . Αντιθέτως σε πολλές περιπτώσεις οι σχέσεις ήταν ψυχρές ως και εχθρικές και χαρακτηρίζονταν από αμοιβαία καχυποψία.Η Ελλάδα δεν προέβη σε de Jure αναγνώριση του Ισραήλ παρά μόνο στις αρχές της δεκαετίας του'90. Απ' την πλευρά του το Ισραήλ τα τελευταία χρόνια είχε αναπτύξει στρατηγικό άξονα με την Τουρκία στον χώρο της Μεσογείου με συνεργασία των δύο κρατών σχεδόν σε όλα τα επίπεδα.

Στη χάραξη της πολιτικής των δύο χωρών κυριάρχησαν πολλές φορές αντιλήψεις, στερεότυπα και τα οποία κατέστησαν τη χάραξη ορθολογιστικής πολιτικής αδύνατη. Η απουσία της Ελλάδας από Μ. Ανατολή και Ανατολική Μεσόγειο οδήγησε σε υπεροχή

172 <http://www.anixneuseis.gr/?p=13115>

υπέρ της Άγκυρας. Αυτό το γεγονός, δηλαδή ο στρατηγικός χαρακτήρας των Τουρκοϊσραηλινών σχέσεων ώθησαν το Ισραήλ στο να στηρίζει την Άγκυρα επί της ελληνοτουρκικής αντιπαράθεσης δια της στρατηγικής του συμμαχίας με αυτή, βλάπτοντας τα ελληνικά συμφέροντα.¹⁷³

Βέβαια μετά το 2008 η πολιτική σκακιέρα άλλαξε και πλέον το Ισραήλ και η Ελλάδα – καθώς και η Κύπρος – φαίνεται ότι πλέον έχουν βρει ένα κοινό σημείο και αυτό είναι η ύπαρξη κοιτασμάτων φυσικού αερίου μεταξύ Κύπρου και Ισραήλ. Το αποτέλεσμα είναι ότι όλο και πιο στενές σχέσεις αναπτύσσονται μεταξύ Ελλάδας και Ισραήλ. Ταυτόχρονα, υπάρχουν ενδείξεις ότι «κλειδώνει» η συμφωνία ανάμεσα στις δύο χώρες, ώστε η Ελλάδα να καταστεί κόμβος μεταφοράς φυσικού αερίου από το Ισραήλ στην Ευρώπη¹⁷⁴.

Σύμφωνα με διεθνείς αναλυτές, η επιθυμία του Ισραήλ για νέες συμμαχίες στην περιοχή αλλά και η θεωρία του περί ζωτικού του χώρου που εντάσσει την Ν.Α. Μεσόγειο με <διέξοδο> την Ευρώπη το ενέταξε στον άξονα που <δημιουργείται> με Κύπρο και Ελλάδα. Η Ελλάδα σε αυτή την στρατηγική σχέση μπορεί ως μία δυτικού τύπου δημοκρατία και ως παράγων ειρήνης και συνεργασίας στην περιοχή να προσφέρει πολλά ως εγγυητής ασφάλειας και εξομαλυντής εντάσεων.¹⁷⁵ Δεν πρέπει όμως να ξεχνάμε ότι η ελληνοϊσραηλινή προσέγγιση άρχισε μέσα σε λίγους μήνες μετά την ισραηλινή επιδρομή εναντίον του στολίσκου, που είχε ως αποτέλεσμα 9 Τούρκους νεκρούς και την διπλωματική αντιπαράθεση που έφερε με την Τουρκία.

Σε ότι αφορά τώρα, τις εμπορικές σχέσεις Ελλάδας και Ισραήλ, το Υπουργείο Εξωτερικών μας δίνει μία σειρά από στοιχεία για τις σχέσεις αυτές σε ότι αφορά το

173 Σοφοκλέους, Σ. (2007) Τόσο κοντά και τόσο μακριά, Μελέτη για τις σχέσεις Ισραήλ Ελλάδα, Κέντρο Διεθνούς Πολιτικής Θεσσαλονίκης.

174 Σοφοκλέους, Σ. (2007) Τόσο κοντά και τόσο μακριά, Μελέτη για τις σχέσεις Ισραήλ Ελλάδα, Κέντρο Διεθνούς Πολιτικής Θεσσαλονίκης.

¹⁷⁵ Μάζης, Ι. (2009) Οι εξελίξεις στο Γεωστρατηγικό Περιβάλλον του Ισραήλ και της Μέσης Ανατολής: Προοπτικές σταθεροποίησης μετά τη εκλογή Μπάρακ Ομπάμα, Περιοδικό Γεωστρατηγική, Τεύχη 15-16

εμπορικό ισοζύγιο. Ο επόμενος πίνακας μας παρουσιάζει το εμπορικό ισοζύγιο μεταξύ των δύο κρατών.¹⁷⁶

ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

ΔΙΜΕΡΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ Ελλάδα - Ισραήλ							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Ιαν.- Ιουν. 2009
Ελλ.Εξαγωγές (X)	103,9	97,3	107,8	232,3	121,7	103,9	43,60
Ελλ.Εισαγωγές (M)	185,7	175,6	168,6	176,7	212,5	202,8	75,17
% Συνόλου Εξαγωγών	0,86 %	0,78%	0,76%	1,39%	0,70%	0,60%	0,62%
% Συνόλου Εισαγωγών	0,46 %	0,41%	0,38%	0,34%	0,38%	0,33%	0,35%
Όγκος Εμπορ. (X+M)	289,6	272,9	276,4	409	334,2	306,7	118,77
Εμπ. Ισοζύγιο (X-M)	-81,8	-78,3	-60,8	55,6	-90,8	-98,9	-31,57
Πηγή: ΕΣΥΕ						Ποσά σε εκατ. €	

Πιο συγκεκριμένα, το Ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών αναφέρει ότι σύμφωνα με στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας έχουν πραγματοποιηθεί αξιόλογες

¹⁷⁶ www2.mfa.gr/softlib/israel.doc

ισραηλινές επενδύσεις.Κυριότερες ισραηλινές επενδύσεις στην Ελλάδα έχουν πραγματοποιηθεί από τις ακόλουθες εταιρείες ¹⁷⁷.

(α) Solon Greece-Israel Investments: Εταιρεία Συμβούλων επιχειρήσεων με έδρα το Τελ-Αβίβ .Δραστηριοποιείται στην παροχή τεχνογνωσίας στους τομείς της αγοράς ακινήτων, τουρισμού, τηλεπικοινωνιών, υψηλής τεχνολογίας και ασφαλείας,

(β)Τουρισμός-Ψυχαγωγία: επένδυση του Εβραϊκού ομίλου CLUB HOTEL που εξαγόρασε το 1994 το Καζίνο Λουτρακίου και προχώρησε στην ανέγερση ξενοδοχείου 5 αστέρων στην εν λόγω περιοχή, καθώς και το παλαιό Καζίνο της Ρόδου το 1998.

(γ) Εμπορικός τομέας: πολύ-φαρμακεία SUPER PHARM

(δ) Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας: η εταιρεία Quantum εταίρος (Junior partner) στην εταιρεία που θα θέσει σε εφαρμογή επιχειρησιακό πρόγραμμα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (Στρόβιλοι Αέρος). Οι εταιρείες Clal Industries και Merhav, εκ των ηγέτιδων ισραηλινών εταιρειών στον τομέα της ενέργειας, θα συνεργαστούν με τις Ελληνικές εταιρείες Vector S.A., Eolian και P.C.I. Energy Services-Hellas για την υλοποίηση οκτώ συνολικά Προγραμμάτων (συμβόλαια υπογράφηκαν στις αρχές Ιουλίου 2007).

Σε ότι αφορά την συνεργασία των δύο αυτών χωρών, κυριότεροι τομείς κοινού ενδιαφέροντος για ανάπτυξη συνεργασίας: (i) Συνεργασία στο γεωργικό τομέα: κύρια τεχνική επιστημονική, ερευνητική, (ii) Συνεργασία στη βιομηχανική έρευνα και ανάπτυξη (iii) Συνεργασία στον κατασκευαστικό τομέα: joint ventures σε μεγάλα έργα μέσα στο πλαίσιο διεθνών/κοινοτικών προγραμμάτων,(iv)Συνεργασία στις τηλεπικοινωνίες(v) Συνεργασία στον τουρισμό.Η ένταση στους δεσμούς Ισραήλ-Τουρκίας οδήγησε δεκάδες χιλιάδες ισραηλινούς τουρίστες, που κάποτε συνέρρεαν στα τουρκικά θέρετρα, να ψάξουν για τα πακέτα διακοπών στα γειτονικά ελληνικά νησιά ¹⁷⁸. Από ισραηλινής πλευράς έχει εκφρασθεί, επίσης, ενδιαφέρον για διεύρυνση των

177 www2.mfa.gr/softlib/israel.doc

178http://www.cohen.gr/newsite/index.php?option=com_content&view=article&id=1824:2011-07-08-05-39-58&catid=67:2010-09-12-08-54-44&Itemid=75

υπαρχουσών προοπτικών, με στόχο την πραγματοποίηση κοινών επενδύσεων στο χώρο των Βαλκανίων και στον ενεργειακό τομέα ¹⁷⁹.

Σε ότι αφορά τη Κύπρο, η γεωγραφική εγγύτητα κάνει τις σχέσεις τους ακόμα πιο θερμές, ιδιαίτερα μετά την επίσκεψη του Νεντιανιάχου στη Κύπρο πριν λίγο καιρό. Οι σχέσεις Κύπρου – Ισραήλ αφορούν τον ενεργειακό τομέα, τον γεωργικό τομέα, τον τουριστικό τομέα και γενικά των υπηρεσιών αλλά και τον τομέα ύδρευσης και αφαλάτωσης νερού. Σε αντίθεση με την Ελλάδα που η συνεργασία αφορά κυρίως το εμπόριο και το στρατιωτικό τομέα, στη περίπτωση της Κύπρου το Ισραήλ σκοπεύει να συνεργαστεί στον τομέα της περιφερειακής ασφάλειας και της τρομοκρατίας.

5.2 Ζητήματα διαχείρισης των ενεργειακών πόρων

Ο ενεργειακός πλούτος της νοτιοανατολικής Μεσογείου επαναχαράσσει τον παγκόσμιο ενεργειακό χάρτη και αποτελεί ήδη το μήλον της Έριδος για τις ισχυρές δυνάμεις του πλανήτη. Τα αποτελέσματα των μέχρι τώρα γεωτρήσεων σε Ισραήλ και Κύπρο επιβεβαιώνουν τις ενδείξεις για συνολικά αποθέματα φυσικού αερίου άνω των 35 δισ. κ. μ. στην λεκάνη της Λεβαντίνης που επεκτείνεται μέχρι την Κρήτη. Ο ενεργειακός αυτός άξονας αλλάζει τα γεωπολιτικά και γεωοικονομικά δεδομένα της περιοχής. Για την Ευρώπη δημιουργείται μια νέα πηγή τροφοδοσίας σε αέριο και ξαναθέτει σε νέα βάση τη συζήτηση για την απεξάρτηση από τη Ρωσία και τα γύρω από αυτήν σχέδια για τους αγωγούς μεταφοράς αερίου από άλλες χώρες της Κασπίας. Οι δυνατότητες πλέον δεν περιορίζονται στο αζερικό αέριο του Σαχ Ντενίζ 2 και στο σύστημα αγωγών του αποκαλούμενου «Νότιου Αξονα» για την μεταφορά του ¹⁸⁰.

Στο τομέα της ενέργειας σημαντική είναι η Ελληνική- Κυπριακή και ισραηλινή προσέγγιση για τον Λεβιάθαν, ένα τεράστιο κοίτασμα φυσικού αερίου, που ανακαλύφθηκε σε ισραηλινό έδαφος. Οι τρεις χώρες βρίσκονται σε διαβουλεύσεις για τον αγωγό που θα μεταφέρει το φυσικό αέριο του Λεβιάθαν στην Ευρώπη. Υπάρχουν

179 www2.mfa.gr/softlib/israel.doc

180 http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_economy_2_01/04/2012_477585

ευνοϊκές προοπτικές για συμμετοχή της Ελλάδας στον τομέα της μεταφοράς φυσικού αερίου από το Ισραήλ και την Κύπρο. Επίσης, στο επίπεδο των στρατιωτικών σχέσεων, είναι χαρακτηριστικό ότι η Ελλάδα <επωφελείται> της ρήξης Τουρκίας- Ισραήλ. Ισραηλινός και τουρκικός στρατός σταμάτησαν τις κοινές ασκήσεις. Παράλληλα, οι ισραηλινές και ελληνικές αεροπορικές δυνάμεις σε συνεργασία και με αμερικανικές(NOBLE DINA)άρχισαν την κατάρτιση ασκήσεων από κοινού, γεγονός που συμβάλλει στην εμπέδωση εμπιστοσύνης και στην ενδυνάμωση του άξονα Ελλάδας- Ισραήλ. Όλα αυτά συνηγορούν ότι πλέον η τουρκική γεωστρατηγική δεν συμβαδίζει απόλυτα με την αμερικανική και την ισραηλινή όπως στο παρελθόν.

Πέρα όμως από τις διάφορες ευκαιριακές ωφέλειες των δύο χωρών, δεν πρέπει να ξεχνάμε και τον διπλωματικό παράγοντα σε διεθνές επίπεδο, ο οποίος καθορίζει σε μεγάλο βαθμό την στάση της Ελλάδας, αλλά και της Ευρώπης ως προς την αποτροπή συνθηκών που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε περαιτέρω ανάφλεξη τη Μέση Ανατολή. Θα ήταν λάθος να παραβλέψουμε, δηλαδή, τον κίνδυνο για μεγάλες γεωπολιτικές επιπτώσεις, που θα είχε ένα θερμό επεισόδιο στην περιοχή. Με δεδομένη την αναταραχή σε Ισραήλ- Συρία, αν συνέβαινε κάτι, που θα οδηγούσε τους Ισραηλινούς σε ανάληψη στρατιωτικής δράσης, ανάλογης με την περσινή εναντίον του στολίσκου, οι επιπτώσεις στην ευαίσθητη αυτή περιοχή θα ήταν απρόβλεπτες και ανεξέλεγκτες ¹⁸¹.

Το επόμενο σχήμα μας δίνει μια εικόνα της κατάστασης με τις οικονομικές ζώνες εκμετάλλευσης που έχουν εντοπιστεί ¹⁸².

¹⁸¹http://www.cohen.gr/newsite/index.php?option=com_content&view=article&id=1824:2011-07-08-05-39-58&catid=67:2010-09-12-08-54-44&Itemid=75

¹⁸² <http://www.tanea.gr/ellada/article/?aid=4609630>

Ως μέρος της γεωστρατηγικής πολιτικής τους, οι δύο χώρες είχαν κρατήσει τις διαβουλεύσεις μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας. Κύπρος και Ισραήλ συμφώνησαν στην οριοθέτηση της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης (ΑΟΖ) στη θάλασσα της Ανατολικής Μεσογείου, όπου πρόσφατα εντοπίστηκαν πλούσια κοιτάσματα φυσικού αερίου και πετρελαίου. Το πλουσιότερο από αυτά είναι το επωνομαζόμενο «Λεβιάθαν», ένα «οικόπεδο» από το οποίο μπορούν να επωφεληθούν τόσο το Ισραήλ όσο και η Κύπρος, αλλά και άλλες χώρες, όπως π.χ. ο Λίβανος, η κυβέρνηση του οποίου έγερψε πρόσφατα αξιώσεις επ' αυτού με αποτέλεσμα οι σχέσεις του με το Ισραήλ να ενταθούν. Μάλιστα το Ισραήλ, όπως και η Αμερική, έχουν δεσμευτεί ότι θα παρέχουν την απαραίτητη στρατιωτική κάλυψη, που δείχνει την αποφασιστικότητά τους να προωθήσουν τις θέσεις τους και τα οικονομικό-γεωπολιτικά τους συμφέροντα. Για να υλοποιηθεί η άντληση των φυσικών πόρων έγιναν οι παρακάτω συμφωνίες:

- Στις 12 Δεκεμβρίου του 1988, η Κύπρος προχώρησε στην επικύρωση της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας. Η Κύπρος το 2003 προσέγγισε την Ελληνική Κυβέρνηση και ζήτησε να προχωρήσουν στην

οριοθέτηση της ΑΟΖ, αλλά η Ελλάδα αρνήθηκε την οριοθέτηση με την αναφορά: «Να μην προκαλέσουμε την Τουρκία»¹⁸³

- Στη συνέχεια η Κύπρος οριοθέτησε τα θαλάσσια σύνορά της με την Αίγυπτο το Φεβρουάριο του 2003 και με το Λίβανο τον Ιανουάριο του 2007¹⁸⁴.
- Το Δεκέμβριο του 2010 ακολούθησε η υπογραφή συμφωνίας μεταξύ Κύπρου και Ισραήλ¹⁸⁵. Η συμφωνία αυτή μεταξύ των χωρών, βασίζεται στη διεθνώς αποδεκτή αρχή της μέσης γραμμής (δηλαδή γραμμής ίσης αποστάσεως από τις ακτές των χωρών) και στους όρους της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας. Παράλληλα, το διάστημα 16 Φεβρουαρίου έως 16 Ιουλίου του 2007, η Κύπρος εγκαινίασε τον πρώτο γύρο υποβολής αιτήσεων αδειών έρευνας και αδειών εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων¹⁸⁶.
- Στο τέλος του Μαρτίου του 2012 οι υπουργοί Ενέργειας Ελλάδας-Κύπρου-Ισραήλ υπογράφουν μνημόνιο συνεργασίας σε θέματα ενέργειας στο πλαίσιο διεθνούς συνεδρίου του Economist 187.
- Στις αρχές του Απριλίου του 2012 πραγματοποιήθηκε συμφωνία για την εγκατάσταση υποθαλάσσιου καλωδίου μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας ανάμεσα στην Κύπρο και το Ισραήλ. Η αποκαλούμενη «Euro-Asia Interconnect,»

¹⁸³ <http://www.elzoni.gr/html/ent/016/ent.6016.asp>

¹⁸⁴ <http://www.cyprus.gov.cy/moi/pio/pio.nsf/0/FE475A6A54F2F7B2C225757100257AD4?opendocument>

¹⁸⁵ <http://www.hurriyetdailynews.com/default.aspx?pageid=438&n=8216don8217t-attempt-to-test-turkey8217s-past8217-2011-09-06>

¹⁸⁶ http://www.newsit.gr/default.php?pname=Article&art_id=96210&catid=7

¹⁸⁷ <http://news.princeoliver.com/2012/03/25/greece/494221/ellada-kipros-israil-ipografoun-simfwnia-gia-tin-energeia-ti-tetarti/>

δυναμικότητας 2.000 μεγαβάτ, αποτελεί ένα ιστορικό γεγονός δήλωσε ο CEO της Israel Electric Corp., Yiftach Ron Tal¹⁸⁸.

Σε ότι αφορά τις εταιρείες που ασχολούνται με τις ενεργειακές συμφωνίες, ο κύριος εργολάβος είναι η Noble, που είναι Αμερικανική εταιρεία με πολλά συμφέροντα στο Ισραήλ¹⁸⁹ αλλά και ο ισραηλινός όμιλος DELEK ο οποίος δραστηριοποιείται για τις έρευνες υδρογονανθράκων στην Ελλάδα καθώς και στην Κύπρο, συμμετέχοντας με ποσοστό 30%, στο οικόπεδο 12. Η Delek, επίσης είναι η εταιρεία που ζήτησε πριν από μερικούς μήνες άδεια από την Ελλάδα να βάλει διερευνητικό γεωτρύπανο σε θαλάσσια περιοχή νότια της Κρήτης, στα θαλάσσια σύνορα της χώρας μας με την Αίγυπτο, εκεί όπου ακόμα δεν έχει οριοθετηθεί ΑΟΖ. Η Delek, που εκμεταλλεύεται τα κοιτάσματα φυσικού αερίου του Ισραήλ εξετάζει σοβαρά την προοπτική κατασκευής αγωγού που θα μεταφέρει το αέριο στην Ευρώπη μέσω Ελλάδας, Σημαντικό ζήτημα έκτος των γεωτρήσεων αποτελεί όπως έχει προαναφερθεί και η ενεργειακή σύνδεση με υποθαλάσσιο καλώδιο Ευρώπης και Ισραήλ μέσω Ελλάδας αλλά και ο σταθμός υγροποιημένου αερίου που επιθυμεί να φτιαχτεί στην Κύπρο το Ισραήλ με σκοπό το αέριο αυτό να κατευθυνθεί προς την Ευρώπη.

Επίσης, η Avner Oil είναι η εταιρεία που μαζί με την Delek, εντόπισαν το 1999 και το 2000 τα πρώτα μεγάλα κοιτάσματα φυσικού αερίου στα ανοιχτά των ισραηλινών ακτών, (Noa και Mari – B) και το 2009 το ίδιο σχήμα εντόπισε το μεγαλύτερο κοιτάσμα Tamar, που θεωρείται ισομεγέθες με το κοιτάσμα της Αφροδίτης. Η σημαντικότερη συμμετοχή της εταιρείας πάντως είναι στην κοινοπραξία του Λεβιάθαν όπου κατέχει το 22,67%, όπως και η Delek Drilling (το υπόλοιπο ποσοστό μοιράζονται η Noble Energy 39,66% και Ratio Oil Exploration 15%) Noble Energy.

¹⁸⁸ <http://www.tsantiri.gr/kypros/simfonia-kiprou-%E2%80%93-israil-gia-egkatastasi-kalodiou-ilektrikis-energias.html>

¹⁸⁹ <http://oilprice.com/Latest-Energy-News/World-News/U.S.-Company-to-Begin-Drilling-in-Cyprus-Offshore-Waters-by-Year-End.html>

5.3 Πως επηρεάζεται η στρατηγική του Ισραήλ από τις εξελίξεις στο ενεργειακό

Το Ισραήλ όπως έχει προαναφερθεί προσδιορίζει την Ν.Α. Μεσόγειο ως τον ζωτικό του χώρο. Η σημασία της περιοχής η οποία θέτει ως <παρατηρητήριο> την Κύπρο αλλά περιλαμβάνει και την Ελλάδα που είναι η χώρα που αποτελεί το σταυροδρόμι για την Ε.Ε. είναι τεράστια. Για αυτόν τον λόγο ο άξονας που δημιουργείται ανάμεσα στις τρεις χώρες αναβαθμίζει πολλαπλώς το Ισραήλ και το ισχυροποιεί αφού θα αποτελεί στο μέλλον ένας από τους κύριους προμηθευτές αερίου της Δύσης.

Ως συμπέρασμα στην όλη διαδικασία θα πρέπει να αναφέρουμε ότι ένα ζωτικό θέμα για το χώρο της ενέργειας ήταν και είναι το γεγονός ότι η Ευρώπη είναι εξαρτημένη ενεργειακά από τη Ρωσία και από χώρες στην ευρύτερη περιοχή του Καύκασου που είναι περιοχές με μη σταθερό πολιτικό κλίμα. Επίσης, το να είναι η Ευρώπη εξαρτημένη ενεργειακά μόνο από μια χώρα δεν αποτελεί βιώσιμη επιλογή¹⁹⁰, αφού ο κύριος διακομιστής στην ενέργεια είναι μια χώρα με ασταθή και συχνά επιθετική συμπεριφορά όπως είναι η Τουρκία.

Στην περιοχή της Ν.Α. Μεσογείου μπορούμε να πούμε ότι εξελίσσεται κατά κάποιον τρόπο η κατάσταση που επικρατούσε στην διαχείριση του αερίου της Κασπίας θάλασσας και που αφορούσε την τροφοδοσία των Ευρωπαϊκών κρατών. Στην περιοχή αυτή έχουν εμπλακεί και οι Η.Π.Α. αλλά και η Ρωσία που επιθυμεί να επεκτείνει την επιρροή της και το μονοπώλιο της στην ευρύτερη περιοχή με κύριο εκπρόσωπό της τον ενεργειακό κολοσό Gazprom. Η Ρωσία που διατηρεί παραδοσιακές σχέσεις με την Κύπρο δεν επιθυμεί να υπάρξει νέα πηγή προμήθειας αερίου έξω από τον έλεγχό της και έχει αιτηθεί να συμμετάσχει στον γύρο αδειοδότησης συμμετοχών για γεωτρήσεις στα 12 οικόπεδα της Κύπρου. Ακρογωνιαίος λίθος της πολιτικής της Ρωσίας είναι η διατήρηση της μονοπωλιακής της θέσης στην μεταφορά ενεργειακών αποθεμάτων και ο έλεγχος των <δρόμων> πετρελαίου και φυσικού αερίου.¹⁹¹ Αντίθετα η πολιτική των Η.Π.Α αλλά και

¹⁹⁰ http://www.cohen.gr/newsite/index.php?option=com_content&view=article&id=1824:2011-07-08-05-39-58&catid=67:2010-09-12-08-54-44&Itemid=75

¹⁹¹ Παπαδοπούλου Ε, (2007) Το νέο μεγάλο παιχνίδι της μεταφοράς Ενέργειας, Περιοδικό Γεωστρατηγική, Τ11, σελ.50

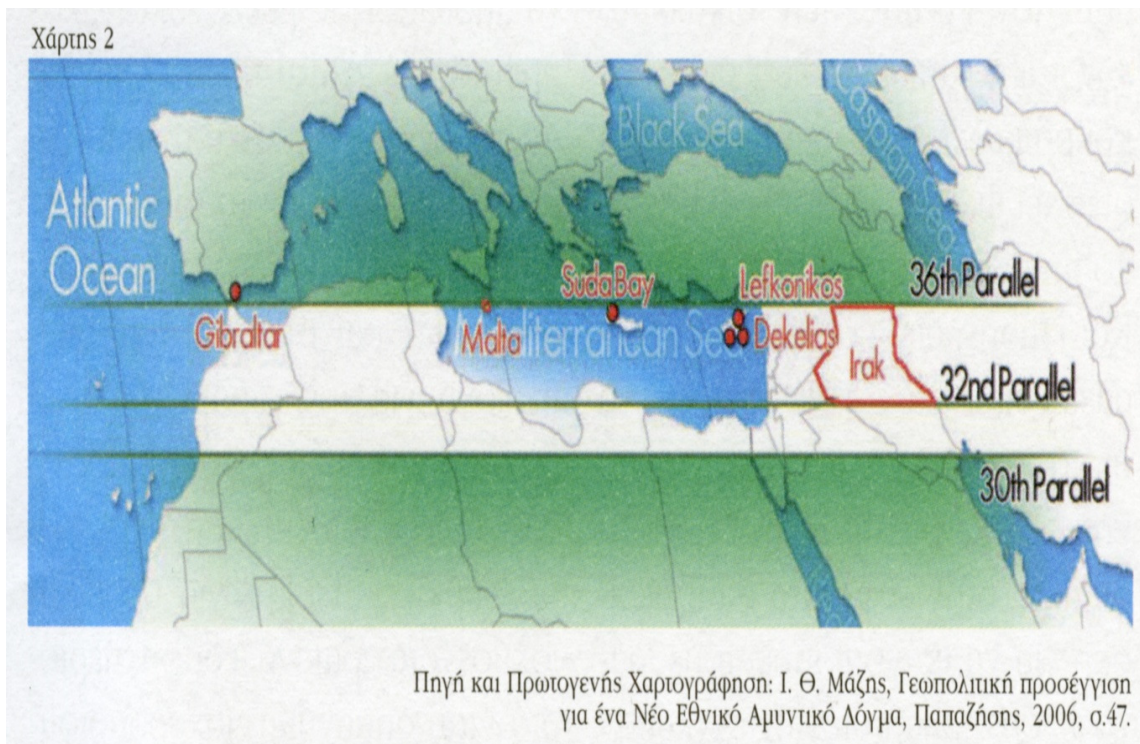
της Ε.Ε είναι να εφαρμόζεται πολιτική των πολλαπλών αγωγών η οποία θα περιορίζει της ενεργειακή εξάρτηση της Δύσης από έναν προμηθευτή και από έναν κύριο διαμετακομιστή στο έδαφος του οποίου δεν θα πρέπει να περνάνε όλοι οι αγωγοί. Εδώ, πλέον η συμμετοχή Ελλάδας, Κύπρου και Ισραήλ ως προς την μεταφορά του φυσικού αερίου από τα νέα κοιτάσματα βοηθάει στο να υπάρχει διαφοροποίηση των πηγών τροφοδοσίας φυσικού αερίου. Παρακάτω θα παρουσιαστούν δύο πίνακες οι οποίοι αποτυπώνουν την Αγγλοσαξονική πολιτική ως προς τους δρόμους μεταφοράς υδρογονανθράκων από την Μ.Ανατολή στην Ε.Ε. καθώς και τις ζώνες ενδιαφέροντος τους ως προς την μεταφορά υδρογονανθράκων από τον υπό σύσταση άξονα Ελλάδας-Κύπρου-Ισραήλ.¹⁹²

Χάρτης 3

Πηγή και Πρωτογενής Χαρτογράφηση: Ι. Θ. Μάζης, Γεωπολιτική προσέγγιση για ένα Νέο Εθνικό Αμυντικό Δόγμα, Παπαζήσης, 2006, σ.48.

¹⁹² Μάζης Ι, (2012), Τα μυστικά του άξονα Ισραήλ-Κύπρου-Ελλάδας, Περιοδικό Foreign Affairs, Τεύχος Μαρτίου, σελ. 14-15

Η δημιουργία μιας εναλλακτικής ενεργειακής πολιτικής που η Ευρώπη δεν θα είναι εξαρτημένη από τη Τουρκία και την Ρωσία είναι μια ιδιαίτερη θετική προοπτική για τις χώρες της Ε.Ε. αφού το Ισραήλ, σε συνεργασία με τη Κύπρο και την Ελλάδα, θα μπορέσουν να γίνουν οι παραγωγοί ενέργειας όλη της Ευρώπης και σε πολύ χαμηλότερο κόστος από ότι οι υπάρχον προμηθευτές. Με τον τρόπο αυτό θα έχουν οφέλη τόσο το Ισραήλ όσο και η υπόλοιπη Ευρώπη. Η Τουρκία δεν θα είναι πλέον ο κύριος διαμετακομιστής στην ευρύτερη περιοχή αλλά ούτε και η Ρωσία θα έχει το μονοπώλιο ως προς τις πηγές τροφοδοσίας και μεταφοράς.

Θα πρέπει να αναφερθούμε και στο έντονο ενδιαφέρον της Ε.Ε. για την στρατηγικής φύσεως ενεργειακή συμμαχία Κύπρου-Ισραήλ αφού θα γίνουν οι νέοι προμηθευτές της αλλά και λόγω το ότι μέχρι το 2020 η Ε.Ε. δεν θα παράγει περισσότερο από το 1/3 των αναγκών της σε ενεργειακούς πόρους ενώ από το 2030 θα εξαρτάται κατά 80% από τις εισαγωγές.¹⁹³ Όλα αυτά συγκλίνουν πως από τα μελλοντικά ελληνικά και κυπριακό-ισραηλινά αποθέματα θα προμηθεύονται τα επόμενα χρόνια οι χώρες της Ε.Ε.

¹⁹³ Μάζης Ι,(2012), Τα μυστικά του άξονα Ισραήλ-Κύπρου-Ελλάδας, Περιοδικό Foreign Affairs, Τεύχος Μαρτίου, σελ.9

Μπορούμε να πούμε γενικά για την στρατηγική του Ισραήλ, ότι πλέον δεν έχει καθαρά στρατιωτικούς λόγους και μέσα, όπως είδαμε στο παρελθόν. Η στρατηγική του Ισραήλ πλέον γίνεται πιο επιθετική και μετατοπίζεται στο τομέα της ενέργειας. Με το να γίνει πάροχος μιας εναλλακτικής πορείας για την ενέργεια. Με τον τρόπο αυτό μπορεί το Ισραήλ να έχει οικονομικούς πόρους αλλά να κάνει και μια εναλλακτική προσέγγιση ως προς τις στρατηγικές συμμαχίες του με άλλες χώρες που δεν θα βασίζεται αποκλειστικά και μόνο στην στρατιωτική υπεροχή του αλλά και στο κλάδο της ενέργειας.

Μια άλλη πτυχή της στρατηγικής του Ισραήλ είναι η ηρεμία στις σχέσεις με τις υπόλοιπες Αραβικές χώρες. Βέβαια θα πρέπει να αναφέρουμε ότι αυτό είναι αποτέλεσμα των προσπαθειών του Ισραήλ να φέρει την ειρήνη ήδη από το 1979 αλλά έπρεπε να περάσουν πολλά χρόνια για να μπορέσει να βρεθεί ένα πλαίσιο ειρηνικής συνεργασίας μεταξύ των Αραβικών χωρών και του Ισραήλ. Οι κύριοι παίκτες σε αυτή την αλλαγή ήταν η Αίγυπτος και ύστερα η Ιορδανία¹⁹⁴.

Ένα από τα οφέλη της ηρεμίας αυτής, που έχει διακοπεί μέσω κάποιων βραχυχρόνιων συρράξεων όπως αυτή στον Λίβανο πριν λίγα χρόνια, έχει ως αποτέλεσμα το Ισραήλ, δίχως όμως να μειώσει την στρατιωτική του ισχύ, να αφιερώσει πολλούς πόρους προς την ανάπτυξη νέων στρατηγικών πολιτικών και ειδικά στο τομέα της ενέργειας.

Μετά την συμφωνία του Camp Davis¹⁹⁵ οι σχέσεις με τους παλαιούς <εχθρούς> έχουν μπει σε μια τροχιά ανάπτυξης. Αυτό φυσικά ήταν και απαραίτητος όρος ώστε να μπορέσει το Ισραήλ να προχωρήσει σε γεωτρήσεις στον θαλάσσιο χώρο μεταξύ αυτού της Κύπρου και της Αιγύπτου.

Το σίγουρο είναι ότι η νέα κατάσταση που έχει διαμορφωθεί θα δώσει ιδιαίτερο ρόλο στο Ισραήλ ως ενεργειακό κόμβο. Η Ευρώπη αυτή τη στιγμή παρουσιάζει το ζήτημα των προμηθειών από την Ρωσία και τις εξαρτώμενες από αυτήν χώρες.¹⁹⁶ Η δημιουργία αγωγών με την Ρωσία εξασφαλίζει στην Ευρώπη την αθρόα ροή φυσικού αερίου αλλά

¹⁹⁴ <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Politics/Arabs.html>

¹⁹⁵ http://www.palestinefacts.org/pf_1967to1991_egypt_campdavid_1978.php

¹⁹⁶ <http://www.ft.com/cms/s/0/51ea636e-0a14-11e1-8d46-00144feabdc0.html#axzz1tj0y3s00>

το γεγονός ότι η Ευρώπη εξαρτάται ενεργειακά από μια χώρα με ασταθή οικονομικό κλίμα και όχι πάντα με φιλικά αισθήματα προς την Δύση δημιουργεί σημαντικά ερωτήματα ως προς την εξάρτηση αυτή.

Για το λόγο αυτό το Ισραήλ <παρεμβαίνει> στην ενεργειακή σχέση ανάμεσα στην Ευρώπη και την Ρωσία δημιουργώντας ένα νέο ενεργειακό πόλο. Αυτό σημαίνει ότι δεν θα έχει μόνο οικονομικά αλλά και στρατηγικά οφέλη. Οπότε το χτίσιμο σχέσεων με την Ευρώπη, μέσω της ενέργειας, το διασφαλίζει πολιτικά και διπλωματικά σε μελλοντικά γεγονότα και συγκρούσεις του και έτσι κατά αυτόν τον τρόπο θωρακίζεται και το αμυντικό του δόγμα περαιτέρω.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Το Ισραήλ έχει επί δεκαετίες δυναμική παρουσία στην Ανατολική Μεσόγειο και Μέση Ανατολή, ενώ αντιμετωπίζει απειλές που προέρχονται από το θεοκρατικό- καθεστώς του Ιράν το οποίο διατηρεί παράνομο στρατιωτικών προδιαγραφών πυρηνικό πρόγραμμα,, ενώ παράλληλα τα τελευταία χρόνια υπάρχουν ασύμμετρες απειλές και προκλητικές ενέργειες από την Χαμάς (ΓΑΖΑ) ως και ακόμα από την Χεζμπολάχ.Το Ισραήλ στα

πλαίσια του Μεσογειακού Διαλόγου του NATO έχει αρχίσει να συνεργάζεται σε πολλούς τομείς με τη Συμμαχία με έμφαση στα μείζονα θέματα όπως εκείνα της αντιμετώπισης της τρομοκρατίας, της διασποράς των Όπλων Μαζικής Καταστροφής, την ανταλλαγή πληροφοριών, τις κοινές ναυτικές ασκήσεις, αλλά και σε αντίστοιχες ανθρωπιστικές κλπ.

Από το 2008 και ύστερα το Ισραήλ έχει αναπτύξει στενούς δεσμούς και με την Ελλάδα, μέσω κοινών στρατιωτικών ασκήσεων αλλά και με την χρήση του Ελληνικού FIR για την εκπαίδευση Ισραηλινών πιλότων ώστε να είναι έτοιμη για μελλοντικές προληπτικές επιθέσεις αν και όποτε χρειαστούν. Ένας σημαντικός παράγοντας της προσέγγισης αυτής είναι τόσο η ύπαρξη φυσικού αερίου στον χώρο μεταξύ Κύπρου και Ισραήλ αλλά και λόγω της στροφής της Τουρκίας προς τον Ισλαμικό κόσμο.

Θα πρέπει να αναφέρουμε ότι στις διεθνείς εξελίξεις και ενώ πλησιάζουμε την συμπλήρωση δεκαετίας μετά τα τραγικά γεγονότα της 9/11, είναι όσο ποτέ άλλοτε απαραίτητο στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου, οι Δυτικές χώρες και το Ισραήλ να δούνε τα πράγματα μέσα από μια νέα οπτική γωνία, γιατί οι απειλές εξακολουθούν να είναι ασύμμετρες και να ενδυναμώνονται καθημερινά. Η Δύση αντιμετωπίζει στην περιοχή προβλήματα και απειλές από την μαζική μετακίνηση των πληθυσμών, την δράση εξτρεμιστικών ομάδων, τον Ισλαμικό φονταμενταλισμό, την διασπορά των Όπλων και υλικών Μαζικής Καταστροφής, τον πολλαπλασιασμό των βαλλιστικών πυραύλων, τις κλιματολογικές συνθήκες, ενώ ιδιαίτερη βαρύτητα έχουν προσλάβει τα θέματα της ενεργειακής ασφάλειας και της προστασίας του κυβερνοχώρου. Για την αντιμετώπισή τους απαιτείται ενισχυμένη πολυμερής(πχ μέσω NATO), αλλά και διμερής συνεργασία, γιατί τα "πεδία μάχης και οι απειλές" είναι μη-γραμμικού πεδίου και πολλές φορές αόρατες και ιδιότυπες.

Η Ελλάδα και το Ισραήλ είναι χώρες με τεράστια στρατηγική αξία στην Ανατολική Μεσόγειο .Και οι δυο είναι ενταγμένες στη Δύση και έχουν εκτός συνόρων τους υπολογίσιμες κοινότητες που συνδράμουν στις εθνικές θέσεις .Η Ελλάδα και το Ισραήλ συμμετέχουν ενεργά σε όλες τις αποστολές του NATO σε ΚΟΣΟΒΟ-ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ-ΣΟΜΑΛΙΑ(για την πειρατεία) καθώς και στην επιχείρηση ACTIVE-ENDEAVOUR στη Μεσόγειο κατά της τρομοκρατίας(προληπτικά με αεροναυτικές δυνάμεις).

Η εργασία εξέτασε τη περίπτωση των γεωστρατηγικών και γεωπολιτικών πολιτικών του Ισραήλ . Από την έρευνα που έγινε διαπιστώνεται ότι όντως το Ισραήλ έχει μία ειδική σχέση με τις ΗΠΑ ενώ έχει καταφέρει να προσεγγίσει και χώρες όπως η Αίγυπτος, η Τουρκία και πρόσφατα, η Ελλάδα. Το Ισραήλ μέσω της οικονομικής και στρατιωτικής βοήθειας που δέχεται τις τελευταίες δεκαετίες έχει καταφέρει να γίνει εύρωστο οικονομικά αλλά και να αποτελεί και μια πανίσχυρη στρατιωτική μηχανή που ασκεί κατά αυτόν τον τρόπο πίεση στα γειτονικά του κράτη και τα αποτρέπει να του επιτεθούν.

Βέβαια κατά περιόδους το Ισραήλ έχει αλλάξει στρατηγικές ακόμα και σε σχέση με την Αμερική, όπου τα τελευταία χρόνια βρίσκεται σε μία βαθιά κρίση όπως και με την Τουρκία. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι η υφιστάμενη κατάσταση είναι αρκετά ρευστή.

*Για το λόγο αυτό είναι απαραίτητο να εξετάσουμε και τις προοπτικές όπως έχουν διαμορφωθεί σήμερα:

Σε ότι αφορά τις σχέσεις με τις ΗΠΑ, το Ισραήλ αν και θεωρείται ως ο απόλυτος σύμμαχος στην περιοχή, από το 2010 και ύστερα η σχέση τους βρίσκεται σε <προβληματισμό>. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι σε περίπτωση που τα νέα καθεστάτα στην Μέση Ανατολή δεν στηρίζουν τις φιλοδυτικές πολιτικές των προκατόχων τους, τότε η συνεργασία με το Ισραήλ των Η.Π.Α θα είναι μονόδρομος.

Η πιο σημαντική πρόκληση είναι τι θα γίνει με τα νέα καθεστάτα, ιδιαίτερα στην Αίγυπτο αλλά και σε μελλοντικές αλλαγές στην Συρία και άλλες γειτονικές χώρες. Οι καλές σχέσεις με την Αίγυπτο είχαν διασφαλίσει την ηρεμία στα Νότια Σύνορα του Ισραήλ ενώ και με την Συρία οι σχέσεις ήταν σε καλό δρόμο. Πιθανές αλλαγές, που στην περίπτωση της Αιγύπτου ήδη το νέο πολιτικό κατεστημένο αμφισβητεί τις συμφωνίες με το Ισραήλ, μπορεί να αυξήσουν την ένταση και να αλλάξουν τις πολιτικές ισορροπίες και τις περιφερειακές συμμαχίες με ανοικτό το ενδεχόμενο το Ισραήλ να βρεθεί περικυκλωμένο από κράτη με έντονο το ισλαμικό –θρησκευτικό στοιχείο.

Η Τουρκία από ένας ισχυρός σύμμαχος του Ισραήλ φαίνεται ότι έχει κάνει στροφή προς το πολιτικό Ισλάμ και έχει φέρει σε αδιέξοδο μια δυνατή συμμαχία. Όσο η Τουρκία θα αυξάνει την οικονομική της δύναμη αλλά και την επιρροή στο Ισλαμικό κόσμο, τόσο θα απομακρύνεται από το Ισραήλ.

Η Ελλάδα και η Κύπρος είναι πλέον σύμμαχοι του Ισραήλ. Το κοινό σημείο είναι η εκμετάλλευση των κοιτασμάτων φυσικού αερίου ανάμεσα σε αυτές τις χώρες αυτές. Τα κοιτάσματα αυτά είναι ικανά να τροφοδοτήσουν την Ευρώπη με φυσικό αέριο για πολλά χρόνια και να ισχυροποιήσουν οικονομικά και γεωπολιτικά αυτές τις χώρες.

Τέλος, το Παλαιστινιακό είναι ίσως το σημαντικότερο και φλέγον θύμα για το Ισραήλ. Τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει πολλές συνομιλίες και ενέργειες για την εξεύρεση λύσεων που όμως συχνά έχουν να αντιμετωπίσουν ακραίες ενέργειες και από τις δύο πλευρές με αποτέλεσμα οι εντάσεις να οδηγούν σε αδιέξοδα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Alteras I. ,(1993) Eisenhower and Israel, University Press of Florida
2. Dershowitz A,(2003) The case for Israel, Wiley
3. Dimou A. ,(2002) Turkish-Israeli Alliance: Attitudes, Responses and Impact
4. Drory Z. ,(2005) The Israel defence force and the foundation of Israel, Routledge
5. Inbar E. ,(2010) Ο Ραμπιν και η Ισραηλινή Εθνική Ασφάλεια, Εκδόσεις Λιβάνης
6. Karsh E. ,(1996) Between war and peace, Dilemmas of Israeli Security, Frank Cass
7. Karsh K. ,(1994) Peace in the Middle East: The challenge for Israel, Frank Cass
8. Mansour C. ,(1994) Beyond Israel and US foreign policy, Columbia University Press
9. Rose J. ,(2006) Το ζήτημα του Σιωνισμού, Princeton
10. Smith G.,(2007) Foreign agents, IRME Research Strategy Overview
11. Sofer S. ,(2001) Peacemaking in a divided society, Israel After Rabin, Frank Cass
12. Ben-Ziv A. ,(1993) USA and Israel the limits of special relationship, Columbia University Press
13. Ben-Zvi A. ,(2007) The origins of the American-Israeli Alliance, Routledge
14. Μάζης Ι.,(2001) Γεωπολιτική των υδάτων στη Μέση Ανατολή, 2^η Έκδοση, Εκδόσεις Παπαζήση
15. Μάζης Ι. ,(2009) Οι εξελίξεις στο Γεωστρατηγικό Περιβάλλον του Ισραήλ και της Μέσης Ανατολής: Προοπτικές σταθεροποίησης μετά τη εκλογή Μπάρακ Ομπάμα, Περιοδικό Γεωστρατηγική, Τεύχη 15-16
16. Μπαλτζώης Ι. ,Η ειρήνη Ισραήλ – Συρίας έρχεται από τα υψώματα του Γκολάν, Μυστική διπλωματία και εξελίξεις από το περιοδικό Προβληματισμοί Τ.60

17. Σοφοκλέους Σ. ,(2007) Τόσο κοντά και τόσο μακρύα, Μελέτη για τις σχέσεις Ισραήλ Ελλάδα, Κέντρο Διεθνούς Πολιτικής Θεσσαλονίκης.
18. Φώλα Δ. ,(2007) Οι πυλώνες του Ισραηλινού Αμυντικού Δόγματος, Περιοδικό Γεωστρατηγική, Τ10, σελ.72-96
19. Φώλα Δ., (2006) Ο νέος πολιτικός χάρτης του Ισραήλ, Περιοδικό Γεωστρατηγική, Τ 9, σελ.75-76
20. Χαλαζιάς Χ.,(2006) Το Ισραηλινό Λόμπι στις ΗΠΑ, Εκδόσεις Antilogos
21. Μάζης Ι.,(2012)Τα μυστικά του άξονα Ισραήλ-Κύπρου-Ελλάδος,Περιοδικό Foreign Affairs-The Hellenic Edition,Τεύχος Μαρτίου 2012,σελ. 8-21
22. Herzog C.,(2011) Οι Αραβοισραηλινοί Πόλεμοι, Εκδόσεις Λιναίος
23. Mearsheimer J.-Walt S.,(2006)Το Ισραηλινό Λόμπι και η Πολιτική των Η.Π.Α., Εκδόσεις Θύραθεν
24. Μάζης Ι,(2007)Κίνδυνοι και απειλές στο Γεω-Σύστημα της Ευρύτερης Μ.Ανατολής, Περιοδικό Γεωστρατηγική, Τ11, σελ.9
25. Ευρυβιάδης Μ,(2008-2009)Η Διαχρονική Συνέχεια της Αμερικανικής Μακροστρατηγικής,Περιοδικό Γεωστρατηγική,Τα 15-16
26. Chomsky N,(2002)Το μοιραίο τρίγωνο-Η.Π.Α,Ισραήλ και οι Παλαιστίνιοι, Εκδόσεις Λιβάνη
27. Μάζης Ι,(2012),Τα μυστικά του άξονα Ισραήλ-Κύπρου-Ελλάδας,Περιοδικό Foreign Affairs,Τεύχος Μαρτίου,σελ.14-15

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

1. Petras J ,(2007) Noam Chomsky and the Pro-Israel Lobby:Forteen erroneous theses, <http://www.rebellion.org/noticia/php?id=29517>
- 2.http://archive.in.gr/news/mideast/05c_peace_settlers.htm#
- 3.<http://globalspin.blogs.time.com/2011/09/12/israel-and-turkey-how-a-close-relationship-disintegrated/>
- 4.<http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1961-63v18/d40>

5. http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/7964488.stm&usg=ALkJrhgCc7UyRYw_iUIPFiCm28NLv_M51A
6. http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/892941.stm
7. http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_economy_2_01/04/2012_477585
8. http://paremvasi.ntua.gr/keimena/anatoli/israel_2.htm
9. <http://vague.eurecom.fr/countries/semide/PDF/Sogesid-israel>
10. <http://wikileaks.ch/cable/2008/12/08CAIRO2543.html>
11. <http://www.anixneuseis.gr/?p=13115>
12. <http://www.avgi.gr/ArticleActions/show.action?articleID=530129>
13. http://www.cohen.gr/newsite/index.php?option=com_content&view=article&id=1824:2011-07-08-05-39-58&catid=67:2010-09-12-08-54-44&Itemid=75
14. <http://www.danielpipes.org/282/how-special-is-the-us-israel-relationship>
15. http://www.elesme.gr/elesmegr/periodika/t60/t60_8.html
16. <http://www.elesme.gr/elesmegr/periodika/t60/XARTHS2.jpg>
17. <http://www.e-telescope.gr/el/international-issues/16-nuclear-israel>
18. <http://www.fas.org/sgp/crs/mideast/RL33222.pdf>
19. <http://www.fas.org/sgp/crs/mideast/RL33476.pdf>
20. <http://www.forbes.com/business/feeds/afx/2007/07/29/afx3963706.html>
21. http://www.greekamericannewsagency.com/main/index.php?option=com_content&view=article&id=11881:2011-05-09-21-39-38&catid=9:2010-01-19-17-34-47&Itemid=6
22. http://www.mfa.gov.il/MFA/MFAArchive/2000_2009/2002/8/Israel-s%20Water%20Economy%20-%20Thinking%20of%20future%20genera
23. <http://www.tanea.gr/ellada/article/?aid=4609630>
24. <http://www.watersave.gr/site/content/view/21/36/>
25. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/is.html#People>
26. www.idos.gr/Images/Uploaded/palaistiniako.pdf
27. http://www.huffingtonpost.com/leon-t-hadar/the-collapse-of-israels-p_b_617694.html

28. <http://www.omogeneia-konstantinoupoli.com/id/tril/brief.html>
29. http://library.panteion.gr:8080/dspace/bitstream/123456789/3274/1/eyriviadis_tetradia_43.pdf
30. <http://www.idec.gr/iier/new/tomos%2012/SAKKAS.pdf>
31. <http://www.army.gov.cy/?p=662>
32. <http://strategyreports.wordpress.com/2012/02/03/%CE%B3%CE%B5%CE%BD%CE%BF%CE%BA%CF%84%CE%BF%CE%BD%CE%AF%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-lobbying/>
33. http://www.aipac.org/about_AIPAC/Learn_About_AIPAC/
34. http://www.washingtonpost.com/blogs/right-turn/post/aipac-weighs-in-all-is-not-well-with-the-us-approach-to-israel/2011/03/29/AG6WrxVH_blog.html
35. <http://www.idec.gr/iier/new/tomos%2012/SAKKAS.pdf>
36. http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/US-Israel/FRUS9_14_62.html
37. <http://web.archive.org/web/20060814225820/http://www.worldpolicy.org/projects/arms/reports/israel.lebanon.FINAL2.pdf>
38. <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/US-Israel/strattoc.html>
39. www2.mfa.gr/softlib/israel.doc
40. Sharp J ,(2010)U.S foreign aid to Israel από το <http://www.fas.org/sgp/crs/mideast/RL33222.pdf>